

SPRÁVA

O STAVE POUŽÍVANIA JAZYKOV NÁRODNOSTNÝCH
MENŠÍN NA ÚZEMÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ZA OBDOBIE ROKOV 2021 – 2022

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2022

Obsah

Zoznam skratiek	3
Úvod.....	4
1. Vnútroštátny legislatívny a inštitucionálny rámec používania jazykov národnostných menšín.....	7
1.1 Legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín	7
1.2 Nelegislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín.....	10
1.2.1 Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025.....	10
1.2.2 Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024 ..	13
1.2.3 Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022	13
1.2.4 Iné nelegislatívne materiály	14
1.3 Inštitucionálny rámec používania jazykov národnostných menšín	15
1.3.1 Úrad vlády Slovenskej republiky – poskytovanie odbornej a metodologickej pomoci v oblasti používania jazykov národnostných menšín.....	15
1.3.2 Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny – spolupráca pri poskytovaní odbornej a metodologickej pomoci v oblasti používania jazykov národnostných menšín.....	16
1.3.3 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny	19
1.3.4 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Verejný ochranca práv	20
1.4 Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 a jeho konzekvencie v oblasti používania jazykov národnostných menšín	21
1.5 Plnenie uznesenia k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020.....	22
2. Medzinárodnoprávny rámec používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike.....	26
2.1 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov	26
2.2 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín.....	27
2.3 Vysoký komisár Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pre národnostné menšiny	28
2.4 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov	28
2.5 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín.....	29
2.6 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru	30
3. Stav používania jazykov národnostných menšín subjektmi verejnej správy – výsledky dotazníkového zisťovania.....	31
3.1 Územná samospráva (obce).....	31
3.1.1 Označenia v jazyku národnostnej menšiny	32
3.1.2 Úradný styk.....	38

3.1.3	Obecná polícia	45
3.1.4	Dvojazyčné dokumenty	46
3.1.5	Rokovanie orgánov územnej samosprávy	51
3.1.6	Informovanie verejnosti	55
3.1.7	Záverečné otázky	62
3.2	Právnické osoby zriadené územnou samosprávou	67
3.2.1	Právnické osoby zriadené obcami	68
3.2.2	Právnické osoby zriadené samosprávnymi krajmi	71
3.3	Štátna správa	74
3.3.1	Postavenie a pôsobnosť vybraných orgánov štátnej správy vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z.	74
3.3.2	Označenia v jazyku národnostnej menšiny	75
3.3.3	Úradný styk	76
3.3.4	Dvojazyčné dokumenty	83
3.3.5	Rokovanie úradu / pracoviska	86
3.3.6	Informovanie verejnosti	88
3.3.7	Záverečné otázky	91
	Informácie za jednotlivé orgány štátnej správy	93
	Štátna správa – závery	108
3.4	Organizačné zložky ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranných zborov	109
3.4.1	Organizačné zložky Hasičského a záchranného zboru	110
3.4.2	Organizačné zložky Zboru väzenskej a justičnej stráže	112
3.4.3	Organizačné zložky ozbrojených síl Slovenskej republiky	112
3.5	Prokuratúry a sudy	113
3.5.1	Postavenie a pôsobnosť vybraných okresných prokuratúr a súdov vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z.	113
3.5.2	Prokuratúry	114
3.5.3	Sudy	114
	Záver	116
	Zoznam príloh	123

Zoznam skratiek

ESO – Efektívna, spoľahlivá a otvorená verejná správa
HaZZ – Hasičský a záchranný zbor
KGTSÚ – kancelária generálneho tajomníka Služobného úradu ÚV SR
MKD – mestský kultúrny dom
MŠ – materská škola
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MZVEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
NR SR – Národná rada SR
OBSE – Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
OSN – Organizácia spojených národov
OS SR – Ozbrojené sily SR
OÚ – obecný úrad
RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska
RÚVZ – regionálny úrad verejného zdravotníctva
RVLP – Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
RVPS – regionálna veterinárna a potravinová správa
SNSLP – Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
SODB – sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR – Slovenská republika
UPR – univerzálne periodické hodnotenie (z ang. Universal Periodic Review)
ÚPSVR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚSVNM – Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny
ÚSVRK – Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
ÚV SR – Úrad vlády SR
VÚC – vyšší územný celok
ZŠ – základná škola
ZVJS – Zbor väzenskej a justičnej stráže

Úvod

V zmysle § 7a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „zákon č. 184/1999 Z. z.“) predkladá Úrad vlády Slovenskej republiky (ďalej aj ako „úrad vlády“) v poradí šiestu *Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky* (ďalej aj ako „správa“). V súlade s citovaným ustanovením zaujíma stanovisko pred predložením správy Rada vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej aj ako „rada vlády“). Pre potreby získania informácií nevyhnutných pre prípravu správy bol úrad vlády v zmysle § 7a ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. oprávnený vyžadovať od orgánov verejnej správy informácie a písomné podklady o používaní jazyka národnostných menšín v oblasti ich pôsobnosti.

Predmetná správa bola vypracovaná v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny (ďalej aj ako „úrad splnomocnenca“) s cieľom poskytnutia aktuálnych informácií o používaní jazykov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022. Správa v jednotlivých častiach opisuje vnútroštátny legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v SR, sumarizuje proces a výsledky implementácie medzinárodnoprávného rámca používania menšinových jazykov, ako aj aktuálny vývoj v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia používania jazykov národnostných menšín v SR.

Podstatnú časť správy tvorí prehľad o stave plnenia povinností vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v oblasti používania jazykov národnostných menšín zo strany orgánov miestnej štátnej správy, organizačných zložiek ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranných zborov, orgánov územnej samosprávy a právnických osôb zriadených orgánmi územnej samosprávy v obciach vymedzených zákonom č. 184/1999 Z. z. Táto časť správy, ktorá prezentuje výsledky rozsiahleho dotazníkového prieskumu, mapuje aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. zo strany dotknutých subjektov v období rokov 2021 a 2022 (do 1. júla).

S cieľom poskytnutia komplexného a štruktúrovaného obrazu aktuálneho stavu používania jazykov národnostných menšín v SR uskutočnil úrad vlády prostredníctvom úradu splnomocnenca rozsiahly dotazníkový prieskum, ktorý bol zameraný na zber údajov v relevantných oblastiach používania jazykov národnostných menšín v zmysle zákona 184/1999 Z. z. za obdobie rokov 2021– 2022. Dotazníky, ktoré boli dotknutým subjektom v rámci prieskumu distribuované, boli v porovnaní s predchádzajúcimi zisťovaniami optimalizované, avšak k obsahu dotazníka je potrebné uviesť, že aj napriek menším zmenám bolo základným kritériom jeho tvorby zachovanie čo najväčšej miery porovnateľnosti údajov s predchádzajúcimi správami s cieľom identifikovať vývojové trendy v tejto oblasti.

Zber dát sa uskutočnil v priebehu júla až septembra 2022. Celkovo bolo oslovených 757 subjektov (637 obcí; 6 samosprávnych krajov, 89 orgánov štátnej správy, 6 okresných súdov, 6 okresných prokuratúr, 6 okresných riaditeľstiev Hasičského a záchranného zboru, 6 organizačných zložiek Ozbrojených síl SR – vojenských jednotiek a 1 organizačná zložka Zboru väzenskej a justičnej stráže – Ústav na výkon trestu odňatia slobody).

Obce, ktoré sú uvedené v zozname Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 534/2011 Z. z. (ďalej ako „nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z.“) boli 6. júla 2022 oslovené so žiadosťou o vyplnenie dotazníka. Celkovo ide o 638 obcí, z toho 507 obcí s obyvateľstvom patriacim k maďarskej, 56 k rusínskej, 50 k rómskej, 6 k ukrajinskej, 1 k nemeckej národnostnej menšine, ako aj o 18 obcí s obyvateľstvom patriacim k dvom

národnostným menšinám (k rusínskej a k ukrajinskej 11, k maďarskej a k rómskej 5, k ukrajinskej a k rómskej 1 a k rusínskej a k rómskej 1). V záujme zabezpečenia čo najvyššej návratnosti dotazníkov boli obce opakovane vyzývané na zaslanie vyplneného dotazníka, čím sa podarilo dosiahnuť 98 %-nú návratnosť.

Obciam bolo celkovo položených 82 otázok v rámci 6 tematických okruhov týkajúcich sa používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti orgánov územnej samosprávy tak, ako vyplývajú zo zákona č. 184/1999 Z. z., teda: označenia v jazyku národnostnej menšiny, úradný styk, dvojjazyčné dokumenty, rokovanie orgánov územnej samosprávy, informovanie verejnosti a záverečné otázky.

Predmetom prieskumu bola aj oblasť používania jazykov národnostných menšín právnickými osobami zriadenými orgánmi územnej samosprávy (obcami a samosprávnymi krajmi). Vzhľadom na to, že neexistuje zoznam takýchto právnických osôb, úrad splnomocnenca oslovil v rámci prípravy dotazníkového prieskumu 6 samosprávnych krajov (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Košický a Prešovský), na území ktorých sa takéto obce nachádzajú a požiadal ich o spoluprácu pri zbere údajov týkajúcich sa týchto subjektov. V predmetnej oblasti boli spracované údaje za 112 právnických osôb zriadených orgánmi územnej samosprávy (58 právnických osôb zriadených obcami a 54 právnických osôb zriadených samosprávnymi krajmi). Právnickým osobám bolo celkovo položených 60 otázok v 6 okruhoch: označenia v jazyku národnostnej menšiny, úradný styk, dvojjazyčné dokumenty, rokovanie orgánov územnej samosprávy, informovanie verejnosti a záverečné otázky.

Prieskum sa zároveň zamerail aj na používanie jazykov národnostných menšín orgánmi štátnej správy. Pre potreby tohto prieskumu bolo celkovo oslovených 89 subjektov štátnej správy, ako aj ich organizačných útvarov (pobočiek, kontaktných miest, pracovísk alebo staníc), z toho 85 orgánov štátnej správy v obciach s maďarskou národnostnou menšinou a 4 orgány štátnej správy v obciach s rusínskou národnostnou menšinou. Menovite bolo oslovených 14 okresných úradov, 27 ÚPSVR, 16 daňových úradov, 13 colných úradov, 8 RVPS, 6 RÚVZ a 5 štátnych archívov. Okresným úradom bolo celkovo položených 58 otázok v 6 okruhoch: označenia v jazyku národnostnej menšiny, úradný styk (rozšírený o otázky jazykového kompetenčného vzdelávania zamestnancov), dvojjazyčné dokumenty, rokovanie orgánov územnej samosprávy, informovanie verejnosti a záverečné otázky. Zvyšným orgánom štátnej správy bolo položených 53 otázok v totožných okruhoch. Vyplnený dotazník zaslalo všetkých 89 subjektov, čím bola dosiahnutá 100 %-ná návratnosť.

V prieskume boli oslovené aj relevantné organizačné zložky ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranných zborov, a to HaZZ, OS SR a ZVJS. V tomto zisťovaní bolo oslovených celkovo 13 subjektov. 6 osloveným HaZZ bolo celkovo položených 54 otázok v 6 okruhoch: označenia v jazyku národnostnej menšiny, úradný styk, dvojjazyčné dokumenty, rokovanie orgánov územnej samosprávy, informovanie verejnosti a záverečné otázky. 6 osloveným OS SR a jednému ZVJS bolo položených zhodne 11 otázok v 3 okruhoch: úradný styk, informovanie verejnosti a záverečné otázky. Zo všetkých organizačných zložiek ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranných zborov zaslalo vyplnený dotazník 13 z nich, čím bola dosiahnutá 100 %-ná návratnosť.

V rámci tohtoročného dotazníkového prieskumu sa po prvýkrát zisťoval stav používania jazykov národnostných menšín aj na úrovni okresných prokuratúr a súdov, ktoré majú sídlo v obciach podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. Uvedené subjekty majú vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z. celkom odlišné postavenie ako orgány štátnej správy, ktoré sú v rámci tejto správy prioritne analyzované a používanie jazykov menšín vo vzťahu k nim

upravujú predovšetkým iné právne predpisy procesnoprávnej povahy. Dotazníkový prieskum sa preto v rámci 15 otázok zameriaval najmä na oblasť vizuálnej dvojjazyčnosti a komunikácie s občanmi, príslušníkmi národnostných menšín, priamo v konaní. Vyplnený dotazník zaslalo všetkých 12 subjektov, čím bola dosiahnutá 100 %-ná návratnosť.

Ambíciou predkladanej správy je poskytnúť nielen prezentáciu komplexných údajov o stave používania jazykov národnostných menšín v SR, ale vychádzajúc z analýzy týchto údajov aj identifikáciu tých oblastí, v ktorých sa vyskytujú nedostatky v aplikačnej praxi. Tieto zistenia opätovne poslúžia ako východisko pre zabezpečenie pozitívneho vývoja tejto oblasti.

1. Vnútroštátny legislatívny a inštitucionálny rámec používania jazykov národnostných menšín

1.1 Legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín

V súlade s čl. 34 Ústavy SR sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje príslušníkom národnostných menšín okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na vzdelanie v materinskom jazyku, právo používať materinský jazyk v úradnom styku a právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín. Podmienky používania jazykov národnostných menšín upravuje predovšetkým zákon č. 184/1999 Z. z., v zmysle ktorého sa jazykom menšiny na účely tohto zákona rozumie kodifikovaný alebo štandardizovaný jazyk tradične používaný na území Slovenskej republiky jej občanmi patriacimi k národnostnej menšine, ktorý je odlišný od štátneho jazyka. Zákon taxatívne vymenúva jazyky národnostných menšín, ktoré sú v Slovenskej republike oficiálne uznané. Ide o bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, maďarský jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk.

Vykonávacími predpismi k zákonu č. 184/1999 Z. z. sú: Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 535/2011 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády SR č. 535/2011 Z. z.“), ktoré upravuje podrobnosti v súvislosti s informovaním o možnosti používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku a v súvislosti s formou dvojjazyčných úradných dokumentov a nariadenie vlády SR č. 221/1999 Z. z.

Používanie jazykov národnostných menšín ďalej upravuje niekoľko osobitných predpisov zaoberajúcich sa primárne inými oblasťami, ako napr. správne konanie, občianske konanie, trestné konanie, voľby, školstvo, meno a priezvisko, matrika, televízne a rozhlasové vysielanie a pod.¹

V sledovanom období došlo k viacerým významným zmenám legislatívy v oblasti používania jazykov národnostných menšín. Ide predovšetkým o tieto zmeny:

- S účinnosťou od 1.1.2022 bol zákonom č. 417/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov novelizovaný zákon č. 184/1999 Z. z. Novela mala charakter poslaneckého návrhu, ktorého cieľom bolo okrem iného explicitne zakotviť možnosť osádzania informačných dopravných značiek s názvami vyznačených cieľov slúžiacich na navádzanie účastníkov cestnej premávky aj v jazykoch národnostných menšín. Ustanovenie § 4 ods. 7 upravujúci dvojjazyčné informácie, nápisy a oznamy bolo doplnené o vetu: „*Takýmito nápismi a oznamami sú aj informácie určené účastníkom cestnej premávky prostredníctvom dopravných značiek vrátane označení obcí a iných vžitých a zaužívaných geografických názvov v jazyku národnostnej menšiny.*“ Novelou sa zároveň zákon upravil tak, že v jazyku menšiny sa okrem začiatku a konca obce označujú aj časti tejto obce. V nadväznosti na uvedené je potrebné uviesť, že zákon v tejto veci určuje podmienku a tou je, že takéto označenie v jazyku menšiny je súčasťou nariadenia podľa § 2 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. Dotknuté nariadenie však v aktuálne účinnom znení neobsahuje názvy častí obcí tak, ako to vyžaduje § 2 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z.

¹ Prehľad jednotlivých právny predpisov je dostupný na webovom sídle splnomocnenca: <https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/legislativa-metodicka-a-odborna-pomoc/legislativa/>

z. Aj z toho dôvodu v súčasnosti prebieha príprava vydania nového nariadenia, ktoré reflektuje všetky súčasné legislatívne a nelegislatívne požiadavky.

- V sledovanom období došlo k prijatiu zákona č. 415/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý s účinnosťou od 1.1.2022 novelizuje viaceré ustanovenia týkajúce sa práv príslušníkov národnostných menšín. Prijatý zákon predstavoval rozsiahlu novelu školského zákona, ktorá si kládla niekoľko významných cieľov. Jedným z týchto cieľov bolo aj zavedenie legálnych definícií pojmov národnostné školy a národnostné školské zariadenia. Okrem definovania týchto pojmov došlo taktiež v rámci § 2 školského zákona k definovaniu pojmov národnostné školstvo, národnostná trieda a inkluzívne vzdelávanie. Zavedenie pojmu inkluzívne vzdelávanie sa prebralo aj do ďalších ustanovení medzi princípy výchovy a vzdelávania (§ 3) a medzi práva dieťaťa alebo žiaka. Na zachovanie individuálneho prístupu k dieťaťu sa v rámci § 11 ods. 6 zaviedlo pre školy a školské zariadenia právo zisťovať a spracúvať, okrem dovtedy zisťovaných údajov, aj údaj o materinskom jazyku. Zmenou prešli taktiež ustanovenia obsahujúce úpravu týkajúcu sa vyučovacieho jazyka. Oproti predchádzajúcemu zneniu § 12 ods. 3 školského zákona, podľa ktorého sa na základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom, ako je štátny jazyk, povinne vyučoval predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu potrebnom na jeho osvojenie, sa na uvedených školách zavádza vyučovanie predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra, ktorý sa vyučuje metódami a formami výchovy a vzdelávania ako cudzí jazyk. V súlade so zavedením nových pojmov v oblasti národnostného školstva sa v zmysle § 12 ods. 5 deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám zaručuje výchova a vzdelávanie v národnostných školách, národnostných triedach a národnostných školských zariadeniach. Významnou zmenou v oblasti školstva je taktiež skutočnosť, že v zmysle § 11 ods. 4 školského zákona, podrobnosti o pedagogickej dokumentácii a ďalšej dokumentácii a rozsah pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie, ktorá sa vedie dvojjazyčne, ustanovilo MŠVVaŠ SR Vyhláškou č. 21/2022 Z. z. o pedagogickej dokumentácii a ďalšej dokumentácii. Táto vyhláška nadobudla účinnosť 1. februára 2022 (okrem § 5 ods. 3, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2022).
- V rámci novelizácie zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov došlo na podnet splnomocnenca, s účinnosťou od 1.1.2022, k explicitnému zakotveniu povinnosti zverejňovať na úradnej tabuli obce a na webovom sídle obce informáciu o utvorení volebných okrskov s vymedzením ich územného obvodu a informáciu o určení volebných miestností popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 8 ods. 1 tohto zákona) v súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z.
- S účinnosťou od 1.3.2022 bola v nadväznosti na v tom čase už účinnú novelu zákona č. 184/1999 Z. z. novelizovaná Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení, a to konkrétne doplnením prílohy č. 4 o označovaní začiatkov a koncov častí obcí dopravnými značkami v jazyku národnostnej menšiny.
- V sledovanom období bol s účinnosťou od 1.8.2022 prijatý zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych

službách), ktorého primárnym cieľom bolo zaviesť novú komplexnú právnu úpravu v oblasti audiovizuálnych mediálnych služieb. Tento zákon nahradil zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysielaní a retransmisii“) a zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní) v znení neskorších predpisov. V súvislosti s jeho prijatím došlo k novelizácii zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. V záujme sprehl'adnenia právnej úpravy sa celkom vypustilo ustanovenie, v zmysle ktorého sa štátny jazyk sa používal v periodickej tlači, agentúrnom spravodajstve a neperiodickej publikácii, ak osobitný predpis neustanovoval inak, a to z dôvodu, že osobitný predpis, ktorým bol zákon č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnoženín audiovizuálnych diel v § 2 ods. 8 explicitne ustanovoval, že vydávanie periodických publikácií, neperiodických publikácií a výroba rozmnoženín audiovizuálnych diel v iných jazykoch ako v štátnom jazyku nie sú obmedzené. Zákon č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnoženín audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov bol s účinnosťou od 1.8.2022 takisto zrušený a nahradený zákonom č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách). Prijatím zákona o mediálnych službách bol taktiež novelizovaný zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v rámci ktorého došlo k významnejším zmenám vo vzťahu k používaniu jazykov národnostných menšín. Konkrétne došlo k úprave povinnosti vysielat' obsahovo a regionálne vyvážené programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky v časovom rozsahu zodpovedajúcom národnostnému a etnickému zloženiu obyvateľ'stva Slovenskej republiky podľa posledných výsledkov sčítania obyvateľ'ov, domov a bytov uskutočneného na území Slovenskej republiky, v rozhlasovom vysielaní (prostredníctvom na to vyhradenej programovej služby), prostredníctvom samostatného webového sídla, ktoré reflektuje súčasné digitálne možnosti a požiadavky verejnosti, ako aj televíznom vysielaní v rozsahu najmenej 120 minút počas pracovných dní tak, aby bolo ročne zabezpečených aspoň 500 hodín takéhoto vysielania spoločne vo všetkých televíznych programových službách. Vo vzťahu k tejto povinnosti sa upravuje prechodné obdobie do roku 2024, počas ktorého je RTVS povinná dospieť k stanovenému počtu hodín priebežným zvyšovaním ich počtu (do 31.12.2022 – 240 hodín ročne, od 1.1.2023 do 31.12.2023 – 360 hodín). Prijatie zákona však malo aj negatívny dopad na oblasť používania jazykov národnostných menšín, a to konkrétne vo vzťahu k súkromným médiám, pre ktoré na základe zákona vzniká povinnosť vysielat' televízne programové služby, ktoré sa vysielajú v jazykoch národnostných menšín, s titulkami v štátnom jazyku.

- V sledovanom období bola taktiež prijatá novela zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1.8.2022 tento zákon v ustanovení § 6 ods. 2, ktoré sa týka poučenia a informovaného súhlasu

odkazuje na § 5 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. Hoci sa úrad splnomocnenca zapojil do medzirezortného pripomienkového konania s návrhom na explicitné zakotvenie povinnosti poskytovať poučenie a informovaný súhlas zo strany poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. aj v jazyku národnostnej menšiny aj v dotknutom právnom predpise, táto pripomienka zo strany rezortu zdravotníctva akceptovaná nebola.

- V sledovanom období došlo k príprave významnej zmeny v oblasti používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku. V nadväznosti na znenie zákona č. 184/1999 Z. z. účinné od roku 2011 a taktiež v nadväznosti na vyhlásenie výsledkov SODB 2021 má dôjsť úprave územnej pôsobnosti zákona č. 184/1999 Z. z. a to vydaním nového nariadenia, ktoré obsahuje zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva. Oproti účinnému zneniu nariadenia má s účinnosťou od 1. 1. 2023 do zoznamu pribudnúť 125 obcí v ktorých budú mať príslušníci národnostných menšín právo používať svoj materinský jazyk v úradnom styku (z nich v 4 obciach dosiahnu najmenej 15 % obyvateľstva dve národnostné menšiny). V 28 obciach, ktoré už sú v zozname obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva pribudne ešte 1 národnostná menšina. Predmetné nariadenie bude okrem označení obcí v jazyku dotknutej národnostnej menšiny ustanovovať aj označenia názvov častí obcí v menšinovom jazyku, ktoré majú v zmysle novely zákona č. 184/1999 Z. z. účinné od 1. januára 2022 obce povinnosť uvádzať popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

1.2 Nelegislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín

1.2.1 Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025

Vláda SR uznesením č. 461 z 25. augusta 2021 schválila Správu o plnení úloh z Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020² a Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025 (ďalej len „Akčný plán“). Vláda SR zároveň týmto uznesením uložila relevantným subjektom úlohu zabezpečiť plnenie jednotlivých úloh vyplývajúcich z Akčného plánu.

Cieľom Akčného plánu je nastaviť podmienky plnenia nových úloh vyplývajúcich z už stanovených priorít, rozpracovaných úloh alebo inovatívnych návrhov, a to za využitia širokej participácie. Vychádza zo skúseností predchádzajúceho akčného plánu a zároveň zohľadňuje záujmy a potreby národnostných menšín, ako aj priority stanovené v programových, koncepčných a strategických dokumentoch. Akčný plán taktiež reaguje na medzinárodné požiadavky v predmetnej oblasti.

² Správa o plnení úloh z Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020 obsahuje okrem základných informácií aj podrobný odpočet stanovených aktivít a opatrení. Správa o plnení úloh je dostupná na webovom sídle splnomocnenca: https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3563/sprava_o_plneni_uloh_akcneho_planu_ochrany_prav_osob_patriacich_k_narodnostnym_mensinam_a_etnickym_skupinam_na.pdf.

Akčný plán stanovuje 6 operačných cieľov a v porovnaní s akčným plánom za predchádzajúce obdobie, ktorý obsahoval 28 aktivít, zahŕňa 34 opatrení, ktoré sú systematicky rozčlenené do nasledujúcich oblastí:

- komplexného legislatívneho a inštitucionálneho zabezpečenia ochrany práv národnostných menšín,
- zefektívnenia mechanizmov participácie národnostných menšín na rozhodovaní o veciach, ktoré sa ich týkajú,
- zabezpečenia dôslednej analýzy údajov o obyvateľoch z hľadiska ich národnostnej príslušnosti,
- zlepšenia podmienok používania menšinových jazykov,
- zlepšovania podmienok rozvoja kultúry a médií menšín a
- zlepšovania podmienok národnostného školstva.

Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že v porovnaní s predchádzajúcim akčným plánom, aktuálny akčný plán zaväzuje k realizácii aktivít viac subjektov, ktorý sú v postavení gestora alebo spolupracujúceho subjektu, medzi ktoré tentokrát patria takmer všetky ministerstvá.

V nadväznosti na schválenie akčného plánu zriadil splnomocnenec Koordinačnú radu na plnenie Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025 (ďalej ako „koordinačná rada“). Koordinačná rada bola zriadená na obdobie od 15. októbra 2021 do 30. júna 2026. Skladá sa z 8 zástupcov štátnej správy (Ministerstva kultúry SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Úradu vlády SR, Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, Štatistického úradu SR a Slovenského národného strediska pre ľudské práva), ktorí sú gestormi jednotlivých aktivít/opatrení. Koordinačná rada bola zriadená z dôvodu potreby nastavenia spolupráce Úradu splnomocnenca ako hlavného gestora akčného plánu s gestormi jednotlivých aktivít a opatrení a navrhnutie postupu ich plnenia. Koordinačná rada zasadla v sledovanom období raz s cieľom oboznámiť jednotlivých gestorov Akčného plánu na konkrétne úlohy tak, aby sa jeho ciele a aktivity premietli do rezortných a inštitucionálnych stratégií, koncepcií a plánov.

Z hľadiska používania jazykov národnostných menšín sú najrelevantnejšie operačné ciele 1 a 4. V rámci plnenia 1. operačného cieľa: *Komplexné legislatívne a inštitucionálne zabezpečenie ochrany práv a postavenia národnostných menšín*, zriadil splnomocnenec pracovné skupiny, s ktorými dlhodobo spolupracoval pri príprave materiálov legislatívnej povahy, ktorých vypracovanie vyplýva v nadväznosti na programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021-2024 z Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022. Príprava materiálov teda prebiehala za účasti zástupcov dotknutých rezortov, zástupcov národnostných menšín a taktiež odbornej verejnosti.³

K 1. operačnému cieľu úrad splnomocnenca zorganizoval medzinárodnú konferenciu pod názvom Menšinové práva a ich legislatívna úprava, ktorá sa uskutočnila 27. januára 2022 online formou. Konferencia pozostávala z troch panelových diskusií na témy: Očakávania spájajúce sa s prijatím jedného komplexného menšinového zákona, Legislatívne riešenie práv národnostných menšín na Slovensku v kontexte nedávnej minulosti a Zabezpečenie práv národnostných menšín

³ Viac informácií o dotknutých materiáloch nájdete v nasledujúcich častiach tejto správy.

v zahraničí – zohľadňujúce skúsenosti a uplatnenia. Cieľom podujatia bolo vytvoriť platformu na diskusiu s cieľom objasniť potrebu prijatia komplexnej legislatívnej úpravy práv národnostných menšín prostredníctvom jedného zákona; priblížiť historický kontext menšinovej legislatívy; identifikovať nedostatky súčasnej legislatívnej úpravy; oboznámiť sa s medzinárodnými skúsenosťami; vymedziť ciele novej právnej úpravy a poukázať na prínos prijatia nového zákona o postavení a právach národnostných menšín.

Implementácia operačného cieľa 4 akčného plánu Zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi úzko súvisí so zriadením poradnej skupiny splnomocnenca pre zabezpečenie zosúladenia praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej len „poradná jazyková skupina splnomocnenca“), ktorú splnomocnenec v nadväznosti na opodstatnenie a výsledky jej činnosti opätovne zriadil na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2024, a ktorá pozostáva z piatich samostatných podskupín pre maďarský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk, ukrajinský jazyk a nemecký jazyk. Hlavnou úlohou poradnej jazykovej skupiny splnomocnenca je pripraviť podkladové materiály na zabezpečenie jednotnej odbornej terminológie v jazykoch národnostných menšín, informatívne jazykové mutácie legislatívnych textov, oficiálne formuláre, metodické materiály pre oblasti používania jazykov národnostných menšín upravené zákonom č. 184/1999 Z. z. Členovia aj v rokoch 2021 a 2022, v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19, pripravovali najmä ďalšie preklady informácií týkajúcich sa ohrozenia života a zdravia, taktiež pripravili preklady informácií týkajúcich sa očkovania, návštevy pápeža, ktorá sa uskutočnila v septembri 2021, a ďalších matričných formulárov. Pracovná skupina pokračovala v prekladoch právnych predpisov, alebo novelizácií právnych predpisov. Celovo bolo v sledovanom úrade splnomocnenca doručených 20 prekladov, ktoré sú postupne zverejňované na právnom a informačnom portáli Slov-lex.⁴

V rámci plnenia úloh zameraných na zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín Úrad vlády SR v spolupráci s úradom splnomocnenca v sledovanom období pripravil a zverejnil Metodické usmernenie k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o používaní jazykov národnostných menšín orgánmi verejnej správy.⁵

V rámci tohto operačného cieľa splnomocnenec taktiež aktívne komunikoval s dotknutými rezortmi ohľadom realizácie kompetenčného jazykového vzdelávania zamestnancov, pričom zo strany dotknutých rezortov boli prezentované prevažne pozitívne ohlasy.

Na podnet splnomocnenca sa do materiálu s názvom Konceptia činnosti Centra právnej pomoci na roky 2022-2024⁶, ktorú vláda SR schválila uznesením č. 551 z 7. septembra 2022, dostala potreba zabezpečenia prekladov materiálov Centra do jazykov národnostných menšín a zvyšovania jazykovej kompetencie zamestnancov Centra. Na zabezpečenie týchto cieľov bola Centru právnej pomoci poskytnutá zo strany splnomocnenca plná súčinnosť.

Na podnet splnomocnenca bola v súvislosti so záujmom o zvýšenie efektívneho uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín do materiálu s názvom Zameranie kontrolnej činnosti Úradu vlády SR na rok 2022⁷, ktorý bol schválený uznesením

⁴ Právne predpisy v jazykoch národnostných menšín sú dostupné tu: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin>

⁵ Viac informácií nájdete v časti 1.5 tejto Správy.

⁶ Materiál je dostupný na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27569/1>

⁷ Materiál je dostupný na: [Detail materiálu | Portal OV \(gov.sk\)](#)

vlády SR č. 719/2021, zaradená kontrola plnenia úloh štátnej správy na úseku používania jazykov národnostných menšín v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z., a to vo vybraných okresných a mestských úradoch. Predmetná kontrola je naplánovaná na november 2022.

V rámci opatrenia č. 5 tohto operačného cieľa (Zohľadňovanie potrieb osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám v rámci reformy verejnej správy a digitalizácie verejnej správy) došlo v súvislosti so zavedením elektronizácie hlásenia o narodení dieťaťa na podnet splnomocnenca k zavedeniu možnosti pre matky inej ako slovenskej národnosti zapísať do knihy narodení priezvisko svojej novonarodenej dcéry bez koncovky slovenského prechýľovania priamo z nemocnice, a teda bez dodatočnej návštevy matriky. Pôvodne uvedená elektronizácia v skutočnosti síce odbremeňovala väčšinu rodičiek od návštevy úradov, avšak zabúdala práve na vyššie uvedené životné situácie žien inej ako slovenskej národnosti.

1.2.2 Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024⁸

Vláda SR v programovom vyhlásení venovala významnú pozornosť postaveniu a právam príslušníkov národnostných menšín v SR vrátane jazykových práv. Deklarovala, že ochranu a podporu národnostných menšín považuje za svoje prirodzené poslanie a prijala záväzok, že nebude podnikať kroky, ktoré by smerovali k rušeniu či obmedzovaniu už nadobudnutých práv národnostných menšín, a bude naďalej poskytovať účinnú ochranu ich príslušníkom, pri súčasnom rešpektovaní štátnej zvrchovanosti a územnej celistvosti SR. Viac informácií o obsahu programového vyhlásenia týkajúceho sa postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín je dostupných v Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020⁹.

1.2.3 Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 15 z 12. januára 2022 k návrhu Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022 uložila vedúcemu Úradu vlády SR a splnomocnencovi vlády SR pre národnostné menšiny plnenie úloh vyplývajúcich z *Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022*, a to konkrétne úlohu predložiť na rokovanie vlády v mesiaci máj návrh zákona o postavení národnostných menšín, v mesiaci júl návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva v znení nariadenia vlády č. 534/2011 Z. z. a v mesiaci september návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov¹⁰. Gestorom týchto úloh je ÚV SR, do ktorého je organizačne začlenený úrad splnomocnenca. Úrad splnomocnenca podnikol vo vzťahu k uvedeným úlohám viaceré kroky,

⁸ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 – 2024 je dostupné na tomto odkaze: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>.

⁹ Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020 je dostupná na tomto odkaze: https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3562/sprava_o_stave_pouzivania_jazykov_narodnostnych_mensin_na_uzemi_slovenskej_republiky_za_obdobie_rokov_2019_-_2020.pdf

¹⁰ Informácie o týchto úlohách sú dostupné v časti 1.2.3. Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020, ktorá je dostupná na webovom sídle splnomocnenca: https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3562/sprava_o_stave_pouzivania_jazykov_narodnostnych_mensin_na_uzemi_slovenskej_republiky_za_obdobie_rokov_2019_-_2020.pdf.

avšak keďže ide o úlohy, ktoré na seba vecne nadväzujú, resp. spolu veľmi úzko súvisia a taktiež vzhľadom na zdĺhavosť legislatívnych procesov došlo k odkladu termínu plnenia týchto úloh s určením nových termínov.

1.2.4 Iné nelegislatívne materiály

Oblasti jazykových práv príslušníkov národnostných menšín sa čiastočne týkali aj ďalšie nelegislatívne materiály. Z dielne Ministerstva vnútra SR ide najmä o *Koncepciu boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024*¹¹, ktorá predstavuje o aktualizáciu *Koncepcie boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019*. Zámerom materiálu, ktorý na rokovanie vlády SR predložil 13. januára 2021 minister vnútra SR, je presadzovať, obhajovať a brániť demokratický právny štát, jeho základné hodnoty a atribúty a apelovať na vytváranie silného demokratického a politického prostredia odmietajúceho nenávisťné prejavy národnostnej, rasovej, etnickej, náboženskej alebo inej neznášanlivosti.

Strategickým dokumentom, ktorý sa čiastočne venuje právam národnostných menšín, je *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky - Slovensko 2030*¹², ktorú vláda SR schválila svojim uznesením č. 41 z 20. januára 2021 a ktorá vzhľadom na aktuálne spoločenské problémy predstavuje revidovanú verziu pôvodného materiálu. Jednou z kľúčových priorít materiálu je posilňovanie regiónov a rozvoj komunít. Materiál sa okrajovo venuje aj potrebe zvýšiť podporu a rozvoj vzdelávania detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám v ich materinskom jazyku a taktiež vyjadruje nevyhnutnosť dbať na potrebu vytváranie priaznivého prostredia pre kvalitnú a rôznorodú kultúru a jej sprostredkovanie širokým skupinám obyvateľstva, rešpektujúc ich špecifické potreby a záujmy (miestna a regionálna kultúra, kultúra národnostných menšín a etnických skupín, zraniteľné skupiny, fyzická a informačná debariérizácia ponuky a služieb v kultúre a i.).

V sledovanom období bol zo strany ÚSVRK vypracovaný ďalší významný strategický dokument týkajúci sa oblasti práv národnostných menšín, ktorým je *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030*. *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030*. Táto stratégia bola schválená uznesením vlády SR č. 181 zo 7. apríla 2021 a ako rámcový strategický dokument predstavuje národný záväzok vlády Slovenskej republiky, ktorý na úrovni priorít definuje smerovanie verejných politík za účelom dosiahnutia viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. Stratégia pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030 (ďalej len *Stratégia 2030*) vznikla na základe požiadavky na koncepčný materiál, ktorý zohľadňuje vývoj situácie a skúsenosti z predošlých ôsmich rokov od schválenia *Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020* a príslušných akčných plánov. Vzhľadom na svoj prierezový charakter je strešným dokumentom pri tvorbe a implementácii plánovaných strategických dokumentov zodpovedných rezortov v príslušných oblastiach, taktiež poskytuje previazanosť s existujúcimi materiálmi. Svojím obsahom prispieva k naplneniu zámerov vlády vo vzťahu k zlepšeniu postavenia a situácie Rómov, uvedených v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024 a predstavuje súbor východísk a cieľov, ktoré smerujú k zastaveniu segregácie rómskych komunít, výraznému pozitívnemu obratu v sociálnom začleňovaní Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia. V nadväznosti na tento strategický dokument vznikol na

¹¹ Materiál je dostupný tu: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25631/1>

¹² Materiál je dostupný tu: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25655/1>

pôde MK SR ďalší dôležitý strategický materiál, a to *Vízia rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity a akčný plán na roky 2022 – 2024*¹³. Globálny cieľ materiálu spočíva v rozvoji rómskej národnostnej identity a podpore realizácie práv Rómov ako národnostnej menšiny s osobitným zreteľom na ich jazykové práva. Materiál sa sústreďuje okrem globálneho cieľa na 5 ďalších čiastkových cieľov, pričom z pohľadu jazykových práv národnostných menšín je najvýznamnejší 4. operačný cieľ: „*Podporiť rozvoj, vitalitu a uchovávanie rómskeho jazyka*“, v rámci ktorého sú identifikované 4 opatrenia a niekoľko konkrétnych aktivít. Všetky stanovené ciele však majú ambíciu zvýšiť úroveň jazykových práv rómskej národnostnej menšiny.

V sledovanom období predložil rezort školstva na rokovanie vlády SR *Stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní*¹⁴, ktorá ho schválila svojím uznesením č. 732 z 8. decembra 2021. Ide o dokument zameraný na zlepšenie aktuálneho stavu v oblasti vzdelávania všetkých detí, žiakov a študentov v školách bez rozdielu. Dokument predstavuje základnú filozofiu inkluzívneho vzdelávania v materských školách, základných školách, stredných školách a vysokých školách v SR, v systéme poradenstva a prevencie aj so zameraním na raný vek a v celoživotnom vzdelávaní. To sa týka nielen škôl, ale aj iných výchovno-vzdelávacích zariadení; nielen formálneho, ale aj neformálneho vzdelávania. Zároveň vytyčuje základné oblasti a ich ciele, ktoré je potrebné naplniť. Hlavným cieľom je inkluzívny vzdelávací systém, ktorý poskytuje vzdelávanie naozaj všetkým deťom, žiakom, študentom, s rešpektovaním individuálnych osobitostí a rozmanitých výchovno-vzdelávacích potrieb každého dieťaťa, žiaka alebo študenta a umožňujúci naplniť ich potenciál na najvyššiu možnú mieru. Na predmetný materiál nadväzuje *Prvý akčný plán plnenia Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní na roky 2022-2024*¹⁵. Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní obsahuje strategické ciele rozdelené do šiestich oblastí. Prvý akčný plán k Stratégii inkluzívneho prístupu má ambíciu začať riešiť 13 vybraných strategických cieľov, ku ktorým sú navrhnuté spôsoby opatrení a z nich vyplývajúce aktivity. Pri príprave tohto materiálu MŠVVŠ SR spolupracovalo okrem iných relevantných subjektov aj s úradom splnomocnenca.

1.3 Inštitucionálny rámec používania jazykov národnostných menšín

1.3.1 Úrad vlády Slovenskej republiky – poskytovanie odbornej a metodickéj pomoci v oblasti používania jazykov národnostných menšín

V zmysle § 7a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. Úrad vlády poskytuje odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy, ako aj organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní tohto zákona. Na vypracovávanie metodických usmernení v súvislosti s poskytovaním odbornej a metodickéj pomoci uvedeným organizačným zložkám a vypracúvanie stanovísk k podnetom podaným podľa § 7b zákona č. 184/1999 Z. z. ÚV SR zriadil Odbornú komisiu pre aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. (ďalej len „odborná komisia“), ktorá je stálym poradným orgánom generálneho tajomníka služobného úradu vlády. Odborná komisia sa v sledovanom období zaoberala dvoma podnetmi.

¹³ Materiál je dostupný na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27460/1>

¹⁴ Materiál je dostupný na: [Detail materiálu | Portal OV \(gov.sk\)](https://portalov.gov.sk/)

¹⁵ Materiál je dostupný na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27294/1>

Úrad vlády v zmysle § 7b ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. prerokúva správne delikty na úseku používania jazykov národnostných menšín. Podľa Organizačného poriadku ÚV SR generálny tajomník Služobného úradu ÚV SR zabezpečuje plnenie úloh podľa zákona č. 184/1999 Z. z. a kancelária generálneho tajomníka služobného úradu zabezpečuje vybavovanie podaní podľa uvedeného zákona v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny. V uplynulom období ÚV SR neprejednal ani jeden správny delikt, a teda podania boli vybavené bez udelenia pokuty.

1.3.2 Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny – spolupráca pri poskytovaní odbornej a metodickej pomoci v oblasti používania jazykov národnostných menšín

Splnomocnenec ako poradný orgán vlády Slovenskej republiky plní úlohy v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizuje systémové opatrenia na zlepšenie postavenia národnostných menšín. Podľa článku 4 štatútu splnomocnenca môže splnomocnenec okrem iného v rámci svojej pôsobnosti pripravovať stanoviská a návrhy k legislatívnym a nelegislatívnym opatreniam súvisiacim s postavením a právami príslušníkov národnostných menšín. Činnosť splnomocnenca zabezpečuje úrad splnomocnenca, ktorý je začlenený do organizačnej štruktúry úradu vlády.

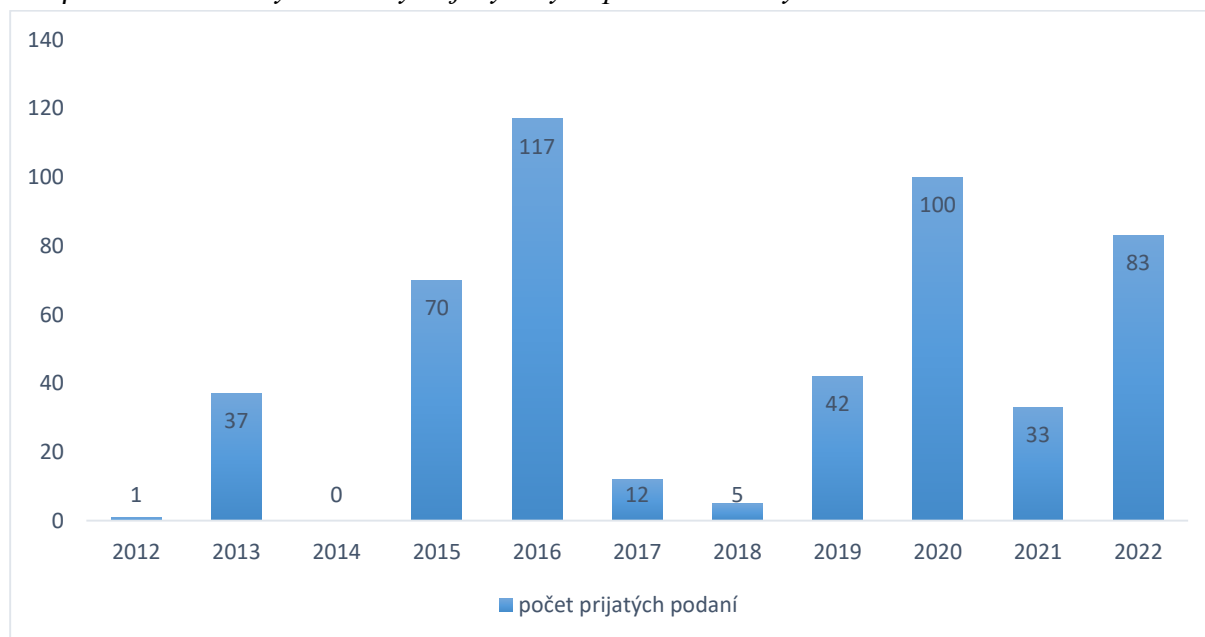
V súlade s Organizačným poriadkom ÚV SR spolupracuje úrad splnomocnenca s kanceláriou generálneho tajomníka Služobného úradu ÚV SR pri vybavovaní podaní podľa zákona č. 184/1999 Z. z. a pri poskytovaní odbornej a metodickej pomoci orgánom verejnej správy a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní ustanovení tohto zákona.

V období rokov 2021 až 2022 splnomocnenec a jeho úrad poskytoval odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy a právnickým osobám. Na úrovni orgánov verejnej správy sa odborná a metodická pomoc vo väčšine prípadov týkala označovania budov v jazykoch národnostných menšín, zabezpečovania dvojazyčných úradných formulárov, povinného zverejnenia informácie o používaní menšinového jazyka v úradnom styku, ako aj uvádzania správnej jazykovej podoby priezviska príslušníkov národnostných menšín.

Žiadosti právnických osôb sa týkali predovšetkým usmernenia v súvislosti s aplikáciou § 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z. podľa, ktorého sa v menšinových obciach informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. V súvislosti so zverejňovaním týchto informácií sa podarilo vybudovať úspešnú spoluprácu s viacerými subjektmi.

V roku 2021 splnomocnenec a jeho úrad v spolupráci s KGTSÚ vybavoval celkovo 33 jazykových podaní týkajúcich sa možného porušenia ustanovení zákona č. 184/1999 Z. z. Z celkového počtu podaní bolo 1 podanie doručené od právnickej osoby a 32 od fyzických osôb. V roku 2022 sa tento počet zvýšil na 83 podaní, ktoré boli všetky od fyzických osôb. Väčšina týchto podaní sa týkala predovšetkým možného porušenia § 4 ods. 6 zákona č. 184/1999 Z. z.. Úrad splnomocnenca v spolupráci s KGTSÚ v období rokov 2021 a 2022 vybavil 62 jazykových podaní, pričom ďalších 21 je stále v procese riešenia. Viaceré z týchto podnetov boli doručené v priebehu posledných týždňov prípravy správy a aktuálne prebieha prvotná komunikácia s dotknutými subjektmi. Pri riešení niektorých podaní prebieha fáza odstraňovania nedostatkov.

Graf č. 1: Prehľad vybavovaných jazykových podaní za roky 2012 – 2022.

S cieľom podpory zlepšovania podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi splnomocnenec naďalej zabezpečoval činnosť poradných jazykových skupín, ktoré pripravovali preklady legislatívnych textov, formulárov, metodologických materiálov k aplikácii zákona č. 184/1999 Z. z., ako aj prekladov informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR.

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny vo svojej predchádzajúcej jazykovej správe poukázal na skutočnosť, že za ostatné roky si miestna samospráva uvedomila svoje úlohy a povinnosti a vynaložila značné úsilie na dodržiavanie menšinového jazykového zákona, zatiaľ čo na úrovni regionálnej samosprávy je aplikácia menšinových jazykových práv poznačená značným počtom nedostatkov. V tejto súvislosti splnomocnenec inicioval stretnutie s predstaviteľmi združenia SK8, na ktorom sa konštatovalo, že chýba predovšetkým potrebná odborná a metodická pomoc pre VÚC zo strany gestora zákona č. 184/1999 Z. z. Na základe uznesenia vlády SR z 13. januára 2021 k jazykovej správe bolo uložené vedúcemu Úradu vlády SR a splnomocnencovi vypracovať a vydať *Metodické usmernenie k zabezpečeniu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov*. Vedúci Úradu vlády SR a splnomocnenec pripravili a v júli 2021 vydali metodické usmernenie pre vyššie územné celky. Metodická pomôcka sa nachádza na webovej stránke splnomocnenca v časti „*Metodická a odborná pomoc*“. Účelom metodického usmernenia je poskytnúť súhrnné informácie a metodické odporúčania spojené so zabezpečením plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov a tým zabezpečiť právnu istotu a vymožitelnosť jazykových práv národnostných menšín.

Posledná jazyková správa sa prvýkrát zameriavala na zistenie informácií v oblasti finančnej náročnosti aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z. Úrad splnomocnenca v rámci prieskumu získal odpovede od viac ako 50% obcí. Veľká časť obcí vrátane tých, ktoré uviedli aj konkrétne odpovede, sa vyjadrila, že predmetné finančné prostriedky nevie vyčíslieť. Rovnako tiež porovnateľne veľké obce uviedli diametrálne odlišné sumy na zabezpečenie rovnakých oblastí. Analýza odpovedí obcí ukázala, že väčšina z nich neposkytla relevantné údaje. V prípade štátnej správy tento zámer nebolo možné naplniť, keďže v rámci prieskumu oslovené subjekty buď neodpovedali alebo neposkytli relevantné údaje. Na základe vyššie uvedených skutočností vláda

SR uložila vedúcemu Úradu vlády Slovenskej republiky a splnomocnencovi v rámci uznesenia vlády SR č. 24/2021 z 13. januára 2021 k jazykovej správe úlohu B.2. – vypracovať a vydať *Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy*. Metodické usmernenie vypracoval Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v spolupráci s *Dočasnou pracovnou skupinou na vypracovanie Metodického usmernenia Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy* (ďalej „pracovná skupina“).

V súvislosti so schválenou novelou zákona č. 184/1999 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2022, a ktorá ustanovuje, že v obci podľa § 2 ods. 1 sa popri názve obce a jej časti v štátnom jazyku uvádza aj označenie obce a jej časti v jazyku menšiny, a to na dopravných značkách označujúcich začiatok obce a jej časti a koniec obce a jej časti a zavádza možnosť v obci podľa § 2 ods. 1 používať na navádzanie účastníkov cestnej premávky k vyznačeným cieľom informačné dopravné značky s názvami vyznačených cieľov v štátnom jazyku aj v jazyku menšiny sa splnomocnenec obrátil listom na ministra vnútra SR Romana Mikulca a na ministra dopravy a výstavby SR Andreja Doležala s návrhom na poskytnutie súčinnosti pri nastavovaní parametrov aplikácie novely zákona v predmetných rezortoch. Na základe tejto výzvy sa uskutočnilo rokovanie splnomocnenca na Ministerstve dopravy a výstavby SR, ktorého výsledkom bolo vydanie *Usmernenia k používaniu jazykov národnostných menšín na dopravných značkách Ministerstvom dopravy a výstavby SR*¹⁶.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v spolupráci so Sekretariátom Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov Rady Európy v Štrasburgu a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pripravil príručky o jazykových právach pre občanov Slovenskej republiky používajúcich maďarský, rómsky, rusínsky a ukrajinský jazyk tzv. *Language Guides*. Text príručky bol preložený v úzkej súčinnosti s členmi Poradnej skupiny splnomocnenca pre zabezpečenie zosúladenia praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín.

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej „jazyková charta“) je zmluva prijatá niektorými krajinami Rady Európy na **ochranu historických regionálnych alebo menšinových jazykov** Európy. Jazyková charta poskytuje štátom množstvo nástrojov ako ochraňovať a rozvíjať historické regionálne alebo menšinové jazyky. V mene Slovenskej republiky bola Jazyková charta podpísaná v roku 2001 a oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR bolo následne zverejnené v Zbierke zákonov. Jazyková charta má podľa Ústavy SR prednosť pred zákonmi. Samotný dokument sa skladá z troch častí: všeobecných ustanovení, cieľov a zásad, a tiež opatrení na podporu používania regionálnych alebo menšinových jazykov vo verejnom živote: vo vzdelávaní, v súdnictve, v správnych orgánoch a verejných službách, v médiách, v kultúre, v ekonomickom a sociálnom živote a v cezhraničnej spolupráci. Jazyková charta sa v Slovenskej republike vzťahuje na 11 „regionálnych alebo menšinových jazykov“: bulharský jazyk, chorvátsky jazyk, český jazyk, nemecký jazyk, maďarský jazyk, poľský jazyk, rómsky jazyk, rusínsky jazyk, ukrajinský jazyk a v časti II. ruský jazyk a srbský jazyk. Jazykové príručky vznikli prioritne pre užívateľov uvedených menšinových jazykov a sú akýmsi sprievodcom ustanoveniami jazykovej charty, ktoré je Slovenská republika

¹⁶ Materiál je dostupný na webovom sídle splnomocnenca: <https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/7732.pdf>

povinná dodržiavať vo vzťahu k jednotlivým menšinovým jazykom. Najnovšie jazykové príručky boli vo februári 2022 publikované aj na webovom sídle Rady Európy¹⁷.

- Maďarčina na Slovensku
[Hungarian in Slovakia](#) | [Magyar Szlovákiában](#)
- Rómčina na Slovensku
[Romani in Slovakia](#) | [Rromani chib andi Slovakijakeri Republika](#)
- Rusínčina na Slovensku
[Ruthenian in Slovakia](#) | [Русинський язык в Словацькій республіці](#)
- Ukrajínčina na Slovensku
[Ukrainian in Slovakia](#) | [Українська мова в Словаччині](#)

Okrem vyššie uvedených najnovších jazykových príručiek sú na stránke Rady Európy dostupné aj jazykové príručky pre používanie českého, chorvátskeho, nemeckého a poľského jazyka na Slovensku.

- Chorvátčina na Slovensku
[Croatian in Slovakia](#) | [Hrvatski u Slovačkoj](#)
- Čeština na Slovensku
[Czech in Slovakia](#) | [Čeština na Slovensku](#)
- Nemčina na Slovensku
[German in Slovakia](#) | [Deutsch in der Slowakei](#)
- Poľština na Slovensku
[Polish in Slovakia](#) | [Polski język na Słowacji](#)

1.3.3 Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej aj „výbor“) je stálym odborným orgánom Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej aj „rada“) pre otázky týkajúce sa národnostných menšín a etnických skupín a ich príslušníkov, a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v zmysle jej čl. 7 ods. 4 a Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v zmysle jeho čl. 15, plní funkciu konzultatívneho orgánu. V rámci konzultatívneho orgánu je výbor činný vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín v zmysle čl. 34 ods. 2 písm. c) Ústavy Slovenskej republiky.

Výbor sa člení na dve komory, predsedu výboru, podpredsedu výboru, tajomníka výboru a stále prizývaných členov výboru. Jednu komoru tvoria zástupcovia za národnostné menšiny, druhú komoru tvoria zástupcovia za ústredné orgány štátnej správy. Hlasovacie právo majú členovia obidvoch komôr výboru. V sledovanom období sa uskutočnili voľby za členov a náhradníkov výboru. Dňa 9. júla 2021 bolo zvolených 22 členov, zástupcov za národnostné menšiny, a 16 náhradníkov členov výboru. Prvé slávnostné ustanovujúce zasadnutie výboru za účasti jeho novozvolených členov sa uskutočnilo v hoteli Bôrik v Bratislave dňa 21. septembra 2021. Dňa 15. júla 2022 sa uskutočnilo doplňujúce volebné zhromaždenie výboru, kde bol zvolený chýbajúci náhradník za židovskú národnostnú menšinu.

Medzi hlavné činnosti výboru v zmysle čl.3 písm. f) štatútu patrí pravidelné dvojročné vypracovanie hodnotiacej správy o podpore kultúr národnostných menšín, stave národnostného školstva a o používaní jazykov národnostných menšín. V sledovanom období prebiehala príprava Hodnotiacej správy o podpore kultúr národnostných menšín, o stave

¹⁷ Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages/language-guides>

národnostného školstva a o používaní jazykov národnostných menšín za obdobie rokov 2019-2020. Cieľom tejto hodnotiacej správy, ktorá je už siedma v poradí, je monitorovať oblasť kultúry, národnostného školstva a používania jazyka jednotlivých národnostných menšín za uvedené dvojročné obdobie z perspektívy reprezentantov národnostných menšín. Hodnotiacu správu výbor schválil 3. decembra 2021, následne 27. mája 2022 ju schválila aj RVLP.

Výbor v sledovanom období prijal celkovo 35 uznesení (z toho 12 prostredníctvom procedúry per rollam). V kontinuite so sčítaním obyvateľstva domov a bytov 2021 týkajúcich sa národnosti, ďalšej národnosti, a materinského jazyka obyvateľov, výbor uznesením č. 191 z 28. februára 2022 vzal na vedomie, informáciu o záveroch pracovnej skupiny pre vypracovanie interpretačných rámcov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 týkajúcich sa národnosti, ďalšej národnosti a materinského jazyka obyvateľov, ktorú zriadil splnomocnenec v nadväznosti na uznesenie výboru č. 188 z 3. decembra 2021. Zároveň výbor týmto uznesením schválil reprezentatívne stanovisko interpretácie výsledkov SODB 2021 a uložil splnomocnencovi, ako predsedovi výboru, zabezpečiť prostredníctvom vedúceho Úradu vlády SR predloženie návrhu na interpretáciu výsledkov z SODB 2021 týkajúcich sa národnosti a ďalšej národnosti ako súčet obidvoch národnostných kategórií vláde Slovenskej republiky.

1.3.4 Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Verejný ochranca práv

Každý občan SR, ktorý patrí k národnostnej menšine, sa môže v oblasti aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z. obrátiť taktiež na inštitúcie poskytujúce pomoc v oblasti ľudských práv a podať podnet napríklad verejnému ochrancovi práv alebo, v prípade namietania nerovnakého zaobchádzania, Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva.

Verejný ochranca práv sa zaoberá ochranou základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu. Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu. Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk, pričom trovy tlmočeného znáša štát. Verejný ochranca práv taktiež predkladá Národnej rade SR každý rok správu o činnosti, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy a jeho návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov. Ak verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce, že porušenie základného práva alebo slobody je závažné alebo sa týka väčšieho počtu osôb, môže predložiť NR SR mimoriadnu správu.¹⁸

Verejná ochrankyňa práv riešila v sledovanom období tri podnety v súvislosti s právom občanov patriacich k národnostným menšinám. Prvý z nich sa týkal (ne)dostupnosti odborného stredoškolského vzdelávania v maďarskom jazyku. Ďalší podnet, s ktorým sa podávateľ obrátil na verejnú ochrankyňu práv, súvisel so sledovaním kanála TV ROMANA v Ústave na výkon trestu odňatia slobody. Uplatňovania základných práv a slobôd v čase výkonu trestu odňatia slobody sa týkal aj ďalší podnet, v ktorom sa podávateľ obrátil s námietkou, že mu počas prerokovania disciplinárneho previnenia v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby nebol zabezpečený tlmočník.

¹⁸ Zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov.

SNSLP je nezávislou inštitúciou s dvoma mandátmi, a to národnej inštitúcie pre ľudské práva (NHRI) a národného antidiskriminačného orgánu (Equality body). Vznik Equality bodies sa v členských štátoch oficiálne pripisuje trom smerniciam Rady EÚ: 2000/43/ES o rasovej rovnosti (rasová smernica), 2002/73/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami v prístupe k zamestnaniu, odbornej príprave a postupu v zamestnaní a o pracovné podmienky a 2004/113/ES o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu. SNSLP bolo zriadené zákonom č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov. V dôsledku zmeny jeho pôsobnosti transpozíciou antidiskriminačných smerníc sa toto stredisko stalo implementačnou agentúrou k antidiskriminačnému zákonu. Národné inštitúcie pre ľudské práva sú nezávislými inštitúciami zriadené na základe dohody medzi OSN a vládami suverénnych štátov, ktorých úlohou je monitorovať a skúmať dodržiavanie ľudských práv, poukazovať na ich porušovanie a šíriť povedomie o úlohe ľudských práv v demokratickej spoločnosti. Rozsah tohto mandátu je upravený zákonom. Jednou z hlavných úloh SNSLP je teda zabezpečiť, aby sa naše medzinárodné ľudsko-právne záväzky vhodným spôsobom odzrkadlili aj v Slovenskom právnom poriadku. Hlavnou úlohou antidiskriminačných orgánov, ako nezávislých organizácií, je ochrana práv obetí diskriminácie, na základe ktorého SNSLP monitoruje dodržiavanie antidiskriminačnej legislatívy, zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie, zastupuje ich v antidiskriminačných sporoch, vydáva odborné stanoviská o tom, čo diskriminácia je a čo nie, vzdeláva a zvyšuje spoločenské povedomie o negatívnych dôsledkoch nerovného zaobchádzania.

SNSLP v súvislosti s uplatňovaním zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v sledovanom období v jednom prípade dospelo k dôvodnému záveru o porušení zákazu diskriminácie z dôvodu príslušnosti viacerých dotknutých osôb k rómskej etnickej skupine. Konkrétne išlo o porušenie zákazu diskriminácie v oblasti poskytovania kultúrnych služieb, vo forme priamej diskriminácie. V 17 prípadoch poskytlo SNSLP usmernenie utečencom z Ukrajiny v súvislosti s pobytom a pohybom utečencov v nadväznosti na vojnu na Ukrajine, či iných usmernení, ktoré nemali právny charakter.

1.4 Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021 a jeho konzekvencie v oblasti používania jazykov národnostných menšín

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov Slovenska 2021, nieslo so sebou dva nové fenomény: a) historicky prvýkrát bola zavedená možnosť hlásiť sa k dvom národnostiam, b) sčítanie sa uskutočnilo výlučne elektronicky.

Práve možnosť hlásiť sa k viac ako jednej národnosti sa ukázala, napriek rôznym kritikám, ako úspešná a prospešná pre národnostné menšiny, vychádzajúc z výsledkov a interpretácie výsledkov SODB 2021.

Na výsledky sčítania obyvateľov je v SR naviazaný výkon práva používať jazyk národnostnej menšiny. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z. ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine a majú trvalý pobyt v danej obci, tvoria podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaniach obyvateľov v obci najmenej 15 % obyvateľov, majú právo v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Podľa § 7c sa

pod dvomi po sebe nasledujúcimi sčítaniami obyvateľov sa rozumejú sčítania obyvateľov, ktorých výsledky boli vyhlásené po 1. júli 2011.

Splnomocnenec vlády pre národnostné menšiny v januári 2022 zriadil pracovnú skupinu pre vypracovanie interpretačných rámcov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 týkajúcich sa národnosti, ďalšej národnosti a materinského jazyka obyvateľov. Členmi pracovnej skupiny boli odborníci v oblasti vypracovania interpretačných rámcov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 týkajúcich sa národnosti, ďalšej národnosti a materinského jazyka a to za nasledovné rezorty a subjekty: Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, Štatistický úrad SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo kultúry SR, nominovaní zástupcovia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

Na základe reprezentatívneho stanoviska pracovnej skupiny a následne na základe uznesenia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny splnomocnenec prostredníctvom vedúceho Úradu vlády SR navrhol interpretovanie výsledkov SODB 2021 týkajúcich sa národnosti a ďalšej národnosti ako súčet obidvoch národnostných kategórií, ktoré sú rovnocenné. Vláda na svojom zasadnutí 22. júna 2022 uznesením č. 412 tento návrh interpretácie výsledkov SODB 2021 prijala a uložila vedúcemu úradu vlády SR a splnomocnencovi vypracovať a predložiť vláde SR novelu nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z.

Interpretácia sčítania bude podkladom aj pre rozšírenie zoznamu obcí, v ktorých majú príslušníci národnostnej menšiny právo používať v úradnom styku menšinový jazyk.

Na základe výsledkov SODB 2021 a ich interpretácie podľa národnosti a ďalšej národnosti by sa zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva zvýšil o 125 obcí a z nich v 4 obciach dosiahnu najmenej 15 % dve národnostné menšiny. V 28 obciach, ktoré už sú v zozname obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva pribudne ešte 1 národnostná menšina. Tzn., že:

- do 5 obcí pribudne maďarská národnostná menšina;
 - do 87 obcí rusínska národnostná menšina;
 - do 64 obcí rómska národnostná menšina a
 - do 1 obce nemecká národnostná menšina
- s podielom 15 % a viac.

1.5 Plnenie uznesenia k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020

Predchádzajúcu Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020 vláda SR prijala 13. januára 2021 uznesením č. 24/2021. Predmetným uznesením vláda SR uložila vedúcemu úradu vlády a splnomocnencovi v bode B.1. až B.3.

- vypracovať a vydať Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k podrobnostiam používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike do 1. marca 2022;

- vypracovať a vydať Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy do 1. decembra 2021;
- vypracovať a vydať Metodické usmernenie k zabezpečeniu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov do 30. júna 2021;

Zároveň v bode B.4. vláda SR uložila ministrovi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka ministrovi vnútra ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny ministrovi zdravotníctva ministerke spravodlivosti rozšíriť existujúce kompetenčné vzdelávanie zamerané na zlepšenie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise a zabezpečiť jeho dostupnosť v orgánoch verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti do 1. decembra 2021 a priebežne. V bode B.5. vláda uložila podpredsedovi vlády a ministrovi financií, ministrovi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, podpredsedníčke vlády a ministerke investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, ministrovi vnútra ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrovi zdravotníctva, ministrovi obrany prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov uvedených v prílohe č. 10 správy a priebežne vyhodnocovať ich plnenie v rámci svojej pôsobnosti do 31. decembra 2022.

Splnomocnenec v súlade s úlohou B.1 vypracovať a vydať Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k podrobnostiam používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike požiadal premiéra Slovenskej republiky o odklad plnenia tejto úlohy, a to z toho dôvodu, že predmetná úloha má priamy súvis s pripravovaným zákonom o postavení príslušníkov národnostných menšín, ktorým sa realizuje Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2020 – 2024, v časti Národnostné menšiny s cieľom upraviť postavenie národnostných menšín a dôsledne aplikovať a precizovať ich práva garantované Ústavou SR a v súlade so schváleným Plánom legislatívnych úloh vlády SR na rok 2022. Vydanie Metodického usmernenia by bolo v tomto momente predčasné a viedlo by k jeho neskoršej novelizácii.

Splnomocnenec v súlade s úlohou B.2. *vypracovať a vydať Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy* zriadil pracovnú skupinu na vypracovanie Metodického usmernenia Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy. Pracovná skupina bola zložená zo zástupcov Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny, Úradu vlády SR, finančnej správy, Ministerstva vnútra SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Úradu verejného zdravotníctva SR, Únie miest Slovenska, Združenia miest a obcí Slovenska. Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny vypracoval návrh Metodického usmernenia pod názvom Metodické usmernenie ÚV SR k finančnému zabezpečeniu spolu s prílohou Finančné zabezpečenie plnenia zákonných povinností a možností¹⁹, ktoré po internom pripomienkovom konaní v Úrade vlády SR koncom decembra 2021 bolo publikované na webovom sídle ÚV SR a ÚSVNM a rozoslaný generálnym tajomníkom služobných úradov relevantných ministerstiev. Účelom metodického usmernenia je poskytnúť súhrnné informácie a metodické odporúčania spojené so spôsobom finančného

¹⁹ Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. orgánmi verejnej správy spolu s prílohou je dostupné na webovom sídle splnomocnenca: https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/legislativa-metodicka-a-odborna_pomoc/metodicka-a-odborna-pomoc/

zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. pre: a) okresné úrady, b) úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, c) daňové úrady, d) colné úrady, e) štátne archívy, f) regionálne veterinárne a potravinové správy, g) regionálne úrady verejného zdravotníctva, h) organizačné zložky Hasičského a záchranného zboru, i) organizačné zložky Zboru väzenskej a justičnej stráže, j) organizačné zložky ozbrojených síl Slovenskej republiky, k) obce a mestá, l) právnické osoby zriadené jednotkou územnej samosprávy. Metodické usmernenie upravuje používanie jazykov národnostných menšín predovšetkým v týchto oblastiach: vizuálna dvojjazyčnosť, povinné zverejňovanie informácií v súlade so zákonom č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej aj ako „zákon o slobode informácií“) aj v jazykoch národnostných menšín, úradná činnosť/dvojjazyčné formuláre, verejné listiny a úradné dokumenty, ústny úradný styk. Vzhľadom na skutočnosť, že orgány verejnej správy môžu niektoré úlohy zabezpečiť aj prostredníctvom svojich zamestnancov ovládajúcich menšinový jazyk alebo, že sú niektoré úlohy jednorazového charakteru (napr. pri vizuálnej dvojjazyčnosti), usmernenie odporúča zamestnávať primeraný počet zamestnancov ovládajúcich jazyk menšiny, prípadne organizovať pre zamestnancov jazykové kompetenčné vzdelávanie. Zároveň tiež odporúča zriadiť Fond na podporu aplikácie jazykových práv alebo zabezpečiť mechanizmus normatívnej kompenzácie zvýšených výdavkov samospráv v súvislosti s plnením menšinového jazykového zákona.

Splnomocnenec v súlade s úlohou B.3. vypracoval a vydal Metodické usmernenie k zabezpečeniu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov²⁰, ktoré po internom pripomienkovom konaní v ÚV SR bolo publikované na webovom sídle ÚV SR a ÚSVNM a rozoslaný predsedom VÚC. Účelom usmernenia je poskytnúť súhrnné informácie a metodické odporúčania spojené s používaním jazykov národnostných menšín pre: a) samosprávne kraje, b) právnické osoby zriadené samosprávnym krajom.

Ďalšie úlohy sa priebežne plnia. Úloha B.4 rozšíriť existujúce kompetenčné vzdelávanie zamerané na zlepšenie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise a zabezpečiť jeho dostupnosť v orgánoch verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti bola uložená ministromi pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ministromi vnútra, ministromi práce, sociálnych vecí a rodiny a ministromi zdravotníctva. V súvislosti s plnením tejto úlohy sa Úrad splnomocnenca obrátil na vecne príslušné rezorty so žiadosťou o zaslanie informácie o plnení predmetnej úlohy a o nominovanie kontaktnej osoby na jej ďalšie procesovanie. Následne došlo ku komunikácii s nominovanými kontaktnými osobami, ktoré prevažne avizovali realizáciu jazykového kompetenčného vzdelávania v sledovanom období. V prípade záporných odpovedí dôvodili zodpovedné subjekty absenciou potreby realizácie jazykového kompetenčného vzdelávania, a to vzhľadom na dostatočný počet zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny.

V súvislosti s plnením úlohy B.5 úlohy sa splnomocnenec v spolupráci s Úradom vlády SR listom obrátil na orgány územnej samosprávy a zodpovedné rezorty, s výzvou na odstránenie nedostatkov identifikovaných v Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2019 – 2020. V tejto veci splnomocnenec zorganizoval sériu stretnutí s predstaviteľmi zodpovedných rezortov, samosprávnych krajov a

²⁰ Metodické usmernenie k zabezpečeniu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v podmienkach vyšších územných celkov je dostupné na webovom sídle splnomocnenca: https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3578/metodicke_usmernenie_vuc.pdf

obcí a zároveň požiadal o zaslanie odpočtu k plneniu tejto úlohy. Predmetné samosprávy a rezorty zaslali odpočty úradu splnomocnenca už v priebehu mája 2021. Z vyjadrení jednotlivých rezortov vyplýva, že niektoré nedostatky zistené dotazníkovým prieskumom boli odstránené, čo sa napokon do istej miery premieta aj do výsledkov aktuálneho dotazníkového prieskumu, odstraňovanie iných nedostatkov je v procese riešenia, no na odstránenie niektorých bude potrebná koordinácia na vyššej úrovni, ktorú jednotlivé úrady vyžadujú od svojich nadriadených inštitúcií. Proces odstraňovania nedostatkov je v súčasnosti veľmi individuálny. Očakáva sa, že veľkú pomoc v tejto oblasti prinesie splnenie jednej z aktivít Akčného plánu ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025, a to zverejnenie elektronickej databázy prekladov formulárov, žiadostí, tlačív rozhodnutí, iných úradných dokumentov a informatívnych materiálov. Pri odpočtoch uviedli, že identifikované nedostatky odstránili alebo pracujú na ich odstránení.

2. Medzinárodnoprávny rámec používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike

V oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín je SR zmluvnou stranou viacerých medzinárodných dohovorov, ktoré majú v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi. V súvislosti s jazykovými právami príslušníkov národnostných menšín ide najmä o Európsku chartu regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej aj ako „Charta“) a Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín (ďalej aj ako „Rámcový dohovor“). Slovenská republika sa zúčastňuje rôznych monitorovacích mechanizmov. Ide najmä o monitorovanie úrovne implementácie Charty a Rámcového dohovoru, ako aj o univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva. Slovenská republika v rámci dotknutej témy súčasne naplňa bilaterálne zmluvné záväzky s Maďarskom a Ukrajinou.

2.1 Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov²¹

Charta je rámcovou mnohostrannou medzinárodnou zmluvou kultúrnej povahy. Pre Slovenskú republiku nadobudla platnosť 1. januára 2002. Slovenská republika, ako zmluvná strana Charty, sa zaviazala vytvoriť podmienky na zachovanie a rozvoj regionálnych alebo menšinových jazykov. Garantom aktivít súvisiacich s procesom monitoringu úrovne implementácie Charty je MZVEZ SR. Stálym odborným orgánom rady vlády pre oblasť implementácie Charty zmysle jej čl. 7 ods. 4. je výbor. Slovenská republika predkladá implementačné správy o plnení záväzkov, ktoré posudzuje nezávislý Výbor expertov v trojročných intervaloch.

Výbor expertov schválil na svojom 68. zasadnutí 22. marca 2021 Hodnotenie Výboru expertov Charty vykonávania odporúčaní na okamžité opatrenia uvedené v Piatej hodnotiacej správe výboru pre Slovenskú republiku MIN-LANG (2021) 1 („Hodnotenie“). Hodnotenie bolo vypracované na základe Informačného dokumentu, ako aj informácií získaných od združení zastupujúcich osoby používajúce regionálny alebo menšinový jazyk podľa čl. 16.2 Charty.

Inštitút tohto priebežného hodnotenia je nový, v Rade Európy bol prijatý v roku 2018 a vo vzťahu k SR sa aplikoval po prvý krát. V polovici každého päťročného monitorovacieho cyklu, t. j. dva a pol roka po dátume pravidelnej správy, musí zmluvný štát predložiť informácie o vykonávaní opatrení, ktoré Výbor expertov uviedol vo svojej hodnotiacej správe. Výbor expertov následne prijme hodnotenie vykonávania týchto odporúčaní.

Výbor ministrov Rady Európy na svojom 1407. zasadnutí, ktoré sa konalo 16. júna 2021 vzal na vedomie hodnotenie Výboru expertov Charty jazykov vykonávania odporúčaní na

²¹ Charta sa v SR vzťahuje na tieto jazyky: bulharčina, chorvátčina, čeština, nemčina, maďarčina, poľština, rómčina, rusínčina, ukrajinčina (časť II a časť III), ruština, srbčina (časť II). V časti II Charty jazykov sú určené ciele a zásady vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom, na základe ktorých zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax. Každá zmluvná strana sa zaväzuje dodržiavať ustanovenia v časti II vo vzťahu ku všetkým regionálnym alebo menšinovým jazykom, ktorými sa hovorí na jej území, a ktoré vyhovujú pojmu regionálne alebo menšinové jazyky. Ruský jazyk a srbský jazyk boli uznané za menšinové jazyky v Slovenskej republike v zmysle časti II Charty jazykov. Časť III Charty jazykov pomenúva jednotlivé opatrenia na podporu používania regionálnych alebo menšinových jazykov vo verejnom živote (vzdelávanie; súdnictvo; správne orgány a verejné služby; médiá; kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia; ekonomický a sociálny život a cezhraničná spolupráca). Predmetná časť sa vzťahuje na deväť jazykov: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský. Uvedené jazyky sú z hľadiska vybraných ustanovení rozdelené do troch skupín: 1) maďarský, 2) rusínsky a ukrajinský, 3) ostatné jazyky: bulharský jazyk, český jazyk, chorvátsky jazyk, nemecký jazyk, poľský jazyk a rómsky jazyk.

okamžité opatrenia. SR bude predkladať najbližšiu periodickú správu v termíne do 1. januára 2024.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v spolupráci so Sekretariátom Charty Rady Európy v Štrasburgu a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pripravil v sledovanom období príručky o jazykových právach pre našich občanov hovoriacich maďarsky, rómsky, rusínsky a ukrajinsky tzv. Language Guides. Text príručky bol preložený v úzkej súčinnosti s členmi Poradnej skupiny splnomocnenca pre zabezpečenie zosúladenia praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín. Jazykové príručky vznikli prioritne pre užívateľov uvedených menšinových jazykov a sú akýmsi sprievodcom ustanoveniami Charty, ktoré je Slovenská republika povinná dodržiavať vo vzťahu k jednotlivým menšinovým jazykom. Uvedené jazykové príručky boli zverejnené na webovom sídle splnomocnenca, ako aj na webovom sídle Rady Európy.²² Zároveň boli zaslané menšinovým organizáciám, členom výboru, príslušným samosprávnym orgánom, ako aj niektorým ústredným orgánom štátnej správy.

2.2 Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín

Slovenská republika je taktiež zmluvnou stranou Rámcového dohovoru, ktorý pre SR nadobudol platnosť 1. februára 1998. Rámcový dohovor je všeobecne právne záväzným multilaterálnym dokumentom venovaným ochrane národnostných menšín, ktorého cieľom je špecifikácia právnych princípov, ktoré sa štáty zaviazali rešpektovať, aby zabezpečili ochranu národnostným menšinám. Garantom aktivít súvisiacich s procesom monitoringu Rámcového dohovoru v Slovenskej republike je taktiež MZVEZ SR. Výbor plní úlohu stáleho odborného orgánu rady vlády pre oblasť implementácie Rámcového dohovoru v zmysle jeho čl. 15. Slovenská republika ako zmluvná strana dohovoru predkladá v pravidelných päťročných intervaloch správu o opatreniach prijatých na splnenie záväzkov stanovených v Rámcovom dohovore.

V rámci 5. kola monitoringu implementácie Rámcového dohovoru sa uskutočnila návšteva Slovenskej republiky Poradným výborom Rámcového dohovoru v termíne od 6. – 10. septembra 2021. Výbor v zložení expertov z Moldavska, Portugalska, Fínska a experta z Rady Európy uskutočnil stretnutia so zástupcami vládneho a mimovládneho sektora, predstaviteľmi samosprávy a zástupcami menšín. S expertmi poradného výboru sa 8. septembra stretol aj splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny.

Po uskutočnení návštevy Poradného výboru tento obvykle vypracuje na základe všetkých dostupných informácií hodnotiacu správu pre Výbor ministrov, ku ktorej má SR možnosť zaslať svoje stanovisko. Monitoring je formálne ukončený prijatím rezolúcie Výboru ministrov, ktorého súčasťou sú odporúčania na zlepšenie implementácie Rámcového dohovoru. Po formálnom ukončení monitoringu je zvykom uskutočniť na národnej úrovni tzv. follow-up seminár ako formu pokračovania dialógu s Poradným výborom.

Poradný výbor rámcového dohovoru prijal 2. februára 2022 na svojom 74. plenárnom zasadnutí Piaty posudok o Slovenskej republike. V súlade s čl. 28 uznesenia CM/Res(2019) mala Slovenská republika oprávnenie predložiť Poradnému výboru do 3. júna 2022 svoje stanovisko k Piatej hodnotiacej správe, ktoré bude spolu s ňou následne zverejnené na webovom sídle Rady Európy. Do momentu oficiálneho zverejnenia Radou Európy zostáva jej obsah dôverný. Tomuto formátu zodpovedala aj forma a režim prípravy Stanoviska Slovenskej republiky k Piatemu

²² <https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/ramcovy-dohovor-a-europska-charta/>; [Language Guides \(coe.int\)](https://www.coe.int/)

posudku o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike, ktoré bolo možné sprístupniť len čiastočne. Predmetný materiál vláda SR schválila uznesením vlády SR č. 361 z 26. mája 2022 a súčasne uložila ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí predložiť stanovisko Sekretariátu Rady Európy v termíne do 3. júna 2022. Stanovisko SR bolo predložené Rade Európy a zverejnené 15. júna 2022 na osobitnej webovej stránke Rady Európy v časti venovanej menšinám.²³

Schválením rezolúcie Výboru zástupcov ministrov Rady Európy (CM/ResCMN(2022)8) o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou z 3. novembra 2022 bol piaty monitorovací cyklus vo vzťahu k Slovensku ukončený. Výbor zástupcov ministrov Rady Európy v rezolúcii vyzval slovenské orgány, aby zohľadnili pripomienky a odporúčania uvedené v Piatom posudku Poradného výboru a na ďalšie zlepšenie vykonávania Rámcového dohovoru prijali okamžité a ďalšie opatrenia. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR predloží Správu o priebehu a výsledkoch piateho kola monitorovania úrovne implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike na rokovanie vlády SR.

2.3 Vysoký komisár Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pre národnostné menšiny

Vysoký komisár OBSE pre národnostné menšiny (ďalej len „Vysoký komisár OBSE“) je jednou z nezávislých autonómnych inštitúcií Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, ktorá sa okrem iného zaoberá aj problematikou jazykových práv národnostných menšín. Vysoký komisár OBSE v rámci svojho mandátu identifikuje a hľadá včasné riešenia etnických napätí, ktoré môžu ohroziť mier, stabilitu alebo priateľské vzťahy medzi účastníckymi štátmi OBSE. Vysoký komisár OBSE vypracoval vo vzťahu k národnostným menšinám a jednotlivým účastníckym štátom deväť tematických odporúčaní, resp. usmernení, pričom ich využitie závisí od jednotlivých účastníckych štátov OBSE. Tieto odporúčania sú pritom určené nielen vládam, ale aj samotným národnostným menšinám.

V sledovanom období boli v rámci OBSE viaceré pravidelné podujatia pre pandémiu zrušené, resp. prebehli v online priestore. Koncom roka 2020 skončil mandát vtedajšieho Vysokého komisára OBSE, ktorým bol Lamberto Zannier. 4. decembra 2020 sa mandátu ujal Kairat Abdrakhmanov z Kazachstanu.

2.4 Univerzálne periodické hodnotenie Rady OSN pre ľudské práva a implementácia univerzálnych ľudskoprávných dohovorov

Univerzálne periodické hodnotenie („UPH“) predstavuje jedinečný nástroj na komplexné a univerzálne zhodnotenie stavu ľudských práv v členských krajinách OSN. Jeho vytvorenie úzko súvisí s vytvorením Rady OSN pre ľudské práva („rada“) v roku 2006. Vytvorením rady došlo k inštitucionálnemu zvýrazneniu dôležitosti globálneho presadzovania ochrany ľudských práv. Dotknutý štát je v uvedenom univerzálnom procese hodnotený ostatnými členskými štátmi OSN. Cieľom hodnotenia je poskytnúť komplexný a objektívny obraz o stave ľudských práv vo všetkých členských štátoch OSN. Z hľadiska ľudskoprávnej agendy na národnej úrovni predstavuje UPH kľúčovú udalosť.

²³ <https://www.coe.int/en/web/minorities/slovak-republic>

Slovenská republika bola v rámci UPR predmetom tretieho kola hodnotenia 28. januára 2019. V rámci tohto hodnotenia bolo Slovenskej republike daných 195 odporúčaní. V rámci 195 odporúčaní sa 5 priamo týkalo národnostných menšín, kvality ich uplatnenia v rámci verejného života a zachovávaní identity a vytvárania relevantného legislatívneho rámca a 2 odporúčania sa týkali predchádzania rasizmu a intolerancii. Jedným z najdôležitejších odporúčaní tohto druhu je odporúčanie na zabezpečenie používania jazykov menšín v zmysle záväzkov Charty jazykov a Rámcového dohovoru a implementácie záväzkov súvisiacich s národnostnými menšinami podľa Zmluvy o dobrých susedských vzťahov a priateľskej spolupráci medzi Maďarskom a SR (UPR 160/2019). Vláda SR 3. novembra 2021 schválila uznesením č. 636 Priebežný stav plnenia odporúčaní adresovaných SR v rámci 3. kola univerzálneho periodického hodnotenia v polovici hodnotiaceho cyklu. Vláda SR predmetným uznesením súčasne zaviazala ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR predložiť priebežný stav plnenia odporúčaní Rade OSN pre ľudské práva v termíne do 31. decembra 2021. Slovenská republika bude predmetom štvrtého UHP o dodržiavaní ľudských práv v roku 2024.

2.5 Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín

Bilaterálna spolupráca s Maďarskom sa realizuje na základe Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci („Základná zmluva“) podpísanej 19. marca 1995 v Paríži. Základná zmluva vytvorila právny základ pre vznik 12 zmiešaných komisií, ktoré prostredníctvom konzultácií a spolupráce napomáhajú vykonávaniu základnej zmluvy.

Zasadnutia Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín („Zmiešaná komisia“) sa striedavo uskutočňujú v Bratislave a v Budapešti. V rámci zasadnutí sú prijímané odporúčania s cieľom zlepšovania kvality, rozvoja a garantovania ochrany práv občanov patriacich k slovenskej národnostnej menšine v Maďarsku a maďarskej národnostnej menšine v SR. Na zasadnutiach sa vyhodnocuje plnenie priebežne realizovaných odporúčaní z predchádzajúcich zasadnutí a strany spravidla prijímajú nové odporúčania. Podľa základnej zmluvy má uvedená zmiešaná komisia právo dávať odporúčania vláde.

Ostatné, XIV. zasadnutie Zmiešanej komisie sa konalo 20. februára 2019. Odporúčania XIV. zasadnutia vzala vláda SR na vedomie uznesením vlády SR č. 305 z 19. júna 2019. Aktuálne sú z agendy komisie procesované otázky praktickej aplikácie zákonov o používaní menšinových jazykov v praxi Slovenskej republiky a Maďarska, odborné, metodologické a finančné podmienky pre vytvorenie a rozvoj odbornej terminológie v jazyku menšín. Slovenská republika na základe odporúčania maďarskej strany zabezpečuje finančné a odborné predpoklady na zachovanie a efektívnejšiu činnosť materských škôl a škôl s vyučovacím jazykom maďarským so zvláštnym zreteľom na školy s malým počtom žiakov na Slovensku.

SR v rámci plnenia odporúčaní komisie zabezpečuje voľný výber edukačných publikácií a materiálov dostupných v maďarskom jazyku. Súčasne umožní, ak sú v súlade s platným štátnym vzdelávacím programom, aby učitelia namiesto prekladov učebníc vyučovali z edukačných publikácií a materiálov vytvorených maďarskými odborníkmi. SR taktiež zabezpečí ďalšie fungovanie Národného inštitútu vzdelávania a mládeže - Pracoviska v Komárne a potrebnú metodicko-pedagogickú a odbornú podporu pre maďarské národnostné školstvo aj po zlúčení priamo riadených organizácií rezortu školstva do Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. SR zabezpečuje zachovávanie a rozvoj škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Pri stanovovaní noriem pre účely normatívneho financovania národnostného školstva zohľadňuje jeho osobitosti a špecifiká.

13. septembra 2022 sa v Budapešti konalo prvé kolo XV. plenárneho zasadnutia, na ktorom bola prerokovaná implementácia odporúčaní zo XIV. zasadnutia a návrh nových odporúčaní. Rokovanie nebolo ukončené podpisom zápisnice, nakoľko maďarská strana rozhodla o pokračovaní konania 2. časti plenárnej schôdze, ktoré sa uskutočnila 3.11.2022.

2.6 Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru

Bilaterálna spolupráca s Ukrajinou sa realizuje na základe Zmluvy medzi SR a Ukrajinou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci podpísanej 29. júna 1993 v Kyjeve prostredníctvom Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

Ostatné 14. zasadnutie komisie sa uskutočnilo 23. marca 2017 v Bratislave. Ukrajinská strana doposiaľ XV. zasadnutie Medzivládnej komisie nezvolala, a to z dôvodu šírenia pandémie ochorenia COVID-19 v roku 2021 a prebiehajúceho vojnového konfliktu na Ukrajine v roku 2022.

3. Stav používania jazykov národnostných menšín subjektmi verejnej správy – výsledky dotazníkového zisťovania

3.1 Územná samospráva (obce)

Návratnosť dotazníkov

V súlade s nariadením vlády SR č. 221/1999 Z. z., sa eviduje celkovo 656 obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. V uvedenej skupine je aj 18 obcí s obyvateľstvom patriacim k dvom národnostným menšinám, ktoré sa v zozname vyskytujú dvakrát (11 obcí s rusínskou a ukrajinskou národnostnou menšinou, 5 obcí s maďarskou a rómskou národnostnou menšinou, 1 obec s ukrajinskou a rómskou a 1 s rusínskou a rómskou národnostnou menšinou). Z uvedeného vyplýva, že skutočný počet obcí uvedených v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z., je 638.

Úradu splnomocnenca bolo v rámci dotazníkového prieskumu uskutočneného v auguste až septembri tohto roka doručených celkovo 641 vyplnených dotazníkov od 625 obcí (z toho 16 obcí za dva jazyky), čo predstavuje 98 %-nú návratnosť dotazníkov. V porovnaní s predchádzajúcimi zisťovaniami bola návratnosť opäť vysoká (len v roku 2018 bolo úradu splnomocnenca doručených o 2 dotazníky viac ako v tomto roku, teda celkovo 643). Mierne klesla návratnosť u obcí s ukrajinskou (z 16 na 14) a rómskou národnostnou menšinou (z 54 na 52), naopak u obcí s maďarskou (z 503 na 509) a rusínskou národnostnou menšinou (z 64 na 65) sme zaznamenali vyššiu návratnosť. Celkový počet dopĺňa jedna obec s nemeckou národnostnou menšinou, ktorá poslala dotazník aj v tomto roku. Absolútne počty i percentuálne podiely sú uvedené v tabuľke č. 1. Údaje sú uvedené v členení za jednotlivé národnostné menšiny, pričom obce s obyvateľstvom patriacim k dvom národnostným menšinám sú zarátané dvakrát. Z uvedenej tabuľky vyplýva, že v rámci tohto prieskumu bolo spracovaných 641 dotazníkov – čo v nasledujúcich tabuľkách k jednotlivým oblastiam používania jazykov národnostných menšín predstavuje 100 %.

Tabuľka č. 1: Porovnanie návratnosti dotazníkov zaslaných obciam v prieskumoch uskutočnených v rokoch 2012, 2014, 2016, 2018, 2020, 2022

	2012		2014		2016		2018		2020		2022	
maďarská	470	92 %	450	88 %	486	95 %	506	99 %	503	98 %	509	99 %
rusínska	53	78 %	49	72 %	64	94 %	67	99 %	64	94 %	65	96 %
rómska	47	82 %	44	77 %	45	79 %	52	91 %	54	95 %	52	91 %
ukrajinská	14	78 %	16	89 %	8	44 %	17	94 %	16	89 %	14	78 %
nemecká	1	100 %	1	100 %	1	100 %	1	100 %	1	100 %	1	100 %
SPOLU	585	89 %	560	85 %	604	92 %	643	98 %	638	97 %	641	98 %

Celkovo nebolo spracovaných 15 dotazníkov, ktoré neboli doručené alebo boli nedostatočne vyplnené (2 obce s rusínskou a ukrajinskou menšinou vyplnili dotazník len za rusínsku národnostnú menšinu). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v súlade s § 7b ods. 1. písm. h) zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín sa správneho deliktu na úseku používania jazykov menšín dopustí orgán verejnej správy, v tomto prípade obec, ktorá je uvedená v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. a ktorá neposkytne písomné podklady podľa § 7a ods. 3, podľa ktorého je úrad vlády oprávnený vyžadovať od orgánov

verejnej správy informácie a písomné podklady o používaní jazyka menšín v oblasti ich pôsobnosti.

Prostredníctvom dotazníka sa zisťovali údaje týkajúce sa používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti orgánov územnej samosprávy tak, ako vyplývajú zo zákona č. 184/1999 Z. z. Základným kritériom pri tvorbe dotazníka, ktorý vychádza zo znenia dotazníka použitého v roku 2020, bolo zachovať čo najväčšiu mieru porovnateľnosti údajov, čo umožňuje posúdiť vývojové trendy v tejto oblasti.

Obciam bolo položených spolu 82 otázok v 6 okruhoch v nasledovnom poradí: označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky č. 1 – 13), úradný styk (otázky č. 14 – 34), dvojjazyčné dokumenty (otázky č. 35 – 57), rokovanie orgánov územnej samosprávy (otázky č. 58 – 62), informovanie verejnosti (otázky č. 63 – 76), a záverečné otázky (otázky č. 77 – 82). Znenie dotazníka pre obce tvorí prílohu č. 1.

3.1.1 Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky č. 1 – 13)

Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. všetky obce uvedené v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. majú povinnosť označenia obce v jazyku národnostnej menšiny uvedeného na dopravnej značke na začiatku a na konci obce s výnimkou tých obcí, ktorých označenie v jazyku národnostnej menšiny sa zhoduje s názvom v štátnom jazyku. V takom prípade sa príslušné ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. nepoužijú. Označenie 9 obcí s maďarskou národnostnou menšinou (Baka, Virt, Bajka, Zalaba, Nána, Pozba, Bátka, Rad a Kalonda) a všetkých obcí s rómskou národnostnou menšinou sa podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. zhoduje s názvom obce v štátnom jazyku.

Osem z vymenovaných maďarských obcí a 12 (v minulom prieskume 6) obcí s rómskou národnostnou menšinou uviedlo, že má označenie obce v jazyku národnostnej menšiny na dopravnej značke na začiatku a na konci obce. Tri obce s maďarskou národnostnou menšinou a 39 (v minulom prieskume 42) obcí s rómskou národnostnou menšinou sa vyjadrilo, že sa označenie obce v jazyku národnostnej menšiny zhoduje s názvom v štátnom jazyku. Jedna obec s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 3) a jedna obec s ukrajinskou uviedli, že sa označenie obce v jazyku národnostnej menšiny zhoduje s názvom v štátnom jazyku napriek tomu, že sa podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. nezhoduje.

Celkový počet obcí, ktoré uviedli označenie obce v jazyku národnostnej menšiny na dopravnej značke, sa zvýšil (z 569 na 579), pričom u rusínskej (62) u nemeckej (1) menšiny zostal počet takýchto obcí nezmenený. Počet obcí s ukrajinskou národnostnou menšinou sa znížil (z 14 na 12). Táto skutočnosť súvisí s nižšou návratnosťou dotazníkov. Počet obcí, ktoré uviedli svoje označenie aj v jazyku menšiny sa zvýšil nielen u obcí s maďarskou (z 487 na 492), ale aj rómskou národnostnou menšinou (z 6 na 12), hoci zároveň je potrebné pripomenúť, že v súlade s vyššie uvedeným v prípade rómskej národnostnej menšiny nejde o povinnosť.

V uvedenej oblasti mohlo v súlade s § 7b ods. 1. písm. e) zákona č. 184/1999 Z. z. dôjsť k správne deliktu nezabezpečením označenia obce na dopravnej značke na začiatku a na konci obce v jazyku menšiny v ďalších 15 prípadoch (v minulom prieskume 11). Ide o 5 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 3) a 1 obec s ukrajinskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume), ktoré si nespĺnili zákonnú povinnosť a o 7 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 5) a 2 obce s rusínskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume), ktoré si ju splnili iba čiastočne.

Z uvedeného vyplýva, že v tejto oblasti došlo k miernemu zlepšeniu.

Tabuľka č. 2: Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené na dopravnej značke na začiatku a na konci obce (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čias- točne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpo- vedal	podiel v %	spolu
maďarská	492	97 %	7	1 %	5	1 %	4	1 %	1	0 %	509
rusínska	62	95 %	2	3 %	0	0 %	0	0 %	1	2 %	65
rómska	12	23 %	0	0 %	1	2 %	39	75 %	0	0 %	52
ukrajinská	12	86 %	0	0 %	1	7 %	1	7 %	0	0 %	14
nemecká	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	579	90 %	9	1 %	7	1 %	44	7 %	2	0 %	641

Po prvýkrát sa v rámci dotazníkového prieskumu zisťovalo aj uvádzanie označenia častí obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené na dopravnej značke označujúcej začiatok a koniec časti obce. Hoci ide o novú povinnosť (s účinnosťou od 1. 1. 2022), 154 obcí s maďarskou, 22 s rusínskou, 4 s rómskou a 2 obce s ukrajinskou národnostnou menšinou uviedli, že takéto označenia už majú a v 9 obciach s maďarskou, 1 s rusínskou a 1 s ukrajinskou národnostnou menšinou je táto povinnosť splnená čiastočne. 37 obcí s maďarskou, 7 s rusínskou a 8 s rómskou národnostnou menšinou nemá označenie časti obce v jazyku národnostnej menšiny, pričom jedna obec s maďarskou národnostnou menšinou uviedla, že je to povinnosť regionálnej správy ciest. Ďalšie 4 obce (3 s maďarskou a 1 s rómskou národnostnou menšinou) uviedli, že sa označenia častí obce v jazyku národnostnej menšiny zhodujú s názvom v štátnom jazyku, a 301 obcí s maďarskou, 35 s rusínskou, 39 s rómskou, 11 s ukrajinskou a 1 s nemeckou národnostnou menšinou vyhlásilo, že sa ich táto povinnosť netýka, nakoľko nemajú časti obce.

Tabuľka č. 3: Označenie častí obcí v jazyku národnostnej menšiny uvedené na dopravnej značke na začiatku a na konci časti obce (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čias- točne	podiel v %	nie	podiel v %	zhoduje sa	podiel v %	netýka sa našej obce (nemáme časti obce)	podiel v %	neod- povedal	podiel v %	spolu
maďarská	154	30 %	9	2 %	37	7 %	3	1 %	301	59 %	5	1 %	509
rusínska	22	34 %	1	2 %	7	11 %	0	0 %	35	54 %	1	2 %	65
rómska	4	8 %	0	0 %	8	15 %	1	2 %	39	75 %	0	0 %	52
ukrajinská	2	14 %	1	7 %	0	0 %	0	0 %	11	79 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	182	28 %	11	2 %	52	8 %	4	1 %	387	60 %	6	1 %	641

Výsledky zisťovania ukázali, že sa mierne znížil počet obcí (z 110 na 104), ktoré uvádzajú informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám v zmysle Vyhlášky MV SR č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení. Hoci sa počet obcí s rómskou národnostnou menšinou, ktoré tieto informácie uvádzajú, zvýšil (z 1 na 2), u obcí s ukrajinskou menšinou sa situácia nezmenila (1 obec) a počet obcí s maďarskou (z 99 na 94) a rusínskou národnostnou menšinou (z 9 na 7) sa oproti predchádzajúcemu obdobiu znížil. Takisto sa znížil počet aj tých obcí s maďarskou (z 64 na 44) a rusínskou (z 3 na 0) národnostnou menšinou, ktoré uvádzajú tieto informácie čiastočne. Vo veľkej miere sa zvýšil počet obcí, ktoré uviedli, že sa ich to netýka.

Tabuľka č. 4: Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám (§ 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	94	18 %	44	9 %	47	9 %	320	63 %	4	1 %	509
rusínska	7	11 %	0	0 %	15	23 %	43	66 %	0	0 %	65
rómska	2	4 %	0	0 %	20	38 %	29	56 %	1	2 %	52
ukrajinská	1	7 %	0	0 %	1	7 %	12	86 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	104	16 %	44	7 %	83	13 %	405	63 %	5	1 %	641

Označenie obce v jazyku menšiny sa uvádza na železničnej stanici v 106 obciach (v 103 s maďarskou a 3 s rusínskou národnostnou menšinou – rovnako ako v minulom prieskume), čiastočne v 2 obciach s maďarskou národnostnou menšinou. Na autobusovej stanici sa aj v jazyku národnostnej menšiny uvádza v 181 obciach, a to v 176 s maďarskou, 4 s rusínskou a jednej s rómskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 156 s maďarskou, 5 s rusínskou a jednej s rómskou menšinou), čiastočne v 5 obciach s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 15). Železničnú stanicu aj autobusovú stanicu má označenú dvojjazyčne 52 obcí, z toho 51 s maďarskou menšinou (vrátane obcí Kalonda, Pozba a Zalaba, ktorých názov je v jazyku národnostnej menšiny totožný s názvom v štátnom jazyku) a jedna s rusínskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 50 a z toho 49 s maďarskou národnostnou menšinou a jedna s rusínskou).

Jedna obec s maďarskou národnostnou menšinou má dvojjazyčne označený prístav. Niektoré odpovede boli vyhodnotené ako chybné, keďže niektoré obce uviedli, že majú dvojjazyčne označené aj letisko alebo prístav, aj napriek tomu, že doknuté obce nimi nedisponujú.

279 (v minulom prieskume 281) obcí uviedlo, že sa ich označovanie železničných a autobusových staníc, letísk a prístavov vôbec netýka (vrátane obcí s maďarskou národnostnou menšinou Nána a Bátka, ktorých názov je v jazyku národnostnej menšiny totožný s názvom v štátnom jazyku a 29 takýchto obcí s rómskou národnostnou menšinou). Obce s ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou takéto označenia nemajú.

Tabuľka č. 5: Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení železničnej stanice (§ 4 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	103	20 %	2	0 %	24	5 %	311	65 %	70	10 %	509
rusínska	3	5 %	0	0 %	0	3 %	62	89 %	59	3 %	65
rómska	0	0 %	0	0 %	19	24 %	32	72 %	1	4 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	1	6 %	12	88 %	13	6 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	100 %	1	0 %	1
S P O L U	106	16 %	1	1 %	39	6 %	439	69 %	53	8 %	641

Tabuľka č. 6: Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení autobusovej stanice (§ 4 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	176	35 %	5	1 %	91	18 %	211	41 %	27	5 %	509
rusínska	4	6 %	0	0 %	9	14 %	52	80 %	63	97 %	65
rómska	1	2 %	0	0 %	23	44 %	27	52 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	2	14 %	11	79 %	14	100 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	181	28 %	5	1 %	129	20 %	301	47 %	105	16 %	641

Uvedené označenia sa uvádzali písmom rovnakej veľkosti pri označovaní železničných staníc v 100 obciach, a to v 97 s maďarskou a 3 s rusínskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 102 obciach, a 99 s maďarskou národnostnou menšinou a 3 s rusínskou) a pri označovaní autobusových staníc v 162 obciach s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 160 obciach, a to v 156 s maďarskou národnostnou menšinou, v 3 s rusínskou a v 1 s rómskou). Menším písmom uvádza označenie v menšinovom jazyku pri označovaní železničných staníc 6 obcí s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 2) a pri označovaní autobusových staníc 14 obcí a to 13 s maďarskou a jedna obec s rusínskou národnostnou menšinou (rovnako, ako v minulom prieskume).

Tabuľka č. 7: Spôsob označenia obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení železničnej a autobusovej stanice (§ 4 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	označenie železničnej stanice		označenie autobusovej stanice	
	rovnakým písmom	menším písmom	rovnakým písmom	menším písmom
maďarská	97	6	162	13
rusínska	3	0	0	1
rómska	0	0	1	0
ukrajinská	0	0	0	0
nemecká	0	0	0	0
S P O L U	100	6	162	14

Povinnosť uviesť označenie orgánu verejnej správy²⁴ umiestneného na budovách v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny spĺňalo 586 obcí (v minulom prieskume 571). Počet obcí, v ktorých sa táto povinnosť plní, sa zvýšil u maďarskej (z 490 na 498), u rómskej (z 8 na 13) a u rusínskej národnostnej menšiny (z 62 na 64), u nemeckej a u ukrajinskej národnostnej menšiny sa počet nezmenil. V tejto oblasti mohlo v súlade s § 7b ods. 1. písm. c) zákona č. 184/1999 Z. z. dôjsť k správne deliktnej nezabezpečeniu označenia v 55 obciach (v 11 s maďarskou národnostnou menšinou, 2 s rusínskou, 38 s rómskou a 4 s ukrajinskou), kým v minulom prieskume v 60 obciach (v 11 s maďarskou národnostnou menšinou, 1 s rusínskou, 44 s rómskou a 4 s ukrajinskou).

²⁴ § 2 ods. 6 zákona č. 184/1999 Z. z. ustanovuje, že „Označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách sa v obci podľa ods. 1 uvádza aj v jazyku menšiny.“ Zákon však bližšie nedefinuje, na ktoré orgány verejnej správy sa citované ustanovenie vzťahuje. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov sú orgánmi obce obecné zastupiteľstvo a starosta obce, ale zákon neupravuje, či sa obecný úrad považuje za orgán samosprávy obce. Avšak, vzhľadom na to, že podľa § 16 ods. 1 uvedeného zákona obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva, starostu a orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom a tiež na to že väčšina orgánov samosprávy obce (starosta/primátor, obecné/mestské zastupiteľstvo, fakultatívne orgány a pod.) spravidla nemá vlastnú budovu a používa budovu obecného/mestského úradu, ustanovenie zákona sa v praxi aplikuje na budovu obecného/mestského úradu.

Tabuľka č. 8: Označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	len v štátnom jazyku	podiel v %	v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	11	2 %	498	98 %	0	0 %	509
rusínska	2	3 %	64	98 %	0	0 %	65
rómska	38	73 %	13	25 %	0	0 %	52
ukrajinská	4	29 %	10	71 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	55	9 %	586	91 %	0	0 %	641

Povinnosť uvádzania označenia obce v jazyku národnostnej menšiny popri názve obce v štátnom jazyku na budovách orgánov verejnej správy sa netýka obcí, ktorých označenie v jazyku národnostnej menšiny sa zhoduje s názvom v štátnom jazyku. Z 9 takýchto obcí s maďarskou národnostnou menšinou ich uvádzajú všetky, 12 obcí s rómskou národnostnou menšinou uviedlo, že toto označenie uvádzajú aj v rómskom jazyku (v minulom prieskume 8) a jedna obec s rómskou národnostnou menšinou uviedla, že len čiastočne. Z porovnania s výsledkami z predchádzajúceho prieskumu vyplýva, že sa počet obcí plniacich si túto povinnosť celkovo zvýšil (z 547 na 560). Plnenie tejto povinnosti sa zlepšilo u maďarskej (z 468 na 477) a u rusínskej (z 60 na 62) národnostnej menšiny, u ukrajinskej a u nemeckej národnostnej menšiny sa situácia nezmenila. Čiastočne si splnili povinnosť v 9 obciach s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 14). V tejto oblasti mohlo v súlade s § 7b ods. 1. písm. e) zákona č. 184/1999 Z. z. dôjsť k správne deliktu nezabezpečením označenia obce v jazyku menšiny v 11 obciach s maďarskou, 2 s rusínskou a v 3 s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 16 obciach s maďarskou, 2 s rusínskou a v 4 s ukrajinskou národnostnou menšinou).

Tabuľka č. 9: Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách orgánov verejnej správy (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	477	94 %	9	2 %	11	2 %	12	2 %	509
rusínska	62	95 %	0	0 %	2	3 %	1	2 %	65
rómska	12	23 %	1	2 %	39	75 %	0	0 %	52
ukrajinská	10	71 %	0	0 %	3	21 %	1	7 %	14
nemecká	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	562	88 %	10	2 %	55	9 %	14	2 %	641

Tieto označenia boli uvedené v 545 obciach (v minulom prieskume 523) rovnakým písmom a v 41 obciach (v minulom prieskume 46) menším písmom. Obec s nemeckou národnostnou menšinou uviedla označenie orgánu verejnej správy v jazyku národnostnej menšiny iným písmom, čo bolo pri vyhodnotení zaradené do kategórie menším písmom.

Tabuľka č. 10: Spôsob označenia orgánu verejnej správy v jazyku národnostnej menšiny uvedené na budovách popri ekvivalente v štátnom jazyku

	rovnakým písmom	podiel v %	menším písmom	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	470	92 %	25	5 %	14	3 %	509
rusínska	55	85 %	9	14 %	1	2 %	65
rómska	12	23 %	4	8 %	36	69 %	52
ukrajinská	8	57 %	2	14 %	4	29 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	545	85 %	41	6 %	55	9 %	641

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. obce uvedené v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. môžu na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku národnostnej menšiny. Výsledky zisťovania ukázali, že situácia sa podstatne nezmenila. Dvojazyčné označovanie ulíc využíva 119 obcí s maďarskou národnostnou menšinou a jedna s rusínskou (v minulom prieskume 114 obcí s maďarskou národnostnou menšinou). Dvojazyčné miestne geografické značenia využíva 58 obcí (v minulom prieskume 62). Počet sa znížil u maďarskej menšiny (z 61 na 56) u rómskej sa zvýšil (z 0 na 1), u rusínskej zostal nezmenený. Obce s ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou nemajú ani ulice, ani miestne geografické značenia dvojazyčné a obce rómskou národnostnou menšinou nemajú dvojazyčne označené ulice. 475 obcí sa vyjadrilo, že v danej obci nie sú určené názvy ulíc (v minulom prieskume 470) a 514 obcí uviedlo, že v danej obci nie sú určené miestne geografické značenia (v minulom prieskume 499).

Tabuľka č. 11: Označenie ulíc v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	len v štátnom jazyku	podiel v %	v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	27	5 %	119	23 %	358	70 %	5	1 %	509
rusínska	0	0 %	1	2 %	62	95 %	2	3 %	65
rómska	11	20 %	0	0 %	40	77 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	38	6 %	120	19 %	475	74 %	8	1 %	641

Tabuľka č. 12: Geografické značenia v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	len v štátnom jazyku	podiel v %	v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	32	6 %	56	11 %	413	81 %	8	2 %	509
rusínska	8	12 %	1	2 %	55	85 %	1	2 %	65
rómska	17	33 %	1	2 %	33	63 %	1	2 %	52
ukrajinská	2	14 %	0	0 %	12	86 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	59	9 %	58	9 %	514	80 %	10	2 %	641

3.1.2 Úradný styk (otázky č. 14 – 29)

V rámci dotazníkového prieskumu sa opätovne zisťovali údaje v oblasti plnenia povinností obcí týkajúcich sa používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku, ktorá zahŕňa viacero podoblastí. Výrazne sa nezmenil počet obcí, kde majú zamestnanca, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom (v 512 obciach, z toho v 474 s maďarskou národnostnou menšinou, 19 s rusínskou, 14 s rómskou a v 5 s ukrajinskou národnostnou menšinou – v minulom prieskume v 513 obciach, z toho v 469 s maďarskou národnostnou menšinou, 21 s rusínskou, 20 s rómskou a v 4 s ukrajinskou národnostnou menšinou). Mierne stúpol počet obcí, kde majú zamestnancov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny len slovom (v 87 obciach, z toho 24 s maďarskou, 39 s rusínskou, 16 s rómskou, 7 s ukrajinskou a jedna s nemeckou národnostnou menšinou – v minulom prieskume v 82 obciach, z toho v 24 s maďarskou, 36 s rusínskou, 14 s rómskou a 8 s ukrajinskou národnostnou menšinou). Výraznejší bol však nárast počtu obcí, kde vôbec nie je zamestnanec, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny aspoň slovom (33 obcí, z toho 5 s maďarskou, 4 s rusínskou, 22 s rómskou, 2 s ukrajinskou národnostnou menšinou – v minulom prieskume to bolo 21 obcí, z toho 4 s rusínskou, 15 s rómskou, jedna s ukrajinskou a jedna s nemeckou národnostnou menšinou). Dve obce s maďarskou národnostnou menšinou nesledujú znalosť jazyka národnostnej menšiny.

Z celkového počtu 6 585 zamestnancov obcí (v minulom prieskume 6 439) ovláda jazyk príslušnej národnostnej menšiny aspoň slovom 5 506 zamestnancov (v minulom prieskume 5 099), pomer sa teda zvýšil (z 79,2% na 83,6%), a to najmä u tých zamestnancov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom (z 59,4% na 64%). Výraznejšie sa nezmenil pomer zamestnancov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny len slovom (19,6% – v minulom prieskume 19,8%).

Pomer zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny klesol len v obciach s maďarskou národnostnou menšinou z 89,4 % (z toho 70,4 % slovom a písmom a 19 % slovom) na 88,6 % (z toho 71,4 % slovom a písmom a 17,1% slovom), u ostatných národnostných menšín sa pomer zvýšil: v obciach s rusínskou národnostnou menšinou z 74,8% (z toho 20,5% slovom a písmom a 66,1% slovom) na 86,6% (z toho 15,2% slovom a písmom a 59,6% slovom, v obciach s rómskou národnostnou menšinou z 32,4% (z toho 16,3% slovom a písmom a 16,1% slovom) na 43,8 % (z toho 17,6% slovom a písmom a 26,2 % slovom), v obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou z 34,7% (z toho 12,2% slovom a písmom a 22,5% slovom) na 84,2% (z toho 31,6 % slovom a písmom a 52,6% slovom) a v jednej obci s nemeckou národnostnou menšinou na 100% (z toho slovom 100%). Je však potrebné poznamenať, že celkový počet zamestnancov v obciach s maďarskou národnostnou menšinou sa zvýšil, kým v obciach s ostatnými národnostnými menšinami sa znížil a v obciach s rómskou národnostnou menšinou sa dokonca znížil aj počet zamestnancov, ktorí ovládajú rómsky jazyk slovom a písmom.²⁵

²⁵ V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že pre veľkú časť respondentov bola tak v predchádzajúcich ako aj v aktuálnom prieskume otázka týkajúca sa ovládania jazyka národnostnej menšiny zamestnancami obce nepochopená jednoznačne, o čom svedčí množstvo žiadostí o metodickú pomoc pri vyplňaní tejto otázky.

Tabuľka č. 13: Počet a podiel zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny

	celkový počet	slovom a písmom	podiel v %	slovom	podiel v %	spolu	podiel v %
maďarská	5 655	4039	71 %	965	17 %	5 004	89 %
rusínska	185	38	21 %	122	66 %	160	87 %
rómska	706	124	18 %	185	26 %	309	44 %
ukrajinská	38	12	32 %	20	53 %	32	84 %
nemecká	1	0	0 %	1	100 %	1	100 %
SPOLU	6 585	4213	64 %	1298	20 %	5506	84 %

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. sú obce uvedené v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. povinné vytvárať podmienky na používanie jazyka národnostnej menšiny, pričom je na nich, akým spôsobom ich zabezpečia. Aktuálne 587 obcí (rovnako ako v minulom prieskume) vytvára podmienky na uplatnenie práva komunikovať v ústnom a písomnom styku v jazyku národnostnej menšiny prostredníctvom vlastných zamestnancov obce (počet sa znížil jedine v obciach s rómskou národnostnou menšinou z 29 na 25), 18 obcí (v minulom prieskume 31) prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb (počet sa znížil hlavne v obciach s rusínskou národnostnou menšinou zo 14 na 2). 30 obcí (v minulom prieskume 24) zabezpečilo túto možnosť iným spôsobom: v jednej obci s maďarskou národnostnou menšinou čiastočným záväzkom zamestnanca iného subjektu, 4 obce nešpecifikovali akým spôsobom, ostatné obce uviedli poznámky. 4 obce (2 s maďarskou a 2 s rusínskou národnostnou menšinou) uviedli, že každý občan ovláda jazyk národnostnej menšiny, podľa 3 obcí (1 s maďarskou národnostnou menšinou, 1 s rusínskou a 1 s ukrajinskou) nie je problém v komunikácii s občanmi.

V súlade s § 7b ods. 1. písm. a) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo dôjsť k správne deliktu v 17 obciach (v minulom prieskume v 13 obciach), ktoré nezabezpečujú podmienky na používanie jazyka národnostnej menšiny. Podľa 3 obcí uvedené nie je potrebné, keďže občania používajú v úradnom styku štátny jazyk (2 obce s maďarskou národnostnou menšinou a 1 s rómskou), 7 obcí uviedlo, že im neboli adresované žiadne požiadavky smerom zabezpečeniu takých podmienok (1 s maďarskou národnostnou menšinou, 3 s rusínskou a 3 s rómskou), podľa 2 obcí s rómskou národnostnou menšinou rómsky jazyk neovláda žiadny príslušník menšiny v danej obci a 5 obcí (1 s rusínskou národnostnou menšinou a 4 s rómskou) len konštatovali, že žiadnym spôsobom nezabezpečujú používanie jazyka národnostnej menšiny. Jedna rómska obec uviedla, že v obci žijú po maďarsky hovoriaci Rómovia a podľa jednej obce s rusínskou národnostnou menšinou terajšia generácia neovláda azbuku. Táto obec zároveň uviedla, že rusínsky jazyk by mal aj tak v písomnej forme používať latinu.

Tabuľka č. 14: Spôsob používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku

	prostredníctvom zamestnancov obce	podiel v %	prostredníctvom tlačových alebo prekladateľských služieb	podiel v %	iným spôsobom (prosíme uviesť):	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	495	97 %	13	3 %	9	2 %	4	1 %	509
rusínska	56	86 %	2	3 %	7	11 %	2	3 %	65
rómska	25	48 %	2	4 %	11	21 %	14	27 %	52
ukrajinská	11	79 %	0	0 %	3	21 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	587	92 %	18	3 %	30	5 %	20	3 %	641

Obec si v súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. môže určiť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny. Výsledky prieskumu ukázali, že počet obcí, ktoré taký časový priestor vymedzili sa zvýšil (z 40 na 42) hlavne u obcí s maďarskou (z 27 na 34) a rómskou národnostnou menšinou (z 0 na 2). U obcí s rusínskou (z 11 na 6) a ukrajinskou národnostnou menšinou (z 2 na 0) počet klesol. Obce s nemeckou národnostnou menšinou naďalej neurčili časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že obce, ktorých zamestnanci ovládajú jazyk národnostnej menšiny, si časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny určovať nepotrebnú, keďže komunikáciu v jazyku národnostnej menšiny poskytujú vždy, keď je o ňu záujem.

Tabuľka č. 15: Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	34	7 %	472	93 %	3	1 %	509
rusínska	6	9 %	58	89 %	1	2 %	65
rómska	2	4 %	50	96 %	0	0 %	52
ukrajinská	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	42	7 %	595	93 %	4	1 %	641

Informáciu o možnosti používať jazyk príslušnej národnostnej menšiny v ústnom a písomnom úradnom styku je podľa § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. orgán verejnej správy povinný zverejniť v sídle orgánu verejnej správy na viditeľnom mieste. Z ustanovenia § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. vyplýva, že každý orgán verejnej správy v obciach podľa § 2 ods. 2 zákona je povinný vytvoriť podmienky na uplatnenie práva používať jazyk menšiny v úradnom styku, a to tej menšiny, alebo viacerých menšín, ktoré v danej obci spĺňajú podmienky podľa § 2 ods. 1 zákona.

Z porovnania s výsledkami z predchádzajúceho prieskumu vyplýva, že plnenie tejto povinnosti sa zlepšilo (z 462 na 493), a to hlavne u maďarskej národnostnej menšiny (z 398 na 430) a u rómskej národnostnej menšiny (z 12 na 16). Mierny pokles nastal u rusínskej (z 41 na 39), a ukrajinskej (z 10 na 8) národnostnej menšiny. Obec s nemeckou národnostnou menšinou nezabezpečila informovanosť obyvateľov takýmto spôsobom, hoci podľa výsledkov minulého prieskumu ju zabezpečovala. Vychádzajúc z porovnania údajov od roku 2012 počet obcí, ktoré si plnia túto povinnosť, kontinuálne rastie. V tejto oblasti v súlade s § 7b ods. 1. písm. a) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo dôjsť k správne deliktu v 145 obciach (v minulom prieskume 165),

ktoré nezabezpečili informáciu o možnostiach používania jazyka menšiny v sídle orgánu verejnej správy na viditeľnom mieste.

Tabuľka č. 16: Zverejnenie informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku (§ 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	430	84 %	77	15 %	2	0 %	509
rusínska	39	60 %	25	38 %	1	2 %	65
rómska	16	31 %	36	69 %	0	0 %	52
ukrajinská	8	57 %	6	43 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	493	77 %	145	23 %	3	0 %	641

Zákon č. 184/1999 Z. z. bližšie neurčuje, v akom jazyku má byť zverejnená informácia o možnosti používania jazyka príslušnej národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku. Výsledky prieskumu ukázali, že túto povinnosť si splnili v oboch jazykoch (v štátnom a v jazyku národnostnej menšiny) v 296 obciach (v minulom prieskume 289), len v štátnom jazyku v 54 obciach (v minulom prieskume 48) a len v jazyku národnostnej menšiny v 146 obciach (v minulom prieskume 124). Počet obcí sa zvýšil v každej kategórii u maďarskej a u rómskej národnostnej menšiny, a znížil sa u rusínskej, ukrajinskej a nemeckej národnostnej menšiny, okrem informovania v štátnom jazyku v obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou, kde sa počet nezmenil.

Tabuľka č. 17: Jazyk zverejnenia informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku

	štátny jazyk	podiel v %	jazyk národnostnej menšiny	podiel v %	obidva jazyky	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	299	59 %	393	77 %	264	52 %	81	16 %	509
rusínska	29	45 %	34	52 %	22	34 %	24	37 %	65
rómska	13	25 %	12	23 %	8	15 %	34	65 %	52
ukrajinská	9	64 %	3	21 %	2	14 %	4	29 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	1
S P O L U	350	55 %	442	69 %	296	46 %	144	22 %	641

Zákon č. 184/1999 Z. z. taktiež bližšie neurčuje ani to, kde má byť uvedená informácia zverejnená, hovorí len o viditeľnom mieste. Prvýkrát boli v rámci dotazníka uvedené možné odpovede na základe skúseností z predošlých prieskumov, pričom obce mali možnosť uviesť aj ďalšie odpovede. Spomedzi tých obcí, ktoré si plnili povinnosť, 312 obcí zverejnilo informácie najmä na úradnej tabuli (v minulom prieskume 309), 221 obcí na internete (v minulom prieskume 184), 218 obcí na informačnej tabuli (v minulom prieskume 172), 25 obcí zverejnilo túto informáciu na vchodových dverách (v minulom prieskume 47), 19 obcí na dverách kancelárie alebo v kancelárii (v minulom prieskume 14), jedna obec na Facebooku a jedna obec nešpecifikovala miesto. Za viditeľné miesto považovali 4 obce verejný rozhlas (rovnako ako v minulom prieskume) a dve obce uviedli, že všetci komunikujú v jazyku národnostnej menšiny.

Dôležitým aspektom sledovanej oblasti je možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku. Počas monitorovaného obdobia boli registrované písomné podania od občanov v jazyku národnostnej menšiny v 102 obciach (v minulom prieskume v 110). Písomné

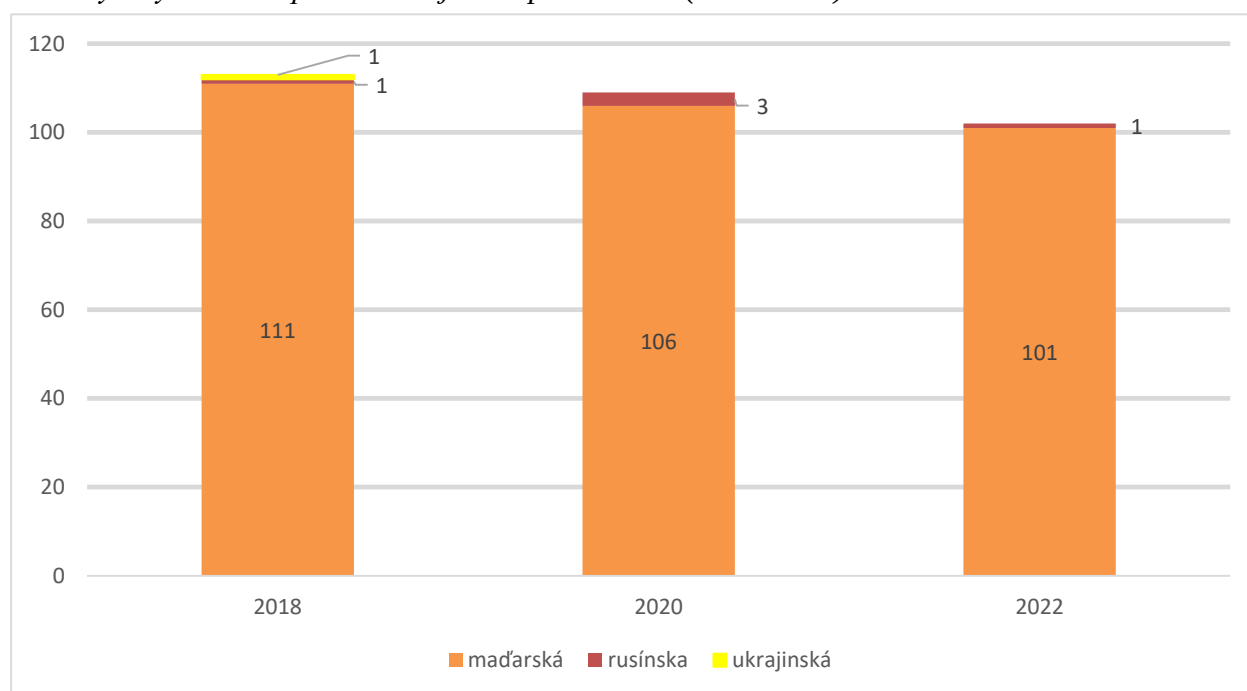
podania registrovali hlavne v obciach s maďarskou národnostnou menšinou. V 96 obciach, v ktorých uviedli počet podaní, registrovali 872 podaní v jazyku národnostnej menšiny, čo predstavuje mierny pokles (v minulom prieskume bol počet podaní 980, v prieskume z roku 2018 bol ich počet 1186 a v prieskume z roku 2016 1274). Okrem obcí s maďarskou národnostnou menšinou boli podania registrované v jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou. Obce s rómskou, ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou neregistrovali písomné podania v jazyku národnostnej menšiny.

Pri zisťovaní relevantných oblastí sa prvýkrát uviedli možné odpovede na základe skúseností predošlých prieskumov, pričom obce mali možnosť uviesť aj ďalšie odpovede. Vychádzajúc z odpovedí išlo najmä o rôzne žiadosti a sťažnosti, ktoré sa týkali predovšetkým dotácií, bytov, kúpy a prenájmu majetku obce, miestnych daní a poplatkov, evidencie obyvateľstva, životného prostredia, personálnej agendy, susedských sporov a stavebníctva.

Tabuľka č. 18: Prijímanie písomných podaní od občanov v jazyku národnostnej menšiny

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	101	20 %	407	80 %	1	0 %	509
rusínska	1	2 %	62	95 %	2	3 %	65
rómska	0	0 %	52	100 %	0	0 %	52
ukrajinská	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	102	16 %	536	84 %	3	0 %	641

Graf č. 2: Porovnanie údajov o prijímaní písomných podaní od občanov v jazyku národnostnej menšiny s výsledkami predchádzajúcich prieskumov (2018-2022)

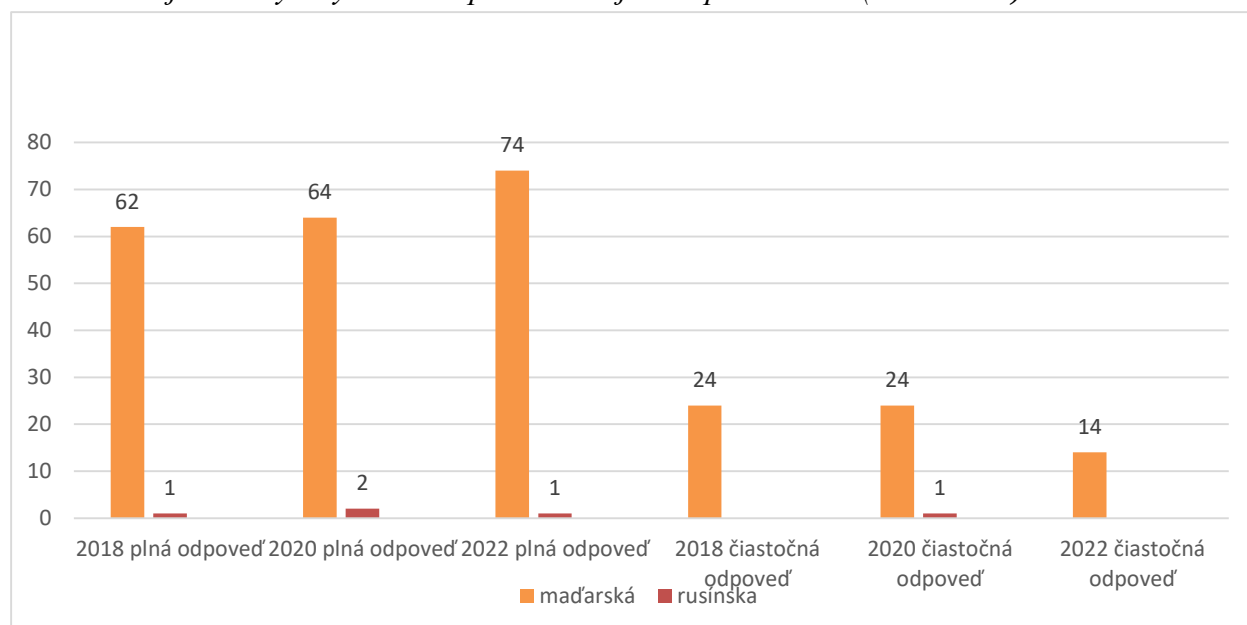
Obec má povinnosť poskytnúť odpoveď na podanie napísané v jazyku národnostnej menšiny tak v štátnom jazyku, ako aj v jazyku národnostnej menšiny. Napriek tomu, že mierne klesol počet obcí, ktoré registrovali v sledovanom období podania v jazyku národnostnej menšiny, zvýšil sa počet obcí, ktoré v ňom poskytli odpoveď (z 71 na 75) celkovo v 901 prípadoch. Potešujúce je, že zo strany niektorých obcí dochádza k dobrovoľnému vydávaniu písomných odpovedí v jazyku menšiny. Svoju povinnosť plnili len čiastočne v 14 obciach (v

minulom prieskume 25), a v 9 obciach s maďarskou národnostnou menšinou občania nedostali na svoje podanie v maďarskom jazyku odpoveď v maďarskom jazyku (v minulom prieskume v 14).

Tabuľka č. 19: Poskytovanie písomných odpovedí na písomné podania v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	čiastočne	nie
maďarská	74	14	9
rusínska	1	0	0
rómska	0	0	0
ukrajinská	0	0	0
nemecká	0	0	0
S P O L U	75	14	9

Graf č. 3: Porovnanie údajov o poskytovaní písomných odpovedí na písomné podania v jazyku národnostnej menšiny s výsledkami predchádzajúcich prieskumov (2018-2022)

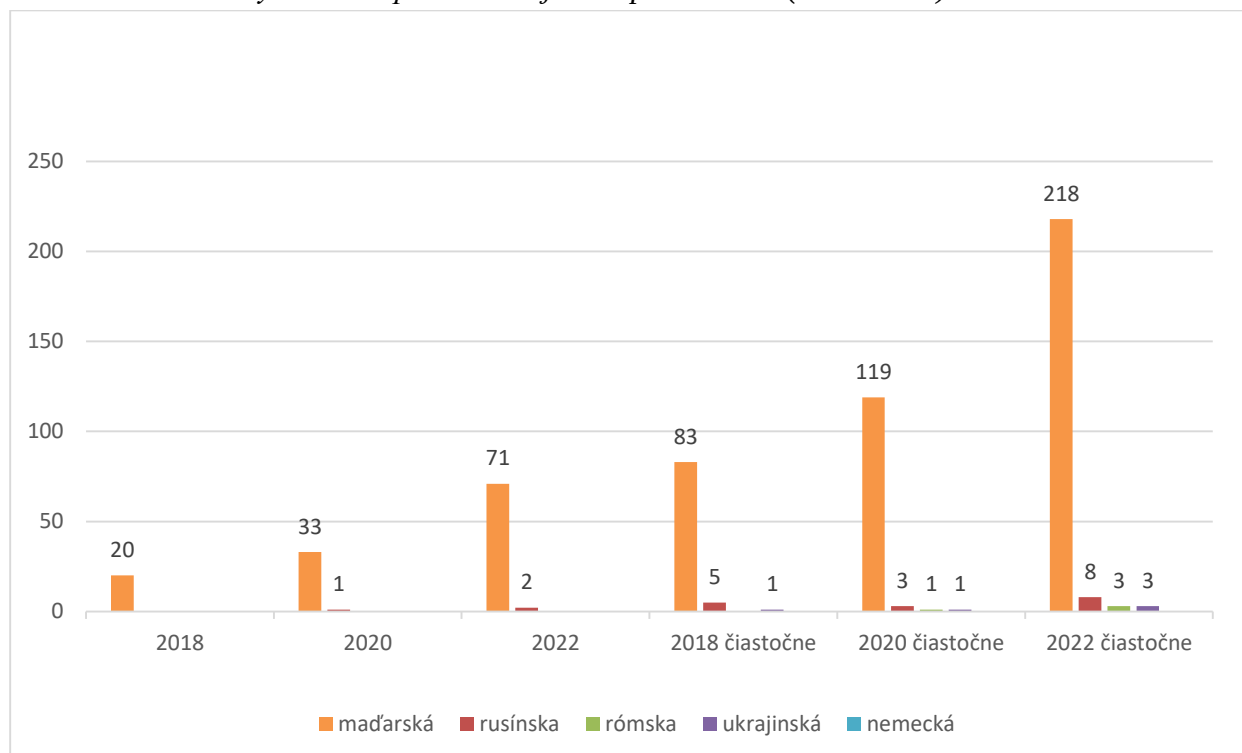
Zákon č. 184/1999 Z. z. umožňuje používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnej agende (ide najmä o zápisnice, uznesenia, štatistiky, evidencie, bilancie, informácie určené pre verejnosť a agenda cirkví a náboženských spoločností určená pre verejnosť okrem matriky). Z porovnania s výsledkami z predchádzajúceho prieskumu vyplýva, že počet obcí používajúcich v tejto oblasti jazyk národnostnej menšiny sa výrazne zvýšil (z 34 na 73) a nielen u maďarskej (z 33 na 71), ale aj u rusínskej národnostnej menšiny (z 1 na 2). Tak isto sa zvýšil počet aj tých obcí, ktoré využívajú túto možnosť len čiastočne (z 124 na 232) u všetkých národnostných menšín (u maďarskej z 119 na 218, u rusínskej z 3 na 8, u rómskej a u ukrajinskej z 1 na 3). Obec s nemeckou národnostnou menšinou v úradnej agende vôbec nepoužíva jazyk národnostnej menšiny.

Pri zisťovaní relevantných oblastí sa prvýkrát uviedli možné odpovede na základe skúseností predošlých prieskumov, pričom obce mali možnosť uviesť aj ďalšie odpovede. Podľa informácií uvedených v rámci dotazníkov tieto obce používajú jazyk národnostnej menšiny najmä pri informovaní verejnosti, pozvánkach, oznámeniach, taktiež v oblasti fungovania obecného zastupiteľstva (uznesenia, zápisnice a pozvánky), evidencie obyvateľov, pri zápisniciach, uzneseniach a štatistikách.

Tabuľka č. 20: Používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnej agende obecného úradu (§ 3 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	spolu
maďarská	71	14 %	218	43 %	220	43 %	509
rusínska	2	3 %	8	12 %	55	85 %	65
rómska	0	0 %	3	6 %	49	94 %	52
ukrajinská	0	0 %	3	21 %	11	79 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	1
S P O L U	73	11 %	232	36 %	336	52 %	641

Graf č. 4: Porovnanie údajov o používaní jazyka národnostnej menšiny v úradnej agende obecného úradu s výsledkami predchádzajúcich prieskumov (2018-2022)

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. môžu obce viesť kroniku aj v jazyku národnostnej menšiny. V porovnaní s minulým prieskumom sa táto možnosť využíva vo väčšej miere. Kroniku vedie v jazyku národnostnej menšiny v plnom rozsahu 181 obcí (v minulom prieskume 168), čiastočne 52 (v minulom prieskume 63). U rusínskej národnostnej menšiny sa zvýšil počet obcí (v plnom rozsahu z 1 na 2 a čiastočne z 5 na 8), ale čiastočne vedú kroniky už aj dve obce s ukrajinskou národnostnou menšinou, ktorú ju v jazyku národnostnej menšiny predtým nevedli. U obcí s maďarskou národnostnou menšinou sa zvýšil počet tých obcí, ktoré vedú kroniku v plnom rozsahu v maďarskom jazyku (z 166 na 179), a klesol počet tých, ktoré ju vedú v menšinovom jazyku len čiastočne (z 57 na 42). Rómsky jazyk sa v kronikách nepoužíva, rovnako ani nemecký jazyk, ktorý sa však v tejto oblasti nepoužíval ani doteraz. 226 obcí (v minulom prieskume 201) s národnostnou menšinou nevedie kroniku vôbec.

Tabuľka č. 21: Kronika obce vedená v jazyku národnostnej menšiny (§ 3 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	179	35 %	42	8 %	102	20 %	182	36 %	4	1 %	509
rusínska	2	3 %	8	12 %	26	40 %	29	45 %	0	0 %	65
rómska	0	0 %	0	0 %	42	81 %	10	19 %	0	0 %	52
ukrajinská	0	0 %	2	14 %	8	57 %	4	29 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	181	28 %	52	8 %	178	28 %	226	35 %	4	1 %	641

3.1.3 Obecná polícia (otázky č. 30 – 34)

Ak s tým prítomní súhlasia, v služobnom styku v obecnej polícii sa môže okrem štátneho jazyka používať aj jazyk národnostnej menšiny. Obecná polícia pôsobila v jednej obci s rusínskou, v 4 obciach s rómskou a v 46 obciach s maďarskou národnostnou menšinou, rovnako ako v minulom prieskume.

Podiel príslušníkov obecnej polície ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny aspoň slovom sa zvýšil (z 78,1% na 79,2%) a zvýšil sa aj u maďarskej (z 77,9% na 78,9%) aj u rómskej (z 76,2% na 79,2%) národnostnej menšiny. U rusínskej národnostnej menšiny nenastala zmena – každý príslušník obecnej polície ovláda rusínsky jazyk slovom. U maďarskej národnostnej menšiny sa zvýšil počet a podiel tých príslušníkov obecnej polície, ktorí ovládajú maďarský jazyk slovom aj písmom (z 49% na 59,8%) na úkor tých, ktorí ho ovládajú len slovom (z 28,9% na 19,1%). U rómskej národnostnej menšiny je to práve naopak: zvýšil sa počet a podiel tých príslušníkov obecnej polície, ktorí ovládajú rómsky jazyk len slovom (z 57% na 66,7%) na úkor tých, ktorí ho ovládajú slovom aj písmom (z 19% na 12,5%). V obciach s ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou obecná polícia nie je. V jednej obci s maďarskou národnostnou menšinou sa nesleduje znalosť jazyka národnostnej menšiny. V jednej obci s maďarskou a v jednej obci s rómskou národnostnou menšinou nie je ani jeden príslušník obecnej polície ovládajúci jazyk menšiny, a to ani slovom.

Tabuľka č. 22: Počet a podiel príslušníkov obecnej polície ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny

	celkový počet	slovom a písmom	podiel v %	slovom	podiel v %	spolu	podiel v %
maďarská	351	210	59,83 %	67	19,09 %	277	78,92 %
rusínska	5	0	0 %	5	100 %	5	100 %
rómska	24	3	12,50 %	16	66,67 %	19	79,17 %
ukrajinská	-	-	-	-	-	-	-
nemecká	-	-	-	-	-	-	-
S P O L U	380	213	56,05 %	88	23,16 %	301	79,21 %

Obecná polícia v obciach s maďarskou národnostnou menšinou používa maďarský jazyk pri výkone služby v 36 obciach (v minulom prieskume v 35), v 7 obciach čiastočne (v minulom prieskume v 10) a nepoužíva ho v 3 obciach (v minulom prieskume v 1). V 3 obciach s rómskou národnostnou menšinou sa používa v tejto oblasti rómsky jazyk (v minulom prieskume v 4) a v jednej obci sa nepoužíva (rovnako ako v minulom prieskume). V obci s rusínskou národnostnou menšinou sa stav nezmenil, obecná polícia ho pri výkone svojej služby stále používa.

Tabuľka č. 23: Používanie jazyka národnostnej menšiny pri výkone služobného styku obecnej polície (§ 7 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	čiastočne	nie
maďarská	36	7	3
rusínska	1	0	0
rómska	3	0	1
ukrajinská	0	0	0
nemecká	0	0	0
S P O L U	40	7	4

V 19 obciach bol v služobnom styku obecnej polície vyjadrený súhlas prítomných s používaním jazyka národnostnej menšiny (v minulom prieskume v 20) a v 8 obciach v niektorých prípadoch (v minulom prieskume v 10). V 21 obciach v sledovanom období nenastala taká situácia (v minulom prieskume v 16) a v 3 obciach (1 s maďarskou a 2 s rómskou národnostnou menšinou) prítomní nevyjadrili súhlas s používaním jazyka národnostnej menšiny (v minulom prieskume v 6).

Tabuľka č. 24: Vyjadrenie súhlasu prítomných s používaním jazyka národnostnej menšiny v služobnom styku obecnej polície (§ 7, ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	nie	v niektorých prípadoch	nenastala taká situácia
maďarská	17	1	8	20
rusínska	1	0	0	0
rómska	1	2	0	1
ukrajinská	0	0	0	0
nemecká	0	0	0	0
S P O L U	19	3	8	21

V 43 obciach (v minulom prieskume v 42) používajú príslušníci obecnej polície jazyk národnostnej menšiny pri komunikácii s občanmi SR, ktorí patria k národnostnej menšine a v 5 obciach ho používajú čiastočne (v minulom prieskume v 7). V 3 obciach (rovnako, ako v minulom prieskume) sa nepoužíva jazyk národnostnej menšiny v rámci komunikácie medzi príslušníkmi obecnej polície a občanmi SR, ktorí patria k národnostnej menšine, a to v 2 obciach s rómskou národnostnou menšinou a v jednej s maďarskou.

Tabuľka č. 25: Používanie jazyka národnostnej menšiny príslušníkmi obecnej polície, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny, pri komunikácii s občanmi Slovenskej republiky, ktorí patria k národnostnej menšine (§ 7 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	čiastočne	nie
maďarská	40	4	2
rusínska	1	0	0
rómska	2	1	1
ukrajinská	0	0	0
nemecká	0	0	0
S P O L U	43	5	3

3.1.4 Dvojazyčné dokumenty (otázky č. 35 – 57)

Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. všetky obce uvedené v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. majú povinnosť poskytnúť občanom úradné formuláre vydané v rozsahu svojej pôsobnosti na požiadanie dvojazyčne. Túto povinnosť sú obce schopné plniť vtedy, keď takéto formuláre majú

k dispozícii. Z výsledkov aktuálneho prieskumu vyplýva, že u každej národnostnej menšiny sa zvýšil počet obcí, ktoré zabezpečili formuláre v plnom rozsahu (z 191 na 257), alebo aspoň čiastočne (z 186 na 213).

Najväčší nárast bol u obcí s maďarskou národnostnou menšinou, v ktorých zabezpečili dvojjazyčné formuláre v 237 obciach (v minulom prieskume v 179 obciach) a v 187 obciach (v minulom prieskume v 169 obciach) čiastočne, ale tendencie sú podobné aj u rusínskej (v plnom rozsahu z 9 na 12, čiastočne z 10 na 17), u rómskej (v plnom rozsahu z 3 na 5, čiastočne z 4 na 6) a tiež u ukrajinskej národnostnej menšiny (v plnom rozsahu z 0 na 2, čiastočne z 2 na 3). Obec s nemeckou národnostnou menšinou uviedla, že má dvojjazyčné formuláre k dispozícii v plnom rozsahu.

Pri zisťovaní relevantných oblastí sa prvýkrát v rámci dotazníka uviedli možné odpovede na základe skúseností z predošlých prieskumov, pričom obce mali možnosť uviesť aj ďalšie odpovede. Najväčšia časť obcí zabezpečovala dvojjazyčné formuláre pri voľbách, ďalšie dvojjazyčné formuláre sú zabezpečené najmä v oblasti evidencie obyvateľstva, matriky, stavebníctva, miestnych daní a poplatkov, školstva, sociálnych vecí, životného prostredia a bytového hospodárstva.

Tabuľka č. 26: Zabezpečenie dvojjazyčných úradných formulárov v rozsahu pôsobnosti obce (§ 2 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	237	47 %	187	37 %	82	16 %	3	1 %	509
rusínska	12	18 %	17	26 %	35	54 %	1	2 %	65
rómska	5	10 %	6	12 %	40	77 %	1	2 %	52
ukrajinská	2	14 %	3	21 %	8	57 %	1	7 %	14
nemecká	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	257	40 %	213	33 %	165	26 %	6	1 %	641

Žiadosti o vydanie úradných formulárov dvojjazyčne boli doručené v 55 obciach (v minulom prieskume v 39 obciach), a to v obciach s maďarskou (50, v minulom prieskume 38) a rusínskou národnostnou menšinou (2, v minulom prieskume 1). Z uvedeného počtu 50 obciam bolo doručených 703 žiadostí o takéto formuláre (v minulom prieskume 31 obciam 1016). U ostatných národnostných menšín nebola taká žiadosť evidovaná ani teraz, ani v minulom prieskume.

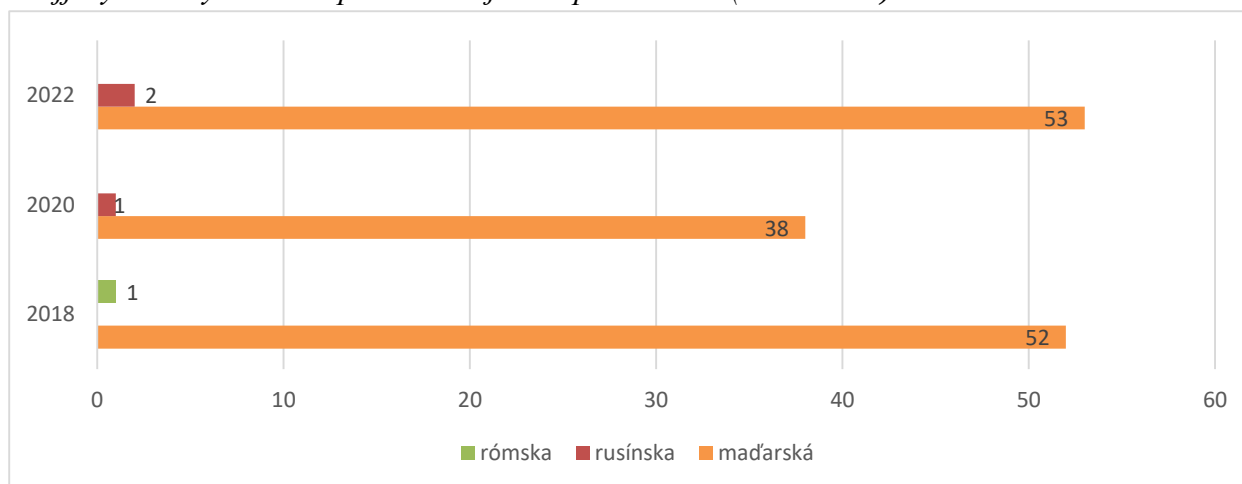
47 obcí s maďarskou a 2 obce s rusínskou národnostnou menšinou plnili povinnosť vydania takýchto formulárov na požiadanie (v minulom prieskume 32 obcí s maďarskou a jedna s rusínskou národnostnou menšinou). Podľa výsledkov prieskumu 16 obcí s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 28) a jedna obec s rómskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume) uviedla, že vydala dvojjazyčné formuláre hoci v sledovanom období žiadosť o vydanie neevidovala. Spolu boli podľa prieskumu dvojjazyčné formuláre vydané v 66 obciach v 648 prípadoch (v minulom prieskume v 44 obciach v 1219 prípadoch).

V súlade s § 7b ods. 1. písm. d) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo dôjsť v tejto oblasti k správne deliktu neposkytnutím úradného formulára vydaného v rozsahu pôsobnosti obce aj v jazyku menšiny na požiadanie v 11 prípadoch v obciach s maďarskou národnostnou menšinou: 6 obcí nevydalo nijaký formulár na požiadanie (v minulom prieskume 5) a 5 obcí (v minulom prieskume 1 obec) vydalo dvojjazyčný formulár iba na niektoré takéto žiadosti. Jedna maďarská obec neuviedla, či vydala formuláre, o ktoré bola požiadaná.

Tabuľka č. 27: Doručené žiadosti o vydanie úradných formulárov dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	53	10 %	444	87 %	12	2 %	509
rusínska	2	3 %	62	95 %	1	2 %	65
rómska	0	0 %	50	96 %	2	4 %	52
ukrajinská	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	55	9 %	571	89 %	15	2 %	641

Graf č. 5: Porovnanie údajov o počte doručených žiadostí o vydanie úradných formulárov dvojjazyčne s výsledkami predchádzajúcich prieskumov (2018-2022)

Žiadosti o vydanie dvojjazyčných verejných listín (povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia) boli doručené 55 obciam s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 51, z toho jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou). Z uvedeného počtu bolo v 53 obciach bolo podaných 458 žiadostí. Tento počet sa výrazne nezmenil (v minulom prieskume 455). V sledovanom období bolo podaných 400 žiadostí o rôzne potvrdenia (v minulom prieskume 404), 25 žiadostí o vyhlásenia (v minulom prieskume 13), 21 žiadostí o oprávnenia (v minulom prieskume 2), 8 žiadostí o povolenia (v minulom prieskume 25) a 4 žiadostí o vyjadrenia (v minulom prieskume 8).

Dvojjazyčné verejné listiny na požiadanie vydávalo v sledovanom období 50 obcí (v minulom prieskume 48 obcí), jedna obec vydala viac verejných listín, než od jej žiadali, jedna obec však nevydala všetky žiadané verejné listiny. 5 obcí vôbec neplnilo svoju zákonnú povinnosť. Obce vyhotovili celkovo 458 verejných listín v jazykoch menšiny (v minulom prieskume 475) na základe takýchto žiadostí, z toho 400 potvrdení (v minulom prieskume 427), 25 vyhlásení (v minulom prieskume 13), 21 oprávnení (v minulom prieskume 2), 8 povolení (v minulom prieskume 25) a 4 vyjadrenia (v minulom prieskume 8).

V obciach s rusínskou, ukrajinskou, rómskou a nemeckou národnostnou menšinou neboli podané nijaké žiadosti o vydanie verejných listín v jazyku národnostnej menšiny, a teda ich tieto obce ani nevydali.

Tabuľka č. 28: Doručenie žiadostí o vydanie dvojjazyčných verejných listín (povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia) (§ 2 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	55	11 %	440	86 %	14	3 %	509
rusínska	0	0 %	64	98 %	1	2 %	65
rómska	0	0 %	52	100 %	0	0 %	52
ukrajinská	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	55	9 %	571	89 %	15	2 %	641

Žiadosti o vydanie matričných výpisov boli doručené 126 obciam (v minulom prieskume 124 obciam), z toho 124 obciam s maďarskou (v minulom prieskume 122) a 2 obciam s rusínskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume) a to 1 511 žiadostí o vydanie rodných listov, 566 o vydanie sobášnych listov a 372 o vydanie úmrtných listov.

Dvojjazyčné matričné výpisy vydali v 126 obciach (v minulom prieskume v 127), z toho 2 obce s maďarskou národnostnou menšinou ich vydali, aj keď v sledovanom období žiadosti o ich vydanie neevidovali.

V súlade s § 7b ods. 1. písm. e) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo v tejto oblasti dôjsť k správne deliktu nevydaním rodného, sobášneho alebo úmrtného listu aj v jazyku menšiny na požiadanie občana Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine v jednej obci s maďarskou národnostnou menšinou.

V sledovanom období obce vydali celkovo 1513 dvojjazyčných rodných (v minulom prieskume 1387), 570 sobášnych (v minulom prieskume 616) a 370 úmrtných listov (v minulom prieskume 560). V obciach s rómskou, ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou neregistrovali žiadosti o vydanie dvojjazyčných matričných výpisov, a teda tieto neboli ani vydané.

Tabuľka č. 29: Doručenie žiadostí o vydanie dvojjazyčných rodných listov, sobášnych listov a úmrtných listov (§ 2 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	124	24 %	83	16 %	251	49 %	51	10 %	509
rusínska	2	3 %	10	15 %	40	62 %	13	20 %	65
rómska	0	0 %	16	31 %	35	67 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	2	14 %	9	64 %	3	21 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	126	20 %	111	17 %	336	52 %	68	11 %	641

Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. rozhodnutie orgánu verejnej správy v správnom konaní sa v obci v prípade, ak sa konanie začalo podaním v jazyku národnostnej menšiny alebo na požiadanie, vydáva okrem štátneho jazyka v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny. V sledovanom období boli doručené takéto podania 6 obciam s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 5), pričom 4 obce uviedli, že dostali celkovo 13 takýchto podaní (v minulom prieskume v 3 obciach 8 podaní). V obciach s rusínskou, ukrajinskou, rómskou a nemeckou národnostnou menšinou neregistrovali podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými by sa začalo správne konanie.

Z uvedeného počtu 6 obcí 2 uviedli, že z ich strany neboli vydané dvojjazyčné rozhodnutia napriek tomu, že sa konanie začalo podaním v maďarskom jazyku. V 9 obciach neboli v sledovanom období doručené podania, ktorými sa začalo správne konanie v jazyku

národnostnej menšiny, ani žiadosti o vydanie dvojjazyčných rozhodnutí, ale boli vydané dvojjazyčné rozhodnutia. Dá sa predpokladať, že obce uviedli aj tie rozhodnutia, ktoré vydali bez správneho konania.

V 13 obciach s maďarskou národnostnou menšinou vydávali rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny (4 na základe začatia konania v jazyku menšiny a 9 z vlastného podnetu). Počet rozhodnutí vydaných v jazyku menšiny sa znížil na 9 767 (v minulom prieskume 15 403 rozhodnutí), pričom počet obcí, ktoré tieto rozhodnutia vydali, sa výrazne nezmenil. Jedna obec uviedla, že registrovala podanie v jazyku národnostnej menšiny, ale neuviedla, či vydala rozhodnutie dvojjazyčne.

Tabuľka č. 30: Doručenie podaní, ktorými sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	6	1 %	499	98 %	4	1 %	509
rusínska	0	0 %	65	100 %	0	0 %	65
rómska	0	0 %	51	98 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	6	1 %	630	98 %	5	1 %	641

Tabuľka č. 31: Vydávanie rozhodnutí v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny na základe podania v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	13	3 %	425	83 %	71	14 %	509
rusínska	0	0 %	56	86 %	9	14 %	65
rómska	0	0 %	47	90 %	5	10 %	52
ukrajinská	0	0 %	13	93 %	1	7 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	13	2 %	542	85 %	86	13 %	641

V sledovanom období boli 7 obciam s maďarskou národnostnou menšinou doručené žiadosti o vydanie dvojjazyčných rozhodnutí (v minulom prieskume 3 obciam s maďarskou a jednej s rusínskou národnostnou menšinou), pričom 6 obcí uviedlo, že im bolo doručených celkovo 309 takýchto žiadostí (v minulom prieskume v 3 obciach 6 žiadostí). V obciach s ukrajinskou, rómskou a nemeckou národnostnou menšinou neregistrovali žiadosti o vydanie dvojjazyčných rozhodnutí.

Vydané rozhodnutia sa týkali hlavne miestnych daní a poplatkov, ale aj sociálnej oblasti, susedských sporov alebo správneho konania. Zo 7 obcí 5 vydalo dvojjazyčné rozhodnutie o miestnych daniach a poplatkoch, teda bez správneho konania.

V súlade s § 7b ods. 1. písm. b) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo v tejto oblasti dôjsť k správnejmu deliktu nevydaním rovnopisu rozhodnutia aj v jazyku menšiny na požiadanie občana SR, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, v 2 obciach s maďarskou národnostnou menšinou. Tieto obce uviedli, že označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny sa ich netýka.

V obciach s rusínskou, ukrajinskou, rómskou a nemeckou národnostnou menšinou neboli vydané rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny.

Tabuľka č. 32: Doručenie žiadosti o vydanie dvojazyčných rozhodnutí § 2 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	7	1 %	486	95 %	17	3 %	509
rusínska	0	0 %	60	92 %	5	8 %	65
rómska	0	0 %	51	98 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	13	93 %	1	7 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	7	1 %	611	95 %	24	4 %	641

Napriek tomu, že v správnom konaní vydalo rozhodnutie v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny len málo obcí (pozri vyššie v texte), 94 obcí (v minulom prieskume 81) deklarovalo, že uviedlo označenie obce aj v jazyku národnostnej menšiny na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny.

U maďarskej (z 76 na 90) a u rómskej národnostnej menšiny (z 0 na 1) sa zvýšil počet obcí, ktoré uviedli svoje označenie aj v jazyku národnostnej menšiny na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny, a u rusínskej národnostnej menšiny sa počet takýchto obcí znížil (z 4 na 3). 14 obcí uviedlo odpoveď b) čiastočne (v minulom prieskume 15), a to 12 s maďarskou (v minulom prieskume 13) a 2 s rusínskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume).

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. popri názve obce v štátnom jazyku sa uvádza označenie obce aj v jazyku národnostnej menšiny na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny. Táto povinnosť sa netýka tých obcí, ktorých označenie v jazyku národnostnej menšiny sa zhoduje s názvom v štátnom jazyku, t. j. obcí s rómskou národnostnou menšinou a 9 takýchto obcí s maďarskou národnostnou menšinou (4 z nich uviedli, že sa ich predmetná vec netýka, 2 takéto označenie neuviedli, 2 uviedli a jedna obec na otázku neodpovedala). V súlade s § 7b ods. 1. písm. e) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo v tejto oblasti dôjsť k správne deliktnej nezabezpečením označenia obce v jazyku menšiny v jednej obci s maďarskou národnostnou menšinou, ktorá vydala rozhodnutia v maďarskom jazyku, ale označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uviedla len čiastočne.

Tabuľka č. 33: Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	90	18 %	12	2 %	76	15 %	255	50 %	76	15 %	509
rusínska	3	5 %	2	3 %	15	23 %	38	58 %	7	11 %	65
rómska	1	2 %	0	0 %	14	27 %	30	58 %	7	13 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	3	21 %	10	71 %	1	7 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	94	15 %	14	2 %	109	17 %	333	52 %	91	14 %	641

3.1.5 Rokovanie orgánov územnej samosprávy (otázky 58 – 62)

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. má poslanec obecného zastupiteľstva právo používať na rokovaní obecného zastupiteľstva jazyk národnostnej menšiny. Aktuálne výsledky zisťovania ukázali, že skoro u každej národnostnej menšiny sa zvýšil počet obcí, v ktorých poslanci používajú na rokovaní obecného zastupiteľstva jazyk národnostnej menšiny: v 329

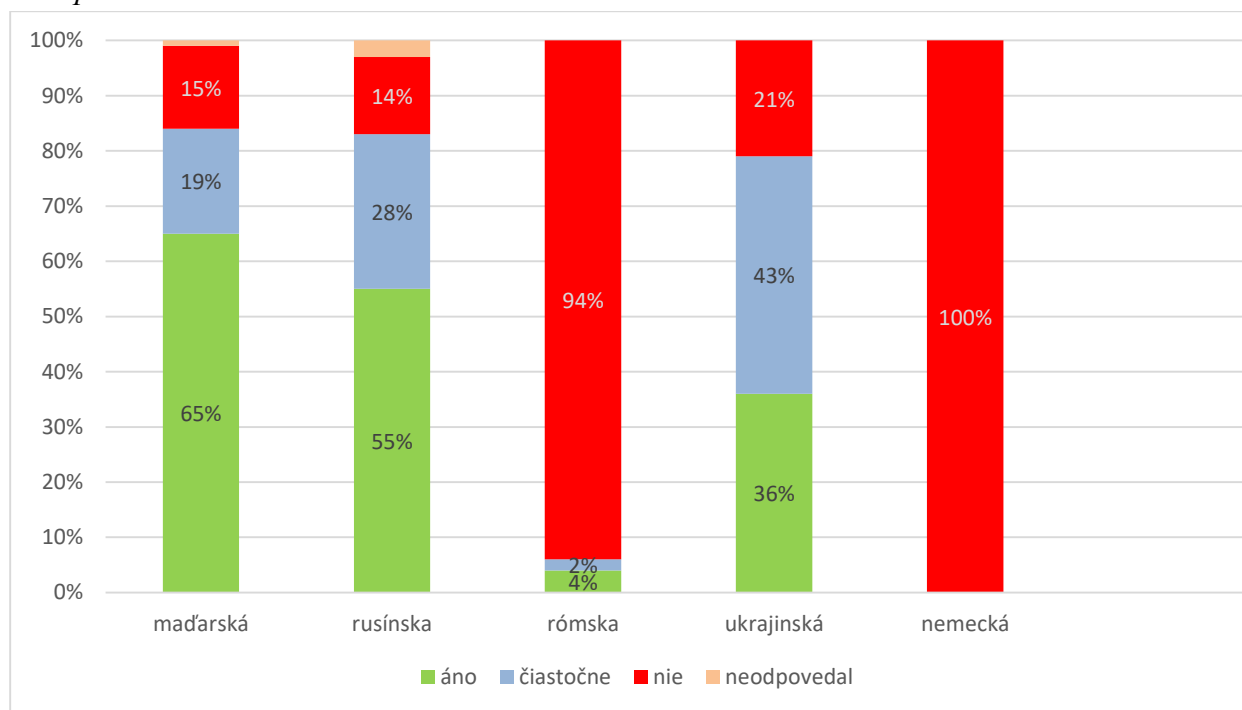
obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 320 obciach), v 36 obciach s rusínskou (v minulom prieskume v 32 obciach) a v 5 obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 4 obciach). V obciach s rómskou a nemeckou národnostnou menšinou sa stav nezmenil.

V 124 obciach používali poslanci štátny jazyk a čiastočne aj jazyk národnostnej menšiny (v minulom prieskume v 123 obciach). U maďarskej národnostnej menšiny sa zvýšil počet takýchto obcí (z 94 na 99), u rusínskej (z 19 na 18) a rómskej sa znížil (z 4 na 1), v obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou sa situácia nezmenila. V obci s nemeckou národnostnou menšinou poslanci na rokovaní obecného zastupiteľstva nepoužívajú nemecký jazyk.

Tabuľka č. 34: Používanie jazyka národnostnej menšiny poslancami na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva (§ 3 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	329	65 %	99	19 %	74	15 %	7	1 %	509
rusínska	36	55 %	18	28 %	9	14 %	2	3 %	65
rómska	2	4 %	1	2 %	49	94 %	0	0 %	52
ukrajinská	5	36 %	6	43 %	3	21 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	372	58 %	124	19 %	136	21 %	9	1 %	641

Graf č. 6: Používanie jazyka národnostnej menšiny poslancami na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva

Zvýšil sa aj počet tých obcí, ktorých starostovia a primátori používali na rokovaní obecného zastupiteľstva aj jazyk národnostnej menšiny (z 354 na 362): u maďarskej (z 317 na 325) a u rusínskej národnostnej menšiny (z 30 na 32) sa počet zvýšil, u rómskej sa znížil (z 3 na 1) a u ukrajinskej sa stav nezmenil.

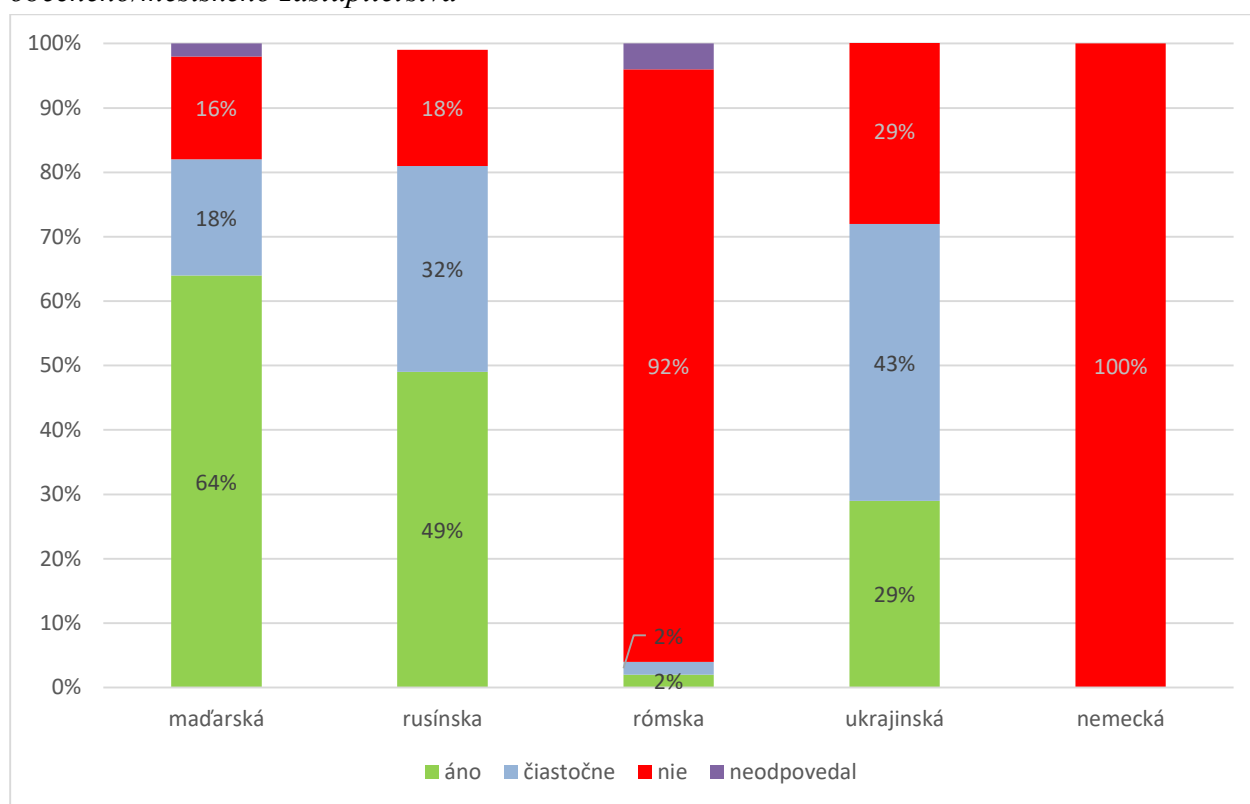
Zvýšil sa aj počet tých obcí, v ktorých používali štátny jazyk a čiastočne aj jazyk národnostnej menšiny (z 120 na 122). U maďarskej (z 91 na 94), u rusínskej (z 19 na 21) a u ukrajinskej národnostnej menšiny (z 5 na 6) sa počet taktiež zvýšil, počet sa znížil len u rómskej

národnostnej menšiny (z 5 na 1). V obci s nemeckou národnostnou menšinou starosta na rokovaní obecného zastupiteľstva nepoužíva nemecký jazyk.

Tabuľka č. 35: Používanie jazyka národnostnej menšiny starostom/primátorom na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva (§ 3 ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	325	64 %	94	18 %	81	16 %	9	2 %	509
rusínska	32	49 %	21	32 %	12	18 %	0	0 %	65
rómska	1	2 %	1	2 %	48	92 %	2	4 %	52
ukrajinská	4	29 %	6	43 %	4	29 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	362	56 %	122	19 %	146	23 %	11	2 %	641

Graf č. 7: Používanie jazyka národnostnej menšiny starostom/primátorom na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva

Rokovanie obecných zastupiteľstiev sa môže uskutočňovať aj v jazyku národnostnej menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní.

Výsledky zisťovania ukázali, že okrem nemeckej sa u všetkých národnostných menšín zvýšil počet tých obcí, v ktorých členovia zastupiteľstva rokovali dvojjazyčne (z 301 na 319). V 268 obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 255), v 39 obciach s rusínskou (v minulom prieskume v 37), v 9 obciach s ukrajinskou (v minulom prieskume v 8) a v 3 obciach s rómskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 1) rokovania prebiehajú v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny.

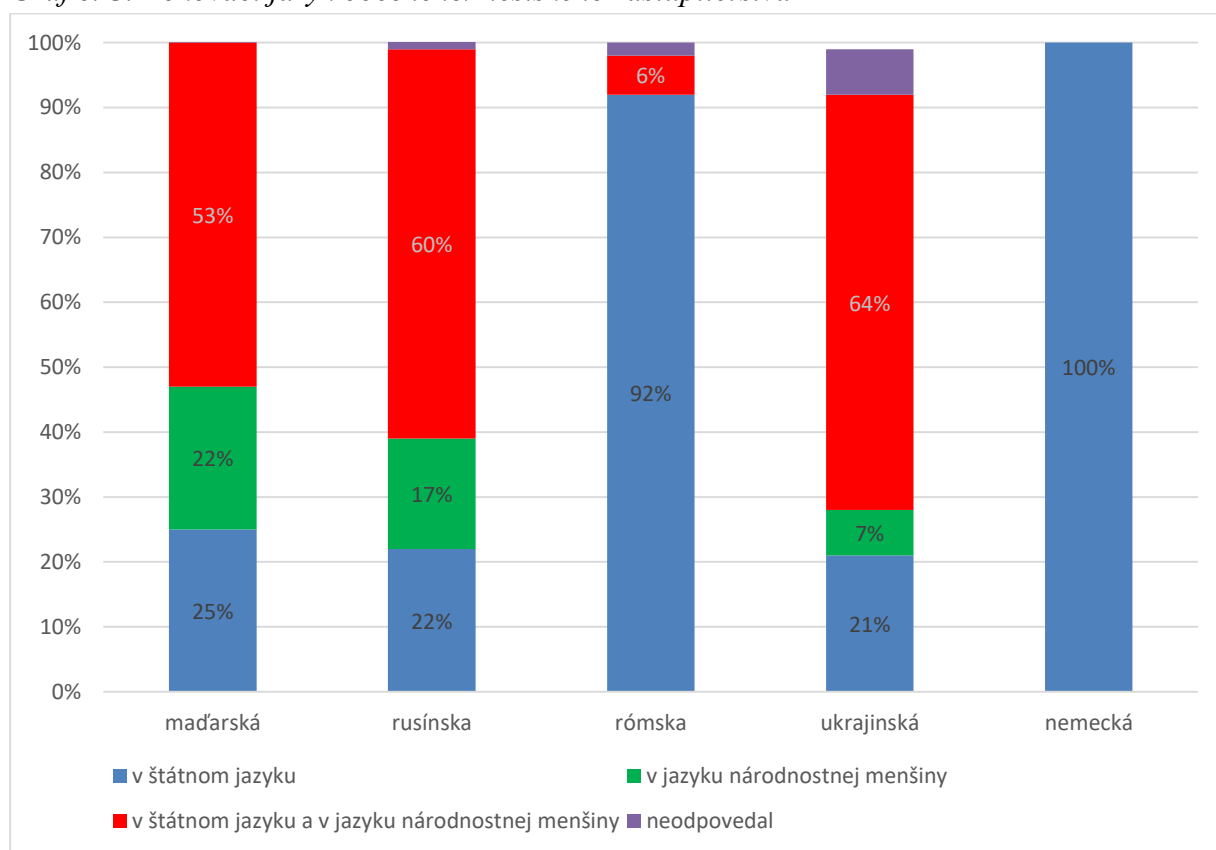
Mierne sa zvýšil aj počet tých obcí, kde rokovania prebiehali iba v jazyku národnostnej menšiny (z 118 na 122): u maďarskej (z 107 na 110) a u rusínskej národnostnej menšiny (z 9 na 11) sa počet zvýšil, u rómskej sa znížil (z 1 na 0) a ukrajinskej sa situácia nezmenila (v jazyku

národnostnej menšiny rokuje 1 obec). Obec s nemeckou národnostnou menšinou nepoužíva nemecký jazyk na rokovaní obecného zastupiteľstva.

Tabuľka č. 36: Rokovací jazyk obecného/mestského zastupiteľstva (§ 3 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	v štátnom jazyku	podiel v %	v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	127	25 %	110	22 %	268	53 %	4	1 %	509
rusínska	14	22 %	11	17 %	39	60 %	1	2 %	65
rómska	48	92 %	0	0 %	3	6 %	1	2 %	52
ukrajinská	3	21 %	1	7 %	9	64 %	1	7 %	14
nemecká	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	193	30 %	122	19 %	319	50 %	7	1 %	641

Graf č. 8: Rokovací jazyk obecného/mestského zastupiteľstva

S uvedenou oblasťou úzko súvisí aj to, v akom jazyku sa pripravujú materiály na zasadnutie obecného zastupiteľstva. Výrazne sa zvýšil počet obcí, kde sa tieto materiály pripravujú aj v jazyku národnostnej menšiny (zo 40 na 74), hlavne u maďarskej národnostnej menšiny (z 38 na 71) a mierne aj u rómskej národnostnej menšiny (z 1 na 2). U rusínskej národnostnej menšiny je naďalej len jedna obec, ktorá pripravuje materiály v rusínskom jazyku. V 178 obciach sa tieto materiály pripravujú čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny (v minulom prieskume v 181 obciach), z toho v 173 obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 174 obciach) a v 5 obciach s rusínskou národnostnou menšinou (rovnako ako v minulom prieskume). V ukrajinskom a v nemeckom jazyku sa materiály na zasadnutia nepripravujú (v minulom prieskume bola jedna ukrajinská obec, v ktorej sa pripravovali).

Tabuľka č. 37: Materiály na zasadnutie obecného/mestského zastupiteľstva v jazyku národnostnej menšiny (§ 3 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	71	14 %	173	34 %	257	50 %	8	2 %	509
rusínska	1	2 %	5	8 %	59	91 %	0	0 %	65
rómska	2	4 %	0	0 %	49	94 %	1	2 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	74	12 %	178	28 %	380	59 %	9	1 %	641

Podľa zákona č. 184/1999 Z. z. môžu ostatní účastníci rokovania obecného zastupiteľstva používať jazyk národnostnej menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní poslanci obecného zastupiteľstva a starosta obce, pričom tlmočenie zabezpečí obec.

Pri zisťovaní spôsobu zabezpečenia možnosti používania jazyka národnostnej menšiny na rokovaní obecného zastupiteľstva sa prvýkrát v rámci dotazníka uviedli možné odpovede, pričom obce mali možnosť uviesť aj ďalšie odpovede. Podľa výsledkov prieskumu 415 obcí zabezpečuje v prípade potreby tlmočenie prostredníctvom primátora/starostu/poslanca (v minulom prieskume v 40), 241 obcí prostredníctvom zamestnancov obecného úradu (v minulom prieskume v 39), 15 obcí prostredníctvom tlmočnických služieb (v minulom prieskume 68) a jedna obec prostredníctvom hlavnej kontrolórky. 4 obce spôsob nešpecifikovali. 61 obcí konštatovalo, že preklad nie je potrebný, keďže poslanci, starosta a účastníci ovládajú jazyk národnostnej menšiny (v minulom prieskume 228), 8 obcí uviedlo, že rokovanie prebieha v jazyku národnostnej menšiny a jedna obec, že rokovanie prebieha dvojazyčne. V 90 obciach sa tlmočenie nezabezpečovalo vôbec (v minulom prieskume v 8). Rozdiely oproti predchádzajúcemu prieskumu odzrkadľujú zmenu metodiky, pričom v nasledujúcom období bude potrebné sledovať kontinuitu vývoja.

3.1.6 Informovanie verejnosti (otázky 63 – 76)

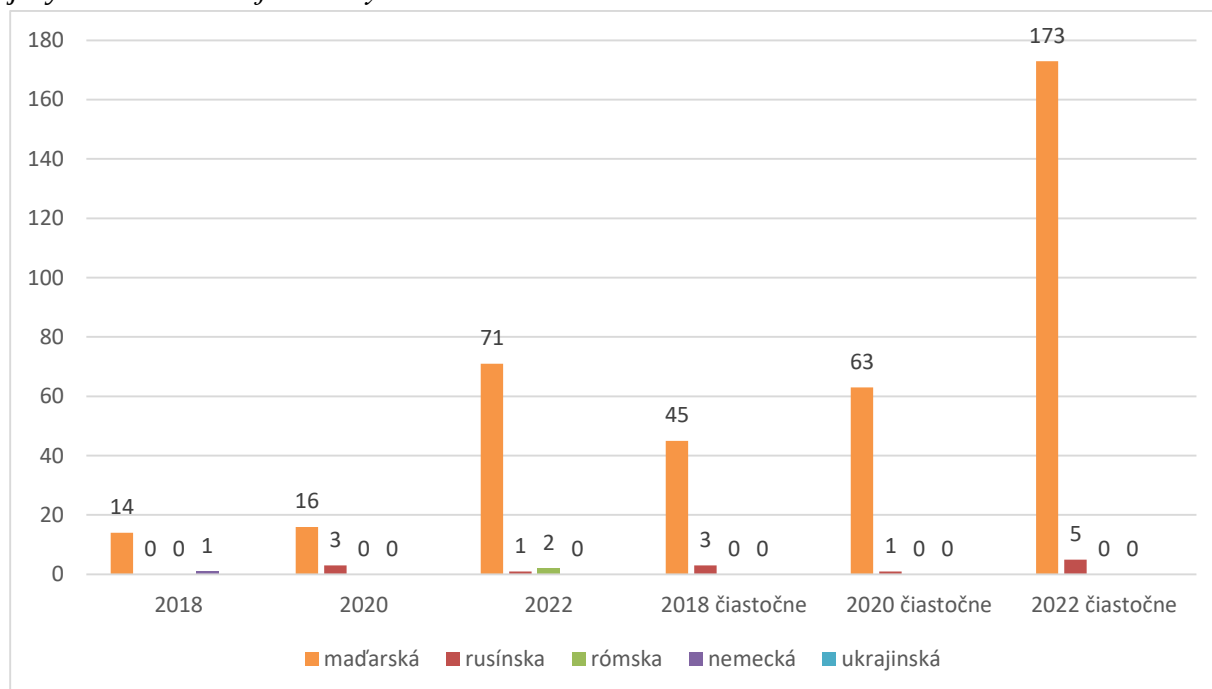
Výsledky zisťovania ukázali, že v sledovanom období neboli doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny ani v jednej obci (v minulom prieskume ešte v 5 obciach). Tým pádom neboli takéto informácie ani zabezpečené.

Zvýšil sa počet obcí, ktoré vydávali a zverejňovali všeobecne záväzné nariadenia obce v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny (z 19 na 23), najmä obcí s maďarskou národnostnou menšinou (z 16 na 21), ale objavila sa aj prvá obec s rómskou národnostnou menšinou, ktorá túto možnosť využila. U rusínskej národnostnej menšiny však nastal pokles (z 3 na 1). V 69 obciach sa tieto nariadenia vydávali v štátnom jazyku a čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny (v minulom prieskume v 64 obciach), a to v 66 obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 63) a v 3 obciach s rusínskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 1). V obciach s ukrajinskou a nemeckou národnostnou menšinou nevydávali a nezverejňovali všeobecne záväzné nariadenia obce v jazyku národnostnej menšiny.

Tabuľka č. 38: Vydávanie a zverejnenie všeobecných záväzných nariadení obce v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 9 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	21	4 %	66	13 %	416	82 %	6	1 %	509
rusínska	1	2 %	3	5 %	60	92 %	1	2 %	65
rómska	1	2 %	0	0 %	51	98 %	0	0 %	52
ukrajinská	0	0 %	0	0 %	14	100 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	23	4 %	69	11 %	542	85 %	7	1 %	641

Graf č. 9: Porovnanie údajov o vydávaní a zverejnení všeobecne záväzných nariadení obce v jazyku národnostnej menšiny 2018-2022

Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvádzalo na miestach prístupných pre verejnosť, ktoré sú v správe obce, popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny 355 obcí (v minulom prieskume 312), z toho 321 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 283), 24 obcí s rusínskou (v minulom prieskume 20), 6 obcí s rómskou (v minulom prieskume 5) a 4 obce s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 4). Z uvedeného vyplýva, že v tejto oblasti nastal v aplikácii zákona č. 184/1999 Z. z. výrazne pozitívny posun.

V súlade s § 7b ods. 1. písm. f) zákona č. 184/1999 Z. z. mohlo v tejto oblasti dôjsť k správnomu deliktu neuvedením nápisu alebo oznamu obsahujúceho informáciu týkajúcu sa ohrozenia života, zdravia, majetku alebo bezpečnosti občanov SR v jazyku menšiny v 277 prípadoch. 120 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 126), 8 s rusínskou (v minulom prieskume 11), 6 s rómskou (v minulom prieskume 9) a 4 s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 1) uviedli tieto informácie len čiastočne v jazyku menšiny a 60 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 73), 33 s rusínskou (v minulom prieskume 31), 40 s rómskou (v minulom prieskume taktiež 40), 5 s ukrajinskou (v minulom prieskume 10) a jedna s nemeckou národnostnou menšinou neplnili túto povinnosť vôbec. V 2 obciach s maďarskou národnostnou menšinou sú takéto informácie zverejnené prostredníctvom piktogramov. Celkovo sa počet obcí neplniacich uvedenú povinnosť znížil.

Tabuľka č. 39: Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky v jazyku národnostnej menšiny na miestach prístupných pre verejnosť, ktoré sú v správe obce (§ 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	321	63 %	120	24 %	60	12 %	8	2 %	509
rusínska	24	37 %	8	12 %	33	51 %	0	0 %	65
rómska	6	12 %	6	12 %	40	77 %	0	0 %	52
ukrajinská	4	29 %	4	29 %	5	36 %	1	7 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	355	55 %	138	22 %	139	22 %	9	1 %	641

Obec môže aktívnym prístupom výrazne pozitívne ovplyvniť úroveň aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z. Ako správny orgán má taktiež svojou kontrolnou činnosťou prispieť k tomu, aby sa informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR v niektorých oblastiach používali v súlade so zákonom. Obec je v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov (stavebný zákon) stavebným úradom a v súlade s uvedeným môže vykonávať kontrolu označenia stavenísk aj so zreteľom na uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR.

Zvýšil sa počet obcí, ktoré vykonávajú kontrolu označenia stavenísk so zreteľom na tieto informácie (z 237 na 273), najmä v obciach s maďarskou (z 201 na 230) a s rusínskou národnostnou menšinou (z 15 na 25), ale taktiež aj v obci s nemeckou národnostnou menšinou. V obciach s rómskou národnostnou menšinou však počet klesol (z 17 na 13), u ukrajinskej národnostnej menšiny sa stav nezmenil. Zvýšil sa aj počet tých obcí, ktoré vykonávajú túto kontrolu len čiastočne (z 141 na 155), avšak len u maďarskej národnostnej menšiny (z 117 na 138). U rusínskej (z 11 na 8), u rómskej národnostnej menšiny (z 10 na 7) sa počet obcí znížil. U ukrajinskej národnostnej menšiny sa stav nezmenil.

Tabuľka č. 40: Obec vykonáva kontrolu označenia stavenísk aj so zreteľom na informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR. (§ 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	nie	podiel v %	čiastočne	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	230	45 %	122	24 %	138	27 %	19	4 %	509
rusínska	25	38 %	32	49 %	8	12 %	0	0 %	65
rómska	13	25 %	31	60 %	7	13 %	1	2 %	52
ukrajinská	4	29 %	8	57 %	2	14 %	0	0 %	14
nemecká	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	273	43 %	193	30 %	155	24 %	20	3 %	641

Obec má pri určovaní použitia dopravných značiek na miestnych a účelových pozemných komunikáciách dbať na to, aby boli na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvedené aj v jazyku národnostnej menšiny.

U každej národnostnej menšiny sa zvýšil počet obcí (celkovo z 211 na 245), ktoré dbali na to, aby takéto informácie boli uvedené aj v jazyku menšiny: u maďarskej z 189 na 215, u rusínskej z 3 na 7, u ukrajinskej národnostnej menšiny z 3 na 4. Čiastočne plnili svoju funkciu v 113 obciach (v minulom prieskume v 117), a to v 104 s maďarskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 109), v 5 s rusínskou (rovnako ako v minulom prieskume), v 2 rómskou

(v minulom prieskume v 3), v jednej s ukrajinskou (v minulom prieskume neboli také obce) a taktiež v obci s nemeckou národnostnou menšinou (v minulom prieskume tomu tak nebolo).

Tabuľka č. 41: Obec dbá na to, aby boli na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvedené aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	215	42 %	104	20 %	159	31 %	31	6 %	509
rusínska	19	29 %	5	8 %	40	62 %	2	3 %	65
rómska	7	13 %	2	4 %	43	83 %	0	0 %	52
ukrajinská	4	29 %	1	7 %	8	57 %	1	7 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	245	38 %	113	18 %	250	39 %	34	5 %	641

Prvýkrát sa zisťovalo používanie informačných dopravných značiek na navádzanie účastníkov cestnej premávky s názvami vyznačených cieľov aj v jazyku menšiny. Hoci ide len o novú možnosť, 168 obcí používa takéto informačné značky a 82 obcí ich využíva čiastočne. 3 obce s rusínskou národnostnou menšinou uviedli, že nemajú také tabule. Keďže táto povinnosť platí od 1. januára 2022 a z dotazníkového prieskumu vyšli veľmi vysoké čísla, ÚSVNM sa domnieva, že väčšina obcí túto otázku nemusela pochopiť správne. Po dodatočnom zisťovaní ÚSVNM zistil, že niektoré obce usúdili, že sa otázka vzťahuje na informatívne značenie cieľov v obci.

Tabuľka č. 42: Používanie informačných dopravných značiek na navádzanie účastníkov cestnej premávky s názvami vyznačených cieľov aj v jazyku menšiny (§ 4 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	150	29 %	77	15 %	243	48 %	39	8 %	509
rusínska	11	17 %	3	5 %	50	77 %	1	2 %	65
rómska	3	6 %	1	2 %	47	90 %	1	2 %	52
ukrajinská	4	29 %	1	7 %	9	64 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	168	26 %	82	13 %	350	55 %	41	6 %	641

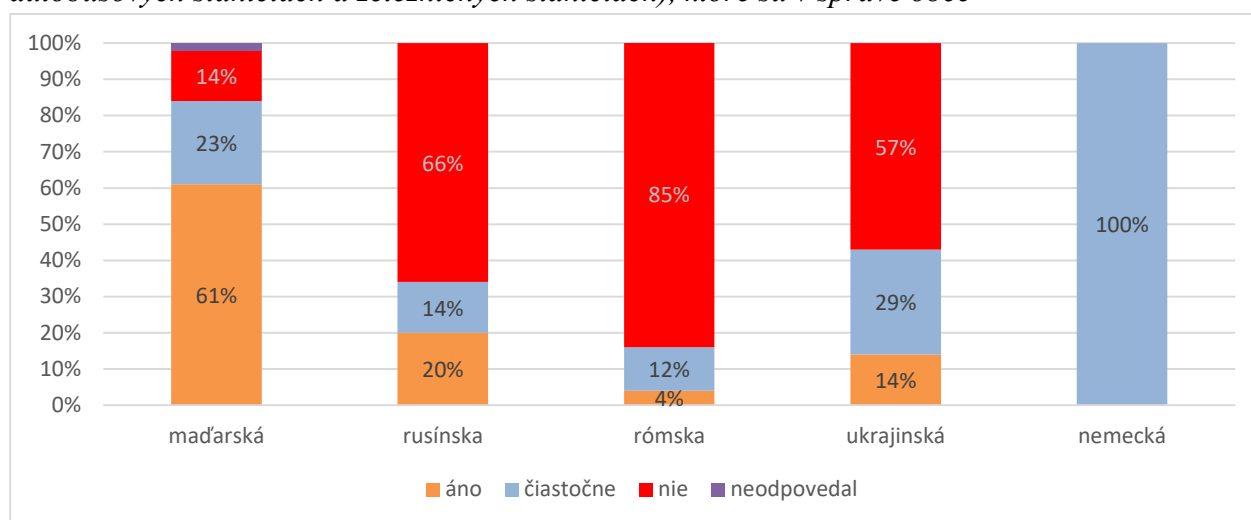
Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti (najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach), ktoré sú v správe obce, boli uvádzané aj v jazyku národnostnej menšiny v 326 obciach (v minulom prieskume v 283), a to v 309 obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 273), v 13 obciach s rusínskou (v minulom prieskume v 8), v 2 s rómskou (rovnako ako v minulom prieskume) a v 2 s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume taká obec nebola).

V obci s nemeckou národnostnou menšinou sa už čiastočne objavili takéto nápisy a oznamy, ale celkovo, ako aj u ďalších národnostných menšín, sa počet tých obcí, v ktorých sa čiastočne uvádzali nápisy a oznamy dvojjazyčne, znížil (celkovo z 164 na 136, u maďarskej z 139 na 116, u rusínskej z 13 na 9, u rómskej z 7 na 6, u ukrajinskej z 5 na 4).

Tabuľka č. 43: Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti (najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach), ktoré sú v správe obce, uvádzané i v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	309	61 %	116	23 %	71	14 %	13	3 %	509
rusínska	13	20 %	9	14 %	43	66 %	0	0 %	65
rómska	2	4 %	6	12 %	44	85 %	0	0 %	52
ukrajinská	2	14 %	4	29 %	8	57 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	326	51 %	136	21 %	166	26 %	13	2 %	641

Graf č. 10 Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti (najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach), ktoré sú v správe obce

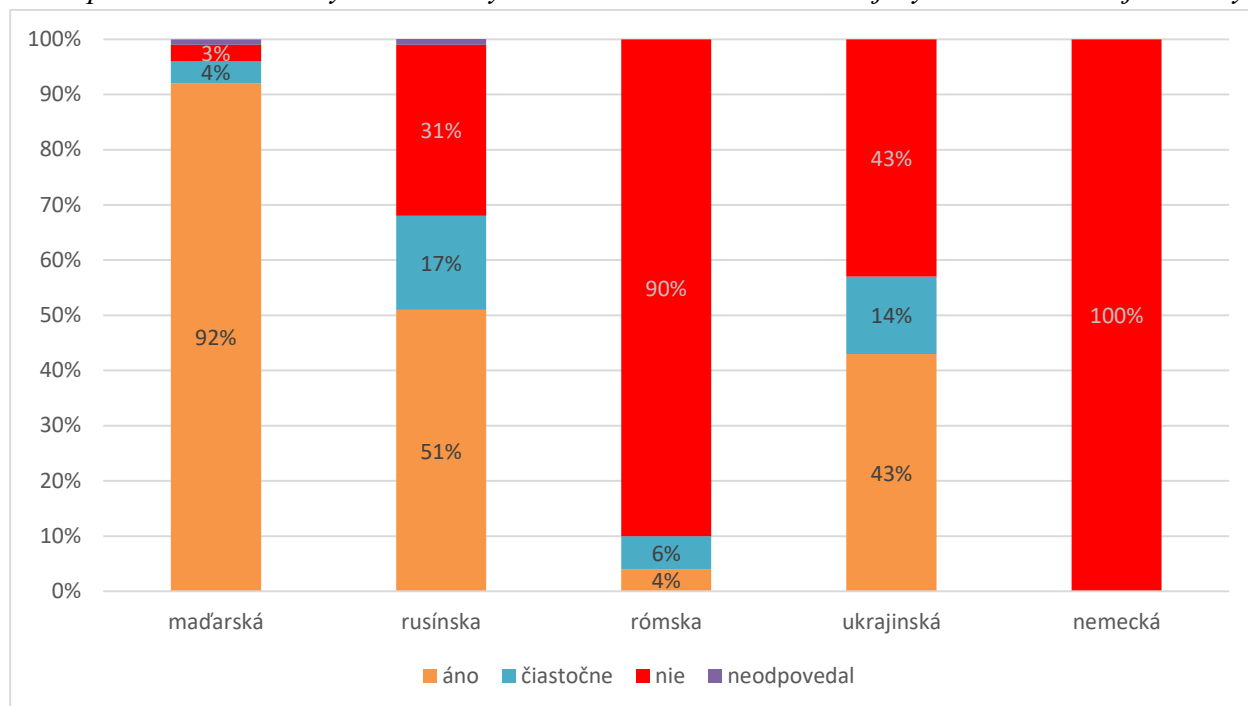
U každej národnostnej menšiny okrem nemeckej sa zvýšil počet obcí, ktoré využívali možnosť informovania verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení v jazyku národnostnej menšiny (celkovo z 484 na 508, u maďarskej z 455 na 467, u rusínskej z 26 na 33, u rómskej z 1 na 2, u ukrajinskej z 2 na 6).

Čiastočne využili túto možnosť v 38 obciach (v minulom prieskume v 44), a to v 22 obciach s maďarskou (v minulom prieskume v 18), v 11 obciach s rusínskou (v minulom prieskume v 15), v 3 obciach s rómskou (v minulom prieskume v 5) a v 2 obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume v 6). V obci s nemeckou národnostnou menšinou v tejto oblasti nemecký jazyk nepoužívali.

Tabuľka č. 44: Oznamy určené na informovanie verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení sú uvádzané i v jazyku národnostnej menšiny (§ 5a ods. 1 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	467	92 %	22	4 %	14	3 %	6	1 %	509
rusínska	33	51 %	11	17 %	20	31 %	1	2 %	65
rómska	2	4 %	3	6 %	47	90 %	0	0 %	52
ukrajinská	6	43 %	2	14 %	6	43 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0 %	1
S P O L U	508	79 %	38	6 %	88	14 %	7	1 %	641

Graf č. 11: Oznamy určené na informovanie verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení sú uvádzané i v jazyku národnostnej menšiny

Na otázku, akým spôsobom zverejňujú obce oznamy určené na informovanie verejnosti aj v jazyku národnostnej menšiny, sa prvýkrát uviedli možné odpovede na základe skúseností z predošlých prieskumov, pričom obce mali možnosť uviesť aj inú odpoveď. 507 obcí uviedlo obecný rozhlas (v minulom prieskume 476), 465 obcí úradnú tabuľu obce (v minulom prieskume 450), 382 obcí webové sídlo obce (v minulom prieskume 335), 89 obcí periodickú tlač (v minulom prieskume 88), 77 obcí SMS (v minulom prieskume 5), 48 obcí aplikácie pre mobilné telefóny (v minulom prieskume 5), 45 obcí sociálne siete (v minulom prieskume 30), 25 obcí obecnú televíziu (v minulom prieskume 19), 6 obcí informačnú tabuľu (v minulom prieskume 15), 5 obcí letáky (v minulom prieskume 5), 2 obce pozvánky a dotazníky a jedna obec plagáty, e-mail, neperiodickú tlač, vývesku na autobusovej zastávke a v kalendári na webovom sídle obce. Niektoré obce uviedli len miesto: v budove OÚ, na vstupných dverách (2 obce), v MKD (1 obec), v ZŠ a MŠ (1 obec). 5 obcí sa vyjadrilo, že verejnosť informovali len v štátnom jazyku (v minulom prieskume 4).

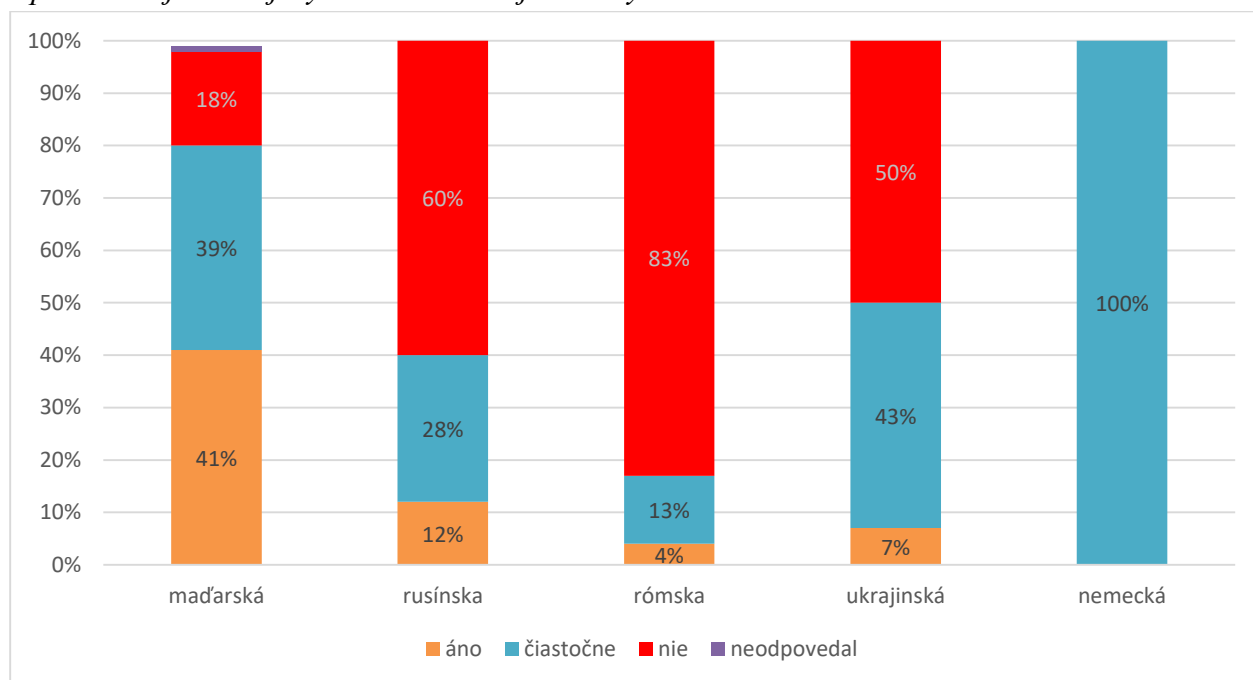
Obec podľa zákona č. 184/1999 Z. z. zverejňuje dôležité informácie na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a v periodickej tlači popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Výrazne sa zvýšil počet obcí, ktoré si túto povinnosť splnili (z 155 na 222), hlavne u maďarskej (z 147 na 211), ale aj u rusínskej (z 7 na 8) a u rómskej národnostnej menšiny (z 0 na 2). U ukrajinskej národnostnej menšiny sa stav nezmenil (1 obec).

Obec s nemeckou národnostnou menšinou už čiastočne uviedla tieto informácie aj v jazyku národnostnej menšiny. Okrem nej zverejnilo tieto informácie v štátnom jazyku a čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny 229 obcí (v minulom prieskume 272), z toho 198 obcí s maďarskou (v minulom prieskume 241), 18 obcí s rusínskou (v minulom prieskume 20), 7 obcí s rómskou (rovnako ako v minulom prieskume) a 6 obcí s ukrajinskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume 4).

Tabuľka č. 45: Poskytovanie dôležitých informácií na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a v periodickej tlači v jazyku národnostnej menšiny (§ 5a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	211	41 %	198	39 %	94	18 %	6	1 %	509
rusínska	8	12 %	18	28 %	39	60 %	0	0 %	65
rómska	2	4 %	7	13 %	43	83 %	0	0 %	52
ukrajinská	1	7 %	6	43 %	7	50 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	222	35 %	230	36 %	183	29 %	6	1 %	641

Graf č. 12: Poskytovanie dôležitých informácií na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a v periodickej tlači v jazyku národnostnej menšiny

Možnosť uvádzať nápisy na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach vo vlastníctve obce popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny bola využitá v 289 obciach (v minulom prieskume 296). V 81 obciach sa tieto nápisy uvádzajú v štátnom jazyku a čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny (v minulom prieskume 82). 192 obcí sa vyjadrilo, že sa ich to netýka (v minulom prieskume 175).

Tabuľka č. 46: Jazyk národnostnej menšiny na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach (§ 4 ods. 8 zákona č. 184/1999 Z. z.)

	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %	netýka sa našej obce	podiel v %	neodpovedal	podiel v %	spolu
maďarská	270	53 %	73	14 %	25	5 %	137	27 %	4	1 %	509
rusínska	16	25 %	6	9 %	18	28 %	25	38 %	0	0 %	65
rómska	0	0 %	0	0 %	28	54 %	24	46 %	0	0 %	52
ukrajinská	3	21 %	1	7 %	4	29 %	6	43 %	0	0 %	14
nemecká	0	0 %	1	100 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
S P O L U	289	45 %	81	13 %	75	12 %	192	30 %	4	1 %	641

3.1.7 Záverečné otázky (otázky č. 77 – 82)

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotilo 365 obcí ako bezproblémové (v minulom prieskume 327), ďalších 181 ako čiastočne problémové (v minulom prieskume 192) a 85 obcí ako problémové (v minulom prieskume 83). Ako dôvody problémového stavu uviedlo 182 obcí nedostatočné množstvo finančných prostriedkov (v minulom prieskume 162 obcí), 147 obcí nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov (v minulom prieskume 142 obcí), 126 obcí nedostatočnú odbornú podporu (v minulom prieskume 131 obcí), 11 obcí nedostatok času (v minulom prieskume 8), 3 obce nedostatok zamestnancov (v minulom prieskume 6) a jedna obec veľké množstvo úloh v rôznych oblastiach.

Jedna obec uviedla, že materiály ústredných orgánov, ktoré majú „zverejniť obvyklými prostriedkami“, by už mali obsahovať aj preklad. V jednej obci sú administratívne činnosti zabezpečované dodávateľsky. Dve obce uviedli, že sú v nútenej správe. Záverečné otázky dotazníka sa venovali podnetom z dôvodu porušenia zákona č. 184/1999 Z. z. V 18 obciach evidovali takéto podnety (v minulom prieskume 38 obcí), a to v 15 obciach s maďarskou (v minulom prieskume 26), v jednej obci s rusínskou (v minulom prieskume 9) a v 2 obciach s rómskou národnostnou menšinou (v minulom prieskume nebola taká obec). Spolu išlo o 23 podnetov (v minulom prieskume 53). V obciach s ukrajinskou (v minulom prieskume 3 obce) a nemeckou národnostnou menšinou neevidovali takéto podnety.

Zo všeobecných odpovedí na otázky ohľadom podnetov usudzujeme, že väčšina obcí uviedla ako odpoveď listy splnomocnenca týkajúce sa nedostatkov vyplývajúcich z predchádzajúcej správy. Obce evidovali podnety aj v súvislosti s dodatkovými tabuľami pri zvislých dopravných značkách, označeniami obce a častí obce, resp. budov, informačnými tabuľami, nezverejnením informácií pri miestnej pozemnej komunikácii, na webovej stránke obce. Podnetom od občanov sa iniciovalo aj označenie terminálu IOS.

Nedostatky boli väčšinou odstránené, alebo sa priebežne odstraňovali. 3 obce vôbec neuviedli spôsob riešenia podnetov. 2 obce uviedli, že odmietajú doplniť chýbajúce úradné formuláre, nakoľko jedna obec nenašla vhodné vzory a konštatovala, že zo strany menšiny nie je žiaden záujem o vydanie úradných formulárov v ich menšinovom jazyku, druhá obec uviedla, že nebude investovať finančné prostriedky na dvojazyčné označovania budov a úradných formulárov, nakoľko ich nikto nežiada.

Záver – porovnanie výsledkov prieskumu 2020 a 2022

V porovnaní s výsledkami predchádzajúceho prieskumu vyplýva, že podmienky používania jazykov národnostných menšín v jednotlivých oblastiach sa všeobecne zlepšili, najmä v oblasti označení v jazyku národnostnej menšiny. Obce vytvorili priaznivejšie okolnosti aj v úradnom styku, ale záujem zo strany obyvateľov síce len mierne, ale predsa klesol, čo sa odzrkadľuje v číslach doručených a vydaných podaní a žiadostí. Alarmujúcim je, že sa zvýšil počet obcí, v ktorých sa podmienky na používanie jazyka národnostnej menšiny nezabezpečujú alebo v ktorých nemajú zamestnanca, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny. Novým fenoménom je, že žiadna obec neeviduje žiadosť o informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch v jazyku národnostnej menšiny.

Všeobecné zistenia sú platné aj pre maďarskú národnostnú menšinu s tým, že maďarská menšina vykazuje aj naďalej najväčšiu aktivitu pri presadzovaní jazykových práv, ale aj tu je v sledovanom období pozorovateľný pokles.

U rusínskej národnostnej menšiny sa tiež zlepšili podmienky používania jazykov národnostných menšín v jednotlivých oblastiach, ale naďalej pretrvávajú aj menšie nedostatky, ako napríklad označenie obce v rusínskom jazyku pri označeniach autobusovej stanice, zverejnenie informácie o možnosti používania rusínskeho jazyka alebo poskytovanie písomných odpovedí na písomné podania v rusínskom jazyku.

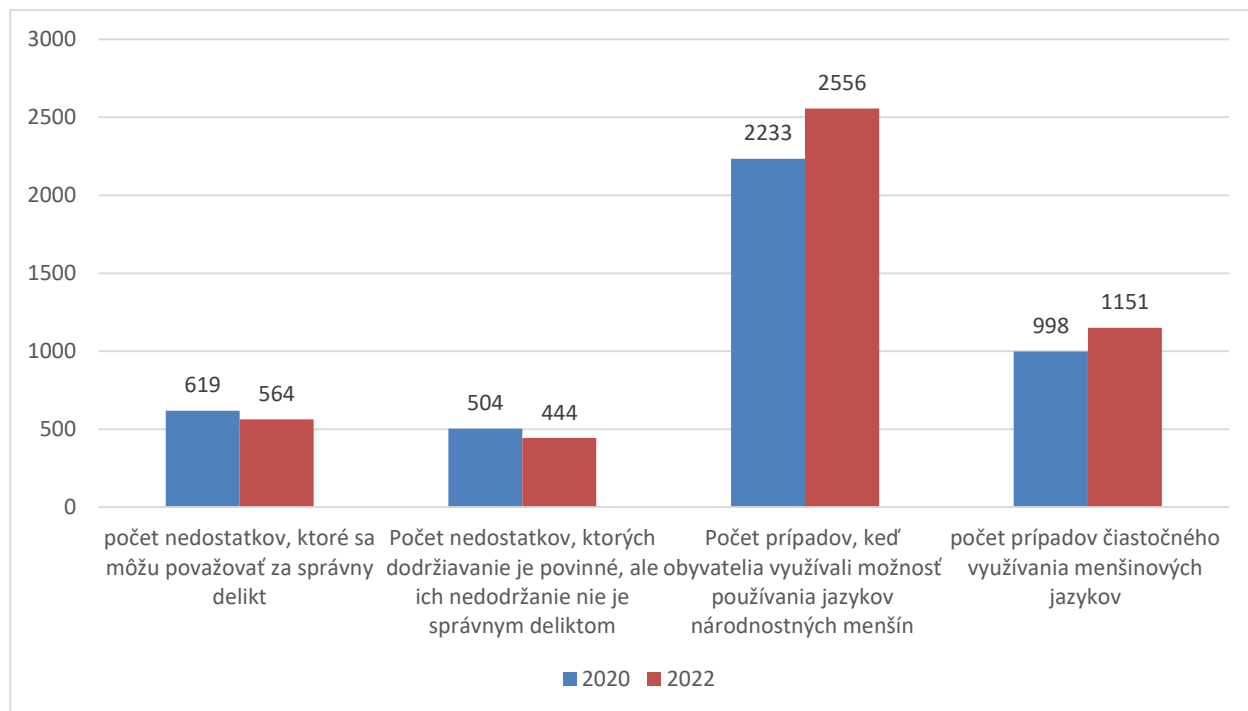
V prípade rómskej národnostnej menšiny obce tiež dosiahli pokrok, hlavne v oblasti označenia v rómskom jazyku a informovania verejnosti. V úradnom styku používajú rómsky jazyk vo väčšej miere a majú viac dvojjazyčných formulárov, ale frekvencia používania rómskeho jazyka klesá pri výkone činnosti obecnej polície, na rokovaníach orgánov územnej samosprávy a občania prakticky nevyužívajú možnosti používania rómskeho jazyka v styku s orgánmi verejnej správy.

U ukrajinskej národnostnej menšiny sa zvýšil podiel zamestnancov ovládajúcich ukrajinský jazyk a ukrajinský jazyk sa používa v úradnej agende obecného úradu vo väčšej miere. Rovnako je to aj vo vzťahu k rokovaniam orgánov územnej samosprávy. Obce tiež dosiahli pokrok v oblasti informovania verejnosti. V oblasti označenia v ukrajinskom jazyku nenastali väčšie zmeny a nezvýšil sa ani dopyt zo strany občanov, ktorý je dlhodobo na nízkej úrovni.

V jedinej obci s nemeckou národnostnou menšinou v sledovanom období zamestnali osobu ovládajúcu nemecký jazyk aspoň slovom a majú zabezpečené aj niektoré dvojjazyčné formuláre. V oblasti informovania verejnosti taktiež dosiahli pokrok, ale nezverejnili informáciu o možnosti používania jazyka národnostnej menšiny.

Znížil sa počet nedostatkov (z 619 na 564), ktoré sa môžu považovať za správny delikt, a taktiež sa zlepšila situácia v oblasti jazykových práv, ktorých dodržiavanie je povinné ale ich nedodržanie nie je správnym deliktom (počet nedostatkov sa znížil z 501 na 444, ale je potrebné uviesť, že uvedené môže byť dôsledkom úpravy dotazníka vo vzťahu k otázke týkajúcej sa zabezpečenia tlmočenia pre účastníkov rokovania obecného zastupiteľstva). Obce s národnostnými menšinami ako aj ich obyvatelia využívali možnosť používania jazykov národnostných menšín vo vyššom počte prípadov ako v minulom prieskume (počet prípadov sa zvýšil z 2 233 na 2 556 a počet tých prípadov čiastočného využívania jazykov menšín sa zvýšil z 998 na 1 151). Počet prípadov, v ktorých sa vôbec neuplatnili jazykové práva sa tiež zvýšil, ale nárast súvisí najmä s novou zákonnou možnosťou použitia informačných dopravných značiek na navádzanie účastníkov cestnej premávky s názvami vyznačených cieľov aj v jazyku menšiny. Táto možnosť sa v obciach zatiaľ nevyužíva.

Graf č. 13: Prehľad dodržiavania povinností a možností vyplývajúcich zo zákona č.184/1999 Z. z. v roku 2020 a 2022

Oblasti, kde sa vo všeobecnosti zlepšil stav (u jednotlivých národnostných menšín sa väčšinou zvýšili počty alebo sa nezmenili, nanajvýš u jednej národnostnej menšiny nastal pokles):

- návratnosť dotazníkov;

Označenia v jazyku národnostnej menšiny:

- označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené na dopravnej značke na začiatku a na konci obce;
- označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení autobusovej stanice;
- označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení prístavu;
- označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách v jazyku národnostnej menšiny;
- označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách orgánov verejnej správy;
- označenia orgánu verejnej správy v jazyku národnostnej menšiny uvedené na budovách popri ekvivalente v štátnom jazyku rovnakom písmom;
- označenie ulíc v jazyku národnostnej menšiny;

Úradný styk:

- podiel zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom;
- počet obcí, v ktorých majú zamestnanca ovládajúceho jazyk národnostnej menšiny len slovom
- zverejnenie informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku;
- zverejnenie informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku v jazyku národnostnej menšiny;

- poskytovanie písomných odpovedí na písomné podania v jazyku národnostnej menšiny;
- používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnej agende obecného úradu;
- vedenie kroniky obce v jazyku národnostnej menšiny;
- podiel príslušníkov obecnej polície ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny aspoň slovom;
- podiel príslušníkov obecnej polície ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom;
- doručenie podaní, ktorými sa začalo správne konanie, v jazyku národnostnej menšiny
- doručenie žiadostí o vydanie dvojazyčných rozhodnutí;

Dvojazyčné dokumenty:

- zabezpečenie dvojazyčných úradných formulárov v rozsahu pôsobnosti obce;
- počet obcí, v ktorých doručili žiadosti o vydanie úradných formulárov dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny;
- počet obcí, v ktorých vydali úradné formuláre dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny;
- počet obcí, v ktorých doručili žiadosti o vydanie dvojazyčných verejných listín;
- počet obcí, v ktorých vydali dvojazyčné verejné listiny;
- počet obcí, v ktorých je označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na rozhodnutiach vydaných v jazyku národnostnej menšiny;

Rokovanie orgánov územnej samosprávy:

- používanie jazyka národnostnej menšiny poslancami na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva;
- jazyk národnostnej menšiny ako rokovací jazyk obecného/mestského zastupiteľstva;
- jazyk národnostnej menšiny a štátny jazyk ako rokovacie jazyky obecného/mestského zastupiteľstva;
- používanie jazyka národnostnej menšiny starostom/primátorom na rokovaní obecného/mestského zastupiteľstva;
- materiály na zasadnutie obecného/mestského zastupiteľstva v jazyku národnostnej menšiny;

Informovanie verejnosti:

- vydávanie a zverejnenie všeobecných záväzných nariadení obce v jazyku národnostnej menšiny;
- uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky v jazyku národnostnej menšiny;
- kontrola označenia stavenísk aj so zreteľom na informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR;
- dbanie na to, aby na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám boli informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvedené aj v jazyku národnostnej menšiny;
- nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti (najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach), ktoré sú v správe obce, uvádzané i v jazyku národnostnej menšiny;
- oznamy určené na informovanie verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení uvádzané i v jazyku národnostnej menšiny;

- poskytovanie dôležitých informácií na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a v periodickej tlači v jazyku národnostnej menšiny;
- znížil sa počet doručených podnetov z dôvodu porušenia zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

Oblasti, kde sa stav výrazne nezmenil

Označenia v jazyku národnostnej menšiny:

- označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené pod názvom v štátnom jazyku pri označení železničnej stanice.

Úradný styk:

- počet obcí, v ktorých majú zamestnanca, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom;
- podiel zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny aspoň slovom;
- spôsob používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom zamestnancov obce;
- používanie jazyka národnostnej menšiny pri výkone služobného styku obecnej polície;
- používanie jazyka národnostnej menšiny príslušníkmi obecnej polície, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny, pri komunikácii s občanmi patriacimi k národnostnej menšine.

Dvojazyčné dokumenty:

- počet žiadostí o vydanie dvojazyčných verejných listín;
- počet obcí, v ktorých boli doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných rodných listov, sobášnych listov a úmrtných listov;
- počet žiadostí o vydanie dvojazyčných rodných listov, sobášnych listov a úmrtných listov;
- počet obcí, v ktorých boli vydané dvojazyčné rodné listy, sobášne listy a úmrtné listy a počet vydaných dvojazyčných rodných listov, sobášnych listov a úmrtných listov.

Oblasti, kde sa stav zhoršil (u jednotlivých národnostných menšín sa väčšinou znížili počty alebo sa nezmenili, nanajvýš u jednej národnostnej menšiny nastal nárast)

Označenia v jazyku národnostnej menšiny:

- geografické značenia v jazyku národnostnej menšiny;

Úradný styk:

- zvýšil sa počet obcí, v ktorých nemajú zamestnanca, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny;
- zvýšil sa počet obcí, v ktorých sa nezabezpečujú podmienky na používanie jazyka národnostnej menšiny;
- kleslo využívanie spôsobu používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb;
- zvýšil sa počet obcí, v ktorých určili časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny;
- prijímanie písomných podaní od občanov v jazyku národnostnej menšiny;
- vyjadrenie súhlasu prítomných s používaním jazyka národnostnej menšiny v služobnom styku obecnej polície;

Dvojazyčné dokumenty:

- počet doručených žiadostí o vydanie úradných formulárov dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny;
- počet vydaných dvojazyčných formulárov;
- počet vydaných dvojazyčných verejných listín;
- počet obcí, v ktorých boli vydané rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny;

Informovanie verejnosti:

- informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny na dodatkových textových tabuľkách k dopravným značkám;
- doručenie žiadostí o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny;
- zabezpečenie informácií o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku v jazyku národnostnej menšiny;
- jazyk národnostnej menšiny na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach.

3.2 Právnické osoby zriadené územnou samosprávou

V zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. má občan SR v obci uvedenej v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. právo komunikovať s právnickou osobou zriadenou územnou samosprávou v ústnom a písomnom styku v jazyku národnostnej menšiny. Vzhľadom na skutočnosť, že neexistuje stála databáza právnických osôb, ktoré majú sídlo v týchto obciach, oslovil splnomocnenec so žiadosťou o súčinnosť pri zbere dát všetky menšinové obce a samosprávne kraje, v ktorých sa v zmysle nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. takéto obce nachádzajú (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Košický a Prešovský samosprávny kraj) a požiadal ich o spoluprácu. Vyplnené dotazníky pre právnické osoby zriadené orgánmi územnej samosprávy zaslalo 29 obcí a všetkých 6 samosprávnych krajov. Z uvedeného počtu boli spracované dáta za 58 relevantných právnických osôb zriadených obcami a 54 právnických osôb zriadených samosprávnymi krajinami pôsobiacimi v oblasti sociálnych služieb, obecných služieb, správy majetku, technických služieb, zdravotníctva, cestovného ruchu, rekreácie a športu, bytovej správy, verejnoprospešných a komunálnych prác, telekomunikácií, odborného vzdelávania, lesníctva a kultúry. Kým v predchádzajúcom prieskume zaslalo dotazník 74 relevantných právnických osôb, v aktuálnom prieskume sú spracované údaje celkovo za 112 subjektov, čo podľa nášho názoru súvisí s poskytovaním metodickéj a odbornej pomoci zo strany splnomocnenca, čím dochádza k zvyšovaniu právneho povedomia v dotknutej oblasti.

Prieskum sa zameriaval na zisťovanie v 7 tematických okruhoch používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti orgánov územnej samosprávy. Respondentom bolo celkovo položených 60 otázok v nasledovnom poradí: označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 7), úradný styk (otázky 8 – 22), dvojazyčné dokumenty (otázky 23 – 40), rokovanie orgánov právnickej osoby (otázky 41 – 44), informovanie verejnosti (otázky 45 – 51), oblasť verejného styku (otázky 52 – 54) a záverečné otázky (otázky 55 – 60). Znenie dotazníka tvorí prílohu č. 2.

3.2.1 Právnické osoby zriadené obcami

Za právnické osoby zriadené obcami zaslalo vyplnený dotazník 29 obcí (z toho 28 s maďarskou a jedna s rusínskou národnostnou menšinou) s informáciami o 58 relevantných právnických osobách (z toho 57 v obciach s maďarskou a 1 s rusínskou národnostnou menšinou), a to konkrétne o 10 zariadeniach sociálnych služieb, 3 subjektoch pôsobiach v oblasti správy majetku, 10 v oblasti technických služieb, jednom v oblasti cestovného ruchu, 4 v oblasti bytovej správy, 5 v oblasti verejnoprospešných a komunálnych prác, 6 v oblasti rekreácie a športu, 14 v oblasti kultúry, jeden v oblasti lesníctva a dvoch v oblasti médií a dvoch v oblasti odpadového hospodárstva.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 7)

Z celkového počtu 58 právnických osôb uviedlo označenie právnickej osoby zriadenej obcou v jazyku národnostnej menšiny 38 (66 %) respondentov²⁶. 7 (12 %) vrátane jednej nachádzajúcej sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou uviedli označenie v jazyku národnostnej menšiny, ktoré je totožné s názvom v štátnom jazyku. Zvyšné právnické osoby toto označenie neuviedli.

Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny bolo uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách právnickej osoby zriadenej obcou v 33 (57 %) prípadoch vrátane jednej právnickej osoby nachádzajúcej sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou. V dvoch prípadoch bolo označenie obce uvedené čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny. Označenie právnickej osoby zriadenej obcou umiestnené na budovách bolo uvedené v 40 (69 %) prípadoch v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny, z toho 37 subjektov uvádza toto označenie popri ekvivalente v štátnom jazyku rovnakým písmom vrátane právnickej osoby nachádzajúcej sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou. V 16 (28 %) prípadoch vrátane právnickej osoby nachádzajúcej sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou bolo označenie právnickej osoby uvedené len v štátnom jazyku, dve právnické osoby sa k označovaniu nevyjadrili.

Úradný styk (otázky 8 – 22)

Jazyk národnostnej menšiny len slovom ovláda 365 (23 %) zamestnancov právnických osôb zriadených obcou (z celkového počtu 1 559) vrátane právnickej osoby nachádzajúcej sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou, v ktorej jazyk menšiny ovláda slovom 100 % zamestnancov. 1 004 (64 %) zamestnancov ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom. Z uvedeného vyplýva, že jazyk menšiny môžu občania používať v ústnej komunikácii celkovo s 1 369 (88 %) zamestnancami právnických osôb zriadených obcami. 54 (91 %) právnických osôb zriadených obcou vrátane tej, ktorá sa nachádza v obci s rusínskou národnostnou menšinou, zabezpečuje používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny, ani jedna právnická osoba neuviedla možnosť zabezpečovania komunikácie prostredníctvom externých pracovníkov. Štyria respondenti neuviedli žiadnu odpoveď.

²⁶ V záujme celistvosti textu sa všade tam, kde sa texte tejto časti správy používa pojem „právnická osoba zriadená obcou“ má sa na mysli právnická osoba zriadená obcou s maďarskom národnostnou menšinou. Informácie nachádzajúce sa v texte, ktoré sa týkajú právnickej osoby zriadenej obcou s rusínskou národnostnou menšinou sa v texte uvádzajú zvlášť, pokiaľ sa tieto informácie nezhodujú s informáciami vzťahujúcimi sa na zvyšné subjekty.

V nadväznosti na otázky týkajúce sa komunikácie v jazyku menšiny v úradnom styku bola do prieskumu zaradená aj otázka ohľadom využívania možnosti vymedziť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku menšiny. Túto možnosť využíva z opýtaných 6 právnických osôb zriadených obcami.

26 (45 %) právnických osôb zriadených obcou vrátane právnickej osoby so sídlom v obci s rusínskou národnostnou menšinou uvádza na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny. V 3 (12 %) prípadoch bola informácia uvedená len v štátnom jazyku, v 6 (23 %) len v jazyku národnostnej menšiny a v 17 (65 %) prípadoch v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny. Väčšina z respondentov, ktorí uvádzajú túto informáciu, ju zverejňujú na informačnej tabuli alebo webovom sídle. 29 (50 %) respondentov túto informáciu neuvádza, pričom 3 z respondentov na túto otázku neodpovedali.

V sledovanom období registrovalo 12 (21 %) respondentov písomné podania od občanov v jazyku národnostnej menšiny, pričom všetky podania boli v maďarskom jazyku. Medzi podaniami boli žiadosti a podnety, ktoré sa týkali organizovania kultúrnych a vzdelávacích podujatí, žiadosti o prenájom priestorov, žiadosti o informácie o voľných pracovných miestach a pod. 10 (83 %) právnických osôb odpovedali na písomné podania okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 (8 %) poskytla odpoveď čiastočne v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny.

V úradnej agende používali 2 (3 %) právnické osoby okrem štátneho jazyka aj jazyk národnostnej menšiny. Ďalších 12 (21 %) respondentov uviedlo, že v úradnej agende používajú čiastočne aj jazyk národnostnej menšiny, a to predovšetkým v zápisniciach, uzneseniach a evidenciách.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 23 – 40)

V sledovanom období zabezpečovalo dvojazyčné úradné formuláre úplne alebo čiastočne 13 (22 %) právnických osôb. Dvojazyčné formuláre sa týkali predovšetkým prihlášok a žiadostí. Žiadosť o vydanie dvojazyčných úradných formulárov, dvojazyčných verejných listín alebo dvojazyčných rozhodnutí nebola doručená ani jednému z respondentov. Jednej (2 %) z právnických osôb boli doručené podania, ktorými sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny, avšak neuviedla celkový počet podaní v sledovanom období.

Rokovanie orgánov právnickej osoby (otázky 41 – 44)

Na rokovaní orgánov 27 (47 %) právnických osôb zriadených obcami sa používal okrem štátneho jazyka aj jazyk národnostnej menšiny. V 12 (21 %) prípadoch sa používal štátny jazyk a čiastočne aj jazyk národnostnej menšiny vrátane rusínskeho jazyka. Rokovanie sa viedlo v 26 (45 %) právnických osobách v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny vrátane rusínskeho jazyka. V 10 (17 %) právnických osobách sa viedlo čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny a 18 (31 %) právnických osôb rokovalo v štátnom jazyku.

Na rokovanie orgánov 6 (10 %) právnických osôb sa pripravovali materiály aj v jazyku národnostnej menšiny a v prípade 9 (16 %) právnických osôb sa materiály pripravovali čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny. Možnosť používania jazyka národnostnej menšiny na rokovaní právnických osôb sa v 1 (2 %) prípade zabezpečovala prostredníctvom tlmočnických služieb, 37 (64 %) právnických osôb túto možnosť zabezpečovalo prostredníctvom svojich zamestnancov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny. Zvyšné právnické osoby túto možnosť zabezpečovali iným spôsobom, avšak neuviedli ako.

Informovanie verejnosti (otázky 45 – 51)

Dvom (3 %) právnickým osobám boli doručené žiadosti o vydanie informácií o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR v budovách, kde sídlia právnické osoby, uvádzalo 20 (34 %) respondentov popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. 18 (31 %) právnických osôb uvádzalo tieto informácie čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny. Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti uvádzalo aj v jazyku národnostnej menšiny 28 (48 %) respondentov, čiastočne ich uvádzalo aj v jazyku národnostnej menšiny 16 (28 %) právnických osôb, a to predovšetkým na webovom sídle a úradnej tabuli, ako aj na iných miestach napr. na sociálnych sieťach, informačných tabuliach, nástenkách, letákoch a podobne. 11 (19 %) právnických osôb zriadených obcami predmetné nápisy a oznamy v jazyku národnostnej menšiny neuvádzalo. Tri (5 %) právnické osoby na predmetnú otázku neodpovedali.

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) ukladá povinnosť právnickým osobám, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, aby dôležité informácie²⁷, ktoré sú vymedzené osobitným zákonom, zverejnili v dotknutých obciach aj v jazyku národnostných menšín. Tieto informácie zverejnili v predmetných obciach aj v jazyku národnostných menšín 11 (19 %) právnických osôb. Čiastočne ich aj v jazyku národnostnej menšiny zverejnili 16 (28 %) právnických osôb. 21 (36 %) právnických osôb zriadených obcami predmetné informácie nezverejnili. Až desiat (17 %) respondenti neuviedli žiadnu odpoveď.

Oblasť verejného styku (otázky 52 – 54)

V súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. občan SR patriaci k národnostnej menšine môže pri komunikácii s personálom zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb alebo zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v dotknutých obciach používať jazyk národnostnej menšiny, pričom takéto zariadenie umožní používanie jazyka národnostnej menšiny, ak to podmienky daného zariadenia dovoľujú. 8 z 9 zariadení sociálnych služieb zabezpečuje možnosť používania jazyka národnostnej menšiny prostredníctvom svojho personálu komunikujúceho v jazyku národnostnej menšiny vrátane rusínskeho jazyka, jedno zo zariadení na predmetnú otázku neodpovedalo.

Záverečné otázky (otázky 55 – 60)

44 (76 %) respondentov vrátane právnickej osoby zriadenej obcou s rusínskou národnostnou menšinou uviedlo, že vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku je bezproblémové, pre 7 (12 %) právnických osôb je čiastočne

²⁷ § 5 zákona č. 211/2000 Z. z.: Spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry, miesto, čas a spôsob, akým možno získavať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie, miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené, postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať, prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe, sadzobník správnych poplatkov, ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony a sadzobník úhrad za prístupňovanie informácií.

problémové a jedna (2 %) právnická osoba označila zabezpečovanie tejto povinnosti za problémové. Jednej z právnických osôb zriadených obcami bol v sledovanom období doručený jeden podnet z dôvodu porušenia zákona č. 184/1999 Z. z, konkrétne sa jednalo o chýbajúce dopravné značenie v jazyku národnostnej menšiny, pričom podnet bol vyriešený osadením predmetného dopravného značenia.

3.2.2 Právnické osoby zriadené samosprávnymi krajmi

Správa sa v tejto časti sústreďuje na 54 relevantných právnických osôb zriadených Nitrianskym, Trnavským, Banskobystrickým, Košickým, Prešovským a Bratislavským samosprávnym krajom, a to konkrétne 50 právnických osôb nachádzajúcich sa v obciach s maďarskou národnostnou menšinou a 4 v obciach s rusínskou národnostnou menšinou. Z týchto pôsobí 25 v oblasti sociálnych služieb, 24 v oblasti kultúry, 3 v oblasti cestnej dopravy a 2 v oblasti zdravotníctva.²⁸

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 7)

Označenie právnickej osoby zriadenej samosprávnym krajom v jazyku národnostnej menšiny uviedlo 34 (63 %) respondentov, 2 (4 %) respondenti odpovedali, že označenie v jazyku národnostnej menšiny majú čiastočne, 17 (31 %) respondentov vrátane 3 zariadení nachádzajúcich sa v obciach s rusínskou národnostnou menšinou neuviedli označenie v jazyku národnostnej menšiny, 1 (2 %) respondent neodpovedal na otázku.

Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny bolo uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách právnickej osoby zriadenej samosprávnym krajom v 37 (69 %) prípadoch. 15 (28 %) respondentov toto označenie neuviedlo vrátane 3 subjektov nachádzajúcich sa v obciach s rusínskou národnostnou menšinou. Jeden subjekt na túto otázku neodpovedal. 38 (70 %) respondentov uvádzalo označenie právnickej osoby zriadenej územnou samosprávou umiestnené na budovách popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, z toho 34 (89 %) rovnakým písmom ako v štátnom jazyku a 4 (11 %) menším písmom.

Úradný styk (otázky 8 – 22)

Z celkového počtu 2379 zamestnancov právnických osôb zriadených samosprávnymi krajmi 490 (21 %) ovláda jazyk národnostnej menšiny len slovom a 1107 (47 %) slovom a písmom, pričom v každej právnickej osobe pracuje aspoň jeden zamestnanec, ktorý ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom aj písmom okrem jednej právnickej osoby, ktorá napísala, že tento údaj v ich zariadení nie je sledovaný.

Používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku zabezpečovalo 51 (94 %) právnických osôb prostredníctvom zamestnancov právnickej osoby zriadenej územnou samosprávou komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny, z toho 1 právnická osoba naznačila iný spôsob zabezpečenia používania jazyku národnostnej menšiny (v jazyku národnostnej menšiny je poskytovaný lektorský výklad, sprievodné texty k výstavám, tlačové správy, komunikácia na webovej stránke a sociálnych sieťach). 3 (6 %) právnické osoby

²⁸ V záujme celistvosti textu sa všade tam, kde sa texte tejto časti správy používa pojem „právnická osoba zriadená samosprávnym krajom“ má sa na mysli právnická osoba zriadená samosprávnym krajom nachádzajúca sa v obci s maďarskou národnostnou menšinou. Informácie nachádzajúce sa v texte, ktoré sa týkajú právnickej osoby zriadenej samosprávnym krajom nachádzajúcej sa v obci s rusínskou menšinou sa v texte uvádzajú zvlášť, pokiaľ sa tieto informácie nezhodujú s informáciami vzťahujúcimi sa na zvyšné subjekty.

zabezpečovali používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov aj prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb, 2 právnické osoby sa k predmetnej otázke nevyjadrili. Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny určovalo 10 (19 %) právnických osôb, z toho 1 nachádzajúca sa v obci s rusínskou národnostnou menšinou.

Informáciu o možnosti používať jazyk národnostnej menšiny v ústnej i písomnej forme v úradnom styku uvádzalo 24 (44 %) právnických osôb. Informácia bola uvedená v 2 (8 %) prípadoch výlučne v štátnom jazyku, v jednom (2 %) prípade len v menšinovom jazyku a v 18 (33 %) prípadoch v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny, a to väčšinou na informačnej tabuli alebo webovom sídle.

V sledovanom období registrovali 4 (7 %) právnické osoby spolu 124 písomných podaní v jazyku národnostnej menšiny, ktoré sa týkali predovšetkým odborných kultúrnych a vzdelávacích podujatí, dotazníkov spokojnosti, finančnej oblasti a oblasti zdravotníctva, prevádzky, pričom 2 z právnických osôb poskytli odpoveď na tieto podania okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 právnická osoba čiastočne aj v menšinovom jazyku. Jedna právnická osoba používala v úradnej agende jazyk národnostnej menšiny a 11 ho používalo čiastočne.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 22 – 40)

Dvojazyčné úradné formuláre zabezpečovali v sledovanom období 4 (8 %) právnické osoby, čiastočne 7 (13 %) právnických osôb zriadených samosprávnymi krajinami, a to formuláre týkajúce sa informácií, organizovaní podujatí pre občanov patriacich k národnostnej menšine, sociálneho poradenstva, personalistiky, prihlášok čitateľov, štatistických a prieskumných materiálov, pozvánok, katalógov, knižného a výpožičného poriadku, marketingových a propagačných materiálov. Zvyšné právnické osoby dvojazyčné formuláre nezabezpečovali alebo sa ich predmetná otázka netýkala.

Ani jednej právnickej osobe neboli doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov. Dve právnické osoby vydali úradné formuláre na požiadanie v jazyku národnostnej menšiny, celkovo 16 formulárov.

Žiadnej právnickej osobe neboli doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných verejných listín a ani podania, ktorými sa začalo správne konanie v sledovanom období v jazyku národnostnej menšiny. Taktiež žiadnej právnickej osobe zriadenej územnou samosprávou neboli v sledovanom období doručené podania, ktorými sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny.

Jedna právnická osoba vydala v správnom konaní 6 rozhodnutí v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny, ktoré sa týkali zákona o prístupe k informáciám, pedagogického dozoru v expozíciách, pandemickej situácie a platných bezpečnostných opatrení.

Rokovanie orgánov právnickej osoby (otázky 41 – 44)

Na rokovaní orgánov 18 (33 %) právnických osôb zriadených samosprávnym krajom sa používal okrem štátneho jazyka aj jazyk národnostnej menšiny, v 13 (24 %) právnických osobách vrátane dvoch v obciach s rusínskou národnostnou menšinou sa okrem štátneho jazyka čiastočne používal aj jazyk národnostnej menšiny.

Rokovanie sa viedlo v 23 (43 %) právnických osobách, z toho v jednej sídliacej v obci s rusínskou národnostnou menšinou, v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny. V 3 (6

%) právnických osobách sa rokovanie viedlo len v jazyku národnostnej menšiny a v 26 (48 %) právnických osobách vrátane právnickej osoby sídliacej v obci s rusínskou národnostnou menšinou v štátnom jazyku. Dve z právnických osôb na túto otázku neodpovedali.

Materiály na rokovanie orgánov právnickej osoby zriadenej územnou samosprávou aj v jazyku národnostnej menšiny pripravili 3 (6 %) právnické osoby, 13 (24 %) právnických osôb čiastočne a 35 (65 %) právnických osôb materiály v jazyku národnostnej menšiny nepripravovali.

Možnosť používania jazyka národnostnej menšiny zabezpečovalo 37 (67 %) právnických osôb prostredníctvom svojich zamestnancov, 2 zabezpečovali komunikáciu prostredníctvom tlmočnických a prekladateľských služieb, pričom zvyšní respondenti túto možnosť buď nezabezpečovali alebo sa k predmetnej otázke nevyjadrili.

Informovanie verejnosti (otázky 45 – 51)

V sledovanom období uviedlo 51 (94 %) právnických osôb zriadených územnou samosprávou, že im neboli doručené žiadosti o vydanie informácií o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti, alebo majetku občanov SR, ktoré sú na miestach prístupných pre verejnosť, a ktoré sú v správe právnickej osoby zriadenej územnou samosprávou, uvádza 20 (37 %) právnických osôb aj v jazyku národnostnej menšiny, 12 (22 %) právnických osôb uviedlo, že sú tieto informácie uvádzané v jazyku menšiny len čiastočne, 22 (39 %) právnických osôb uviedlo, že tieto informácie neuvádza aj v jazyku národnostnej menšiny, a 1 právnická osoba neodpovedala.

Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti, ktoré sú v správe právnickej osoby, uvádza 20 (37 %) právnických osôb aj v jazyku národnostnej menšiny a 18 (33 %) čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny. Tieto informácie boli uvádzané predovšetkým na webovom sídle, nástenke a úradnej či informačnej tabuli. Dôležité informácie zverejňuje 7 (13 %) právnických osôb aj v jazyku národnostnej menšiny a 18 (28 %) čiastočne v jazyku národnostnej menšiny.

Sedem (13 %) právnických osôb v rámci dotazníkového zisťovania uviedlo, že dôležité informácie týkajúce sa právnickej osoby uvádzajú aj v jazyku menšiny. 15 (28 %) právnických osôb ich uvádza v jazyku menšiny čiastočne.

Oblasť verejného styku (otázky 52 – 54)

V sledovanom období právnické osoby zriadené územnou samosprávou, ktoré sú zariadením sociálnych služieb, zabezpečovali možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v komunikácii s personálom zariadenia sociálnych služieb prostredníctvom personálu zariadenia sociálnych služieb komunikujúceho v jazyku národnostnej menšiny v 83 % prípadov (20 právnických osôb), a v 4 % (1) prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb. Uvedené sa zisťovalo aj vo vzťahu k právnickým osobám, ktoré sú zdravotníckymi zariadeniami. Vyplnený dotazník zaslali dva subjekty: Poliklinika Nitrianskeho samosprávneho kraja Štúrovo a Poliklinika Nitrianskeho samosprávneho kraja Šaľa a keďže väčšina zdravotníckych zariadení nachádzajúcich sa na území niektorej z obcí v zmysle nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. je vo vlastníctve súkromných osôb, nebolo možné do tejto časti spracovať viac údajov. Potešujúce však je, že oba uvedené subjekty uviedli, že možnosť používania jazyka menšiny zabezpečujú prostredníctvom svojich zamestnancov.

Záverečné otázky (otázky 55 – 60)

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku označilo za bezproblémové 33 (61 %) právnických osôb, a 10 (19 %) právnických osôb uviedlo, že vytváranie týchto podmienok je čiastočne problémové. 8 (15 %) právnických osôb označilo vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny za problémové.

Za hlavné dôvody problematického vytvárania podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku právnické osoby uviedli nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov, nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, ako aj nedostatočnú odbornú podporu. Podnety z dôvodu porušenia zákona č. 184/1999 Z. z. boli doručené 4 % právnických osôb (2) v celkovom počte 4 podnety, neboli doručené 87 % (47) a 5 právnických osôb neodpovedalo. Právnické osoby, ktorým boli doručené podnety, uviedli, že z ich strany došlo k odstráneniu namietaných nedostatkov.

3.3 Štátna správa

3.3.1 Postavenie a pôsobnosť vybraných orgánov štátnej správy vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z.

V súlade s § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov má občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, právo v obci podľa odseku 1 uvedeného paragrafu²⁹ komunikovať v ústnom a písomnom styku pred orgánom miestnej štátnej správy, orgánom územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou (ďalej ako „orgán verejnej správy“) vrátane predkladania písomných listín a dôkazov aj v jazyku menšiny a orgán verejnej správy poskytne odpoveď na podanie napísané v jazyku menšiny okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny³⁰. Orgán verejnej správy vytvorí podmienky na uplatnenie práva podľa prvej vety adekvátnym spôsobom, pričom si môže určiť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny. Orgán verejnej správy zabezpečí informáciu o možnostiach používania jazyka menšiny v sídle orgánu verejnej správy na viditeľnom mieste. Za orgány miestnej štátnej správy sa považujú tie orgány, o ktorých osobitný zákon ustanovuje, že vykonávajú štátnu správu, pričom nejde o ústredné orgány štátnej správy alebo o orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou.

Pre uplatňovanie práva občanov patriacich k národnostnej menšine komunikovať s orgánom verejnej správy v jazyku národnostnej menšiny nie je rozhodujúce miesto sídla príslušného orgánu, ale miesto komunikácie. Ak sa organizačná zložka orgánu miestnej štátnej správy nachádza v obci, ktorá je uvedená v zozname podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., považuje sa za orgán verejnej správy podľa zákona č. 184/1999 Z. z.

Úrad splnomocnenca v rámci prípravy tejto správy v súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. oslovil v súčinnosti s Ministerstvom vnútra SR, Ministerstvom financií SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvom zdravotníctva SR, Ministerstvom obrany SR a Ministerstvom spravodlivosti

²⁹ T. j. v obci, ktorá sa nachádza v zozname uvedenom v nariadení vlády SR č. 221/1999 Z. z. ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

³⁰ S výnimkou vydávania verejných listín, pričom táto výnimka sa netýka verejných listín podľa ods. 4 a 5. uvedeného paragrafu.

SR príslušné orgány miestnej štátnej správy a ich organizačné zložky (ďalej len „orgány štátnej správy“), v ktorých sa popri štátnom jazyku v úradnom styku používa i jazyk národnostnej menšiny. Spolu bolo oslovených 89 orgánov štátnej správy, z toho 85 orgánov štátnej správy v obciach s maďarskou národnostnou menšinou a 4 orgány štátnej správy v obciach s rusínskou národnostnou menšinou (okresný úrad a pracovisko okresného úradu, jedna pobočka colného úradu a jedno pracovisko Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny). Ide o 14 okresných úradov (a ich pracovísk), 27 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (a ich pracovísk), 16 daňových úradov (a ich pobočiek a kontaktných miest), 13 colných úradov (a ich pobočiek), 8 regionálnych veterinárnych a potravinových správ, 6 regionálnych úradov verejného zdravotníctva a 5 pracovísk štátnych archívov³¹.

Dotazníkový prieskum sa zameriaval na 6 tematických okruhov používania jazykov národnostných menšín v pôsobnosti orgánov štátnej správy/miestnej štátnej správy tak, ako vyplývajú zo zákona č. 184/1999 Z. z. Tematické okruhy boli spracované v členení: označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6), úradný styk (otázky 7 – 25 / 7 – 20), dvojazyčné dokumenty (otázky 25 – 42 / 21 – 37), rokovanie úradu / pracoviska (otázky 43 – 45 / 38 – 40), informovanie verejnosti (otázky 46 – 52 / 41 – 47) a záverečné otázky (otázky 53 – 58 / 48 – 53). Jednotlivým respondentom bolo položených 53 až 55 otázok. Z celkového počtu 89 subjektov štátnej správy všetky oslovené zaslali vyplnený dotazník. Znenie dotazníkov pre orgány štátnej správy je súčasťou prílohy č. 3 a 4 a Zoznam orgánov štátnej správy a ich organizačných zložiek, v ktorých sa v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku v úradnom písomnom styku používa aj jazyk národnostnej menšiny je súčasťou prílohy č. 8. Správa pri všetkých otázkach, kde bolo možné uskutočniť komparáciu, obsahuje porovnanie dát s výsledkami z prieskumov zo správ za roky 2012, 2016, 2018 a 2020³².

3.3.2 Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie orgánu štátnej správy umiestnené na budovách sa v obci vymedzenej osobitným predpisom uvádza popri štátnom jazyku v súlade s § 2 ods. 6 zákona č. 184/1999 Z. z. aj v jazyku menšiny. Túto zákonnú povinnosť si podľa údajov získaných v rámci dotazníkového prieskumu plní 88 (99%) orgánov štátnej správy. Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny má popri názve obce v štátnom jazyku na budovách uvedené 88 (99%) orgánov štátnej správy.

V rámci porovnania s výsledkami z rokov 2016, 2018 a 2020³³ je viditeľný posun v oblasti označenia v jazyku národnostnej menšiny, a to zo 44 % orgánov, ktoré na svojich budovách uvádzali označenie obce aj v jazyku národnostnej menšiny v roku 2016 (samotné orgány boli v tomto roku označené aj v jazyku národnostnej menšiny v 74 % prípadoch), cez 80

³¹ Ďalej v texte budú okresné úrady a ich pracoviská označené len ako „okresné úrady“, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a ich pracoviská „ÚPSVR“, daňové úrady, ich pobočky a kontaktné miesta „daňové úrady“, colné úrady a ich pobočky „colné úrady“, regionálne veterinárne a potravinové správy „RVPS“, regionálne úrady verejného zdravotníctva „RÚVZ“ a pracoviská štátnych archívov „archívy“.

³² Správa v roku 2014 bola v súvislosti s prebiehajúcim procesom vytvárania novej štruktúry orgánov štátnej správy v rámci programu ESO zameraná na výsledky kontroly sekcie kontroly a prevencie korupcie úradu vlády vo vybraných okresných úradoch na úseku používania jazykov menšín. Z uvedeného dôvodu nebolo možné porovnávať výsledky dotazníkových prieskumov so správou za toto obdobie.

³³ Výsledok z roku 2012 bol získaný z dotazníkového prieskumu, ktorého sa zúčastnili aj také orgány štátnej správy, ktoré sa v ďalších rokoch už dotazníkového prieskumu nezúčastňovali. Údaj je dostupný len za 124 orgánov ako celok a teda nie je možné porovnať ho s výsledkom za 89 orgánov oslovených v rámci neskorších prieskumov. V roku 2012 zo 124 oslovených orgánov 95 (77%) uviedlo, že sa na ich budovách nachádza označenie orgánu aj v jazyku národnostnej menšiny.

% takýchto orgánov v roku 2018 (orgány boli v tomto roku označené aj v jazyku národnostnej menšiny už v 100% prípadoch) a 96 % orgánov v roku 2020 na 99 % orgánov, ktoré uvádzajú svoje označenie vrátane označenia obce aj v jazyku národnostnej menšiny v súčasnosti.

Tabuľka č. 47: Označenie obce a orgánu verejnej správy umiestneného na budovách v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny

	Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách		Označenie orgánu štátnej správy umiestnené na budovách	
2016	36*	44 %	61	74 %
2018	71	80 %	88	99 %
2020	85	96 %	89	100 %
2022	88	99 %	88**	99 %

* 2 orgány štátnej správy mali toto označenie uvedené čiastočne (2 %)

** 1 okresný úrad odpovedal zrejme za sídlo v obci neuvedenej v osobitnom predpise, a nie za relevantné pracovisko

Uvedené označenia uvádza rovnakým písmom 75 (84 %) orgánov štátnej správy a menším písmom 13 (14 % - 5 okresných úradov, 2 RÚVZ, 1 RVPS, 1 ÚPSVR³⁴ a 4 archívy)³⁵. V roku 2016 orgány štátnej správy tieto označenia uviedli v 28 (46 %) prípadoch rovnakým písmom a v 33 (54 %) prípadoch menším písmom. V rokoch 2018 a 2020 orgány štátnej správy tieto označenia uviedli v 53 (60 %) rovnakým písmom a 35 (40 %) prípadoch menším písmom. Z uvedeného vyplýva, že je možné sledovať trend vyrovnávania veľkosti písma označujúceho orgány v jazyku národnostnej menšiny a v štátnom jazyku.

3.3.3 Úradný styk (7 – 25 / 7 – 20)

Nasledujúca časť dotazníkového prieskumu zisťovala situáciu v oblasti používania jazykov národnostných menšín v úradnom styku, a to počet (a podiel) zamestnancov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny, či majú záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie, prípadne ako hodnotia jeho absolvovanie, spôsob, ktorým sa zabezpečuje používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku, uvádzanie informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku v sídle orgánu štátnej správy, registrovanie písomných podaní od občanov v jazyku národnostnej menšiny a poskytnutých odpovedí na predmetné podania okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny a používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnej agende.

Zabezpečenie používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku

Zákon č. 184/1999 Z. z. v § 7 ods. 1 ustanovuje, že orgán verejnej správy a jeho zamestnanci sú povinní používať v úradnom styku štátny jazyk a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými zákonmi používajú aj jazyk menšiny. Orgán verejnej správy a jeho zamestnanci nie sú povinní ovládať jazyk menšiny. To samozrejme nevylučuje možnosť, že ho ovládajú. Z 3 062 zamestnancov vykonávajúcich štátnu a verejnú službu na orgánoch štátnej správy so sídlom v obciach uvedených v osobitnom predpise podľa výsledkov dotazníkového prieskumu 933 (30 %) ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 693 (23 %) len

³⁴ Ide o ÚPSVR Stropkov, pracovisko Medzilaborce v rusínskom jazyku

³⁵ Respondent dotazníka za okresný úrad ako vysvetlenie uviedol, že MV SR objednávalo predmetné tabule centralizovane a jednotne, pričom jednotlivé okresné úrady nemali možnosť zasahovať do veľkosti alebo typu použitého písma. V prípade archívov, ktoré taktiež spadajú pod MV SR, ide zrejme o podobný prípad.

slovom. Z toho 2916 zamestnancov pôsobí v obciach s maďarskou národnostnou menšinou, z nich 932 (31 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 649 (22 %) len slovom a 146 pôsobí v obciach s rusínskou národnostnou menšinou, z nich 1 (1 %)³⁶ ovláda rusínsky jazyk slovom a písmom a 44 (30 %) len slovom. Na 3 okresných úradoch, jednej pobočke colného úradu, troch ÚPSVR a v jednom archíve ovládajú jazyk národnostnej menšiny, konkrétne maďarský jazyk, všetci zamestnanci minimálne slovom.³⁷

Tabuľka č. 48: Podiel zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a len slovom z celkového počtu zamestnancov v roku 2022

orgán štátnej správy	celkový počet zamestnancov	slovom a písmom	podiel v %	slovom	podiel v %
okresné úrady	572	173	30 %	124	22 %
daňové úrady	474	100	21 %	130	27 %
colné úrady	314	91	29 %	117	37 %
RÚVZ	204	56	27 %	53	26 %
RVPS	160	45	28 %	29	18 %
ÚPSVR	1 312	448	34 %	238	18 %
archívy	26	20	76 %	2	8 %
SPOLU	3 062	933	30 %	693	23 %

Tabuľka č. 49: Porovnanie počtu a podielu zamestnancov, ktorí ovládali jazyk národnostnej menšiny v roku 2016, 2018, 2020 a 2022

obdobie	slovom a písmom	podiel v %	slovom	podiel v %
2016	936	26 %	681	19 %
2018	940	23 %	883	22 %
2020	985	30 %	833	26 %
2022	933	30 %	693	23 %

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu 85 (96 %) orgánov štátnej správy zabezpečuje možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom vlastných zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny (všetky okrem 1 okresného úradu, 1 daňového úradu a 2 colných úradov), z nich 3 okresné úrady, 3 daňové úrady, 2 RVPS ho zabezpečujú aj prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb. Týmto spôsobom zabezpečuje možnosť používania jazyka národnostnej menšiny aj 1 okresný úrad pôsobiaci v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk, 1 daňový úrad a 2 RVPS. Spolu tlmočnické a prekladateľské služby využíva 12 (13 %) orgánov štátnej správy. 2 colné úrady uviedli, že zatiaľ neevidovali potrebu zabezpečenia používania jazyka národnostnej menšiny³⁸. V porovnaní s výsledkami za roky 2012, 2016, 2018 a 2020 došlo k zvýšeniu počtu orgánov štátnej správy, ktoré zabezpečujú možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom interných zamestnancov. V roku 2012

³⁶ Zamestnanec Okresného úradu Medzilaborce.

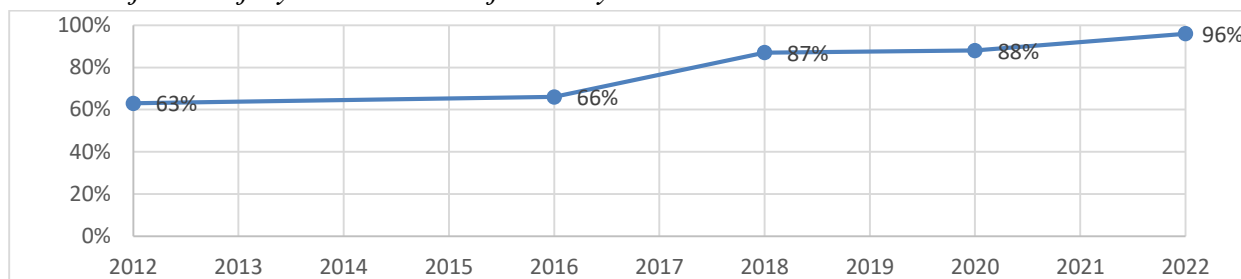
³⁷ Ide o Okresný úrad Košice-okolie, pracovisko Moldava nad Bodvou, Okresný úrad Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany, Okresný úrad Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec, Colný úrad Michalovce, pobočka Dobrá, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, pracovisko Štúrovo, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota, pracovisko Hajnáčka, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rimavská Sobota, pracovisko Hajnáčka, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Rožňava, pracovisko Plešivec a Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno.

Všetci okrem jedného zamestnanca ovládajú maďarský jazyk na 2 okresných úradoch, 2 daňových úradoch, 2 colných úradoch, 1 RUVZ, 6 ÚPSVR a v ostatných 4 archívoch.

³⁸ Ide o Colný úrad Trnava, pobočka Galanta a Colný úrad Nitra, pobočka Nové Zámky.

to bolo 63 %, v roku 2016 66 %, v roku 2018 87 %, v rámci predchádzajúceho obdobia (2020) 88 % a v súčasnosti (2022) je to 96 % orgánov štátnej správy.

Graf č. 14: Porovnanie podielu orgánov štátnej správy, ktoré zabezpečujú možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom vlastných zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny

Jazykové kompetenčné vzdelávanie

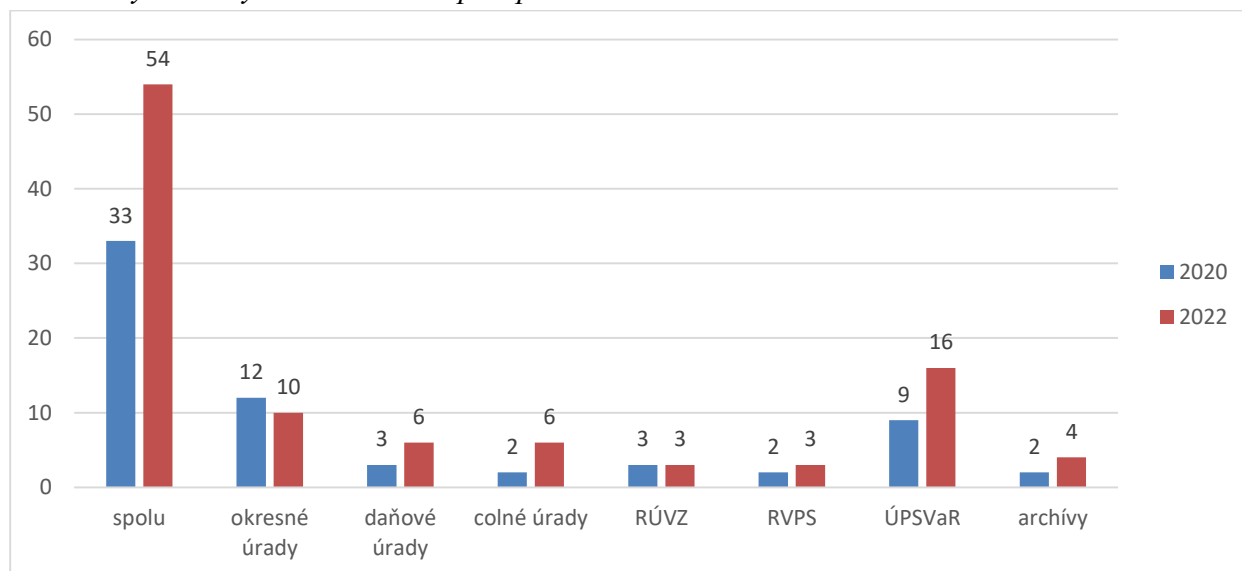
Pre zamestnancov okresných úradov prebieha od roku 2019 jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise. Jazykové kompetenčné vzdelávanie vzniklo z iniciatívy splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny v nadväznosti na prijatie vyhlášky Úradu vlády SR č. 126/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti vzdelávania štátnych zamestnancov, aj v súvislosti so samotnými orgánmi štátnej správy deklarovanou potrebou podobnej príležitosti zdokonaľovania sa v jazyku národnostnej menšiny vyplývajúcej z neznalosti odbornej terminológie zamestnancami. V sledovanom období ho absolvovalo 43 (8 %) zamestnancov 10 okresných úradov (z toho 37 v maďarskom jazyku a 6 v rusínskom jazyku). Zamestnanci 5 okresných úradov hodnotili toto vzdelávanie ako veľmi užitočné a zamestnanci 5 okresných úradov ako užitočné. 1 okresný úrad, ktorého zamestnanci sa jazykového kompetenčného vzdelávania nezúčastnili, ako dôvod uviedol, že nebolo potrebné³⁹ a dva okresné úrady (1 pôsobiaci v obci, v ktorej sa používa maďarský jazyk a 1 pôsobiaci aj v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk) uviedli, že im nebolo ponúknuté. Zamestnanci okresného úradu, ktorému podľa informácií z dotazníkového prieskumu nebolo ponúknuté jazykové kompetenčné vzdelávanie v maďarskom jazyku, by oň spolu s 9 ďalšími okresnými úradmi malo záujem aj v ďalšom období (spolu 77 %). Tento záujem nemajú zamestnanci 1 okresného úradu, ktorý pôsobí aj v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk a 1 okresného úradu, ktorého zamestnanec jazykové kompetenčné vzdelávanie absolvoval a hodnotil ako užitočné (spolu 15 %, 1 okresný úrad odpoveď neuviedol).

O jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise deklarovali záujem aj zamestnanci 6 (38 %) daňových úradov, 2 (15 %) colných úradov, 3 (50 %) RÚVZ, 3 (38 %) RVPS, 16 (59 %) ÚPSVR a 4 (80 %) archívov. Spolu s vyššie uvedenými 10 okresnými úradmi majú o jazykové kompetenčné vzdelávanie záujem zamestnanci 54 (63 %) orgánov štátnej správy. V porovnaní s výsledkami spred 2 rokov sa tento záujem zvýšil celkovo z 33 (37 %) orgánov štátnej správy

³⁹ Predmetné pracoviská zabezpečujú možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom vlastného zamestnanca komunikujúceho v jazyku národnostnej menšiny.

a konkrétne klesol v prípade okresných úradov (záujem medzi časom stratili zamestnanci 2 okresných úradov), no vzrástol v prípade daňových úradov (o 3, t. j. 19 %), RVPS (o 1, t. j. 13 %) a archívov (o 2, t. j. 40 %), a nemenil sa v prípade colných úradov a RÚVZ.

Graf č. 15: Porovnanie počtu orgánov štátnej správy, ktorých zamestnanci deklarovali záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise

Informácia o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny

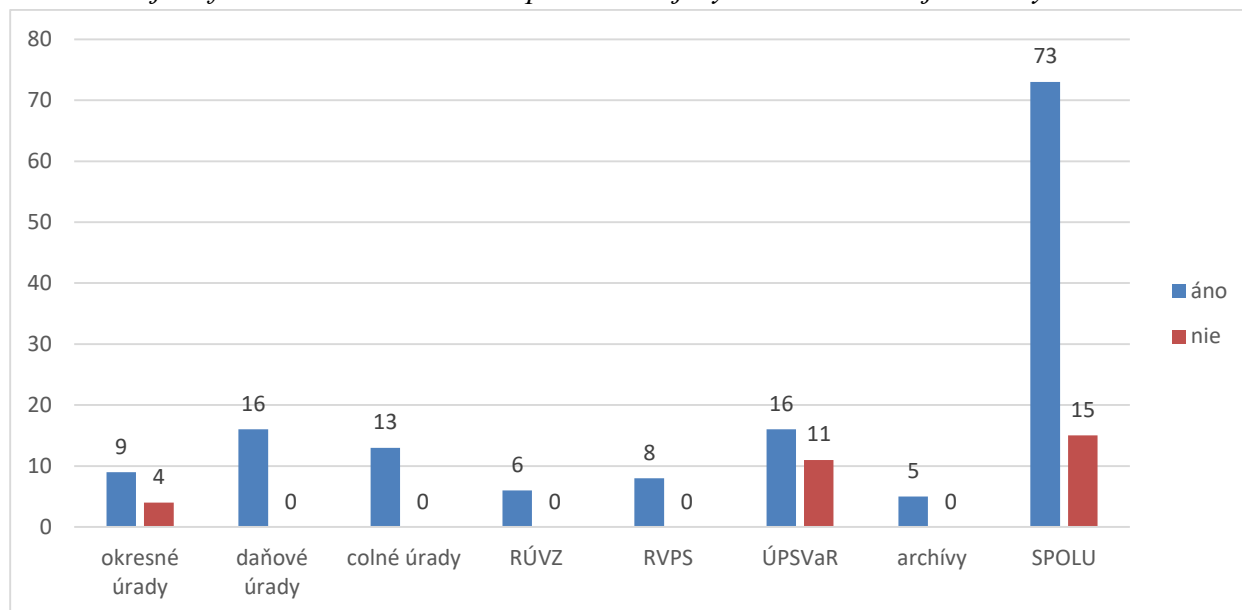
V zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. a § 1 nariadenia vlády SR č. 535/2011 Z. z., má orgán štátnej správy povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny – v ústnej i písomnej forme v úradnom styku – v sídle orgánu na viditeľnom mieste, pričom citovaný zákon bližšie neurčuje, na akom mieste má byť spomínaná informácia zverejnená. Orgány verejnej správy v rámci informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v zmysle nariadenia vlády SR č. 535/2011 Z. z. uvádzajú spôsob, ktorým zabezpečujú používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku.

Tabuľka č. 50: Orgány štátnej správy, ktoré vo svojom sídle na viditeľnom mieste uvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny

orgán štátnej správy	celkový počet	áno	podiel v %	nie	podiel v %
okresné úrady	14	9	64 %	4	31 %
daňové úrady	16	16	100 %	0	0 %
colné úrady	13	13	100 %	0	0 %
RÚVZ	6	6	100 %	0	0 %
RVPS	8	8	100 %	0	0 %
ÚPSVR	27	16	59 %	11 ⁴⁰	41 %
archívy	5	5	100 %	0	0 %
SPOLU	89	73	82 %	15	17 %

⁴⁰ Viaceré z nich však v priestoroch úradu uvádzajú väčšinu ostatných informácií aj v maďarskom jazyku.

Graf č. 16: Orgány štátnej správy, ktoré vo svojom sídle na viditeľnom mieste uvádzajú a neuvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny

Z 89 orgánov štátnej správy na predmetnú otázku odpovedalo 88. V porovnaní s výsledkami za predchádzajúce obdobie došlo k poklesu okresných úradov, ktoré túto informáciu uvádzajú, a to z 13 na 9⁴¹. Zmena v negatívnom smere podľa výsledkov dotazníkového prieskumu prebehla na ÚPSVR. Zatiaľ čo v predchádzajúcom období uviedli, že predmetnú informáciu uvádzajú všetky ÚPSVR, v rámci posledného prieskumu takto odpovedalo len 16 ÚPSVR.⁴² K pozitívnej zmene došlo na 1 RVPS⁴³.

Z orgánov štátnej správy, ktoré si túto zákonnú povinnosť splnili, 69 (95 %) uvádza predmetnú informáciu v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, 8 (11 %) v štátnom jazyku (toho 4 ÚPSVR, ktoré uviedli, že danú informáciu neuvádzajú), 1 ÚPSVR ju uvádza výlučne v jazyku národnostnej menšiny (v maďarskom jazyku)⁴⁴ a 2 ÚPSVR na otázku neodpovedali.

⁴¹ Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu v predchádzajúcom období predmetnú informáciu neuvádzal Okresný úrad Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec. Podľa výsledkov posledného dotazníkového prieskumu k nemu pribudli Okresný úrad Senec, Okresný úrad Levice, pracovisko Šahy a pracovisko Želiezovce a Okresný úrad Humenné, pracovisko Medzilaborce. Okresný úrad Rožňava na predmetnú otázku neodpovedal.

⁴² Zmena sa týka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, pracovisko Šamorín, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, pracovisko Veľký Meder, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, pracovisko Hurbanovo, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, pracovisko Kolárovo, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Levice, pracovisko Želiezovce, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok, pracovisko Senec, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Revúca, pracovisko Tornaľa a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Veľký Krtíš, pracovisko Vinica. 4 z týchto úradov uvádzajú nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti, ktoré sú v správe úradu práce/ jeho pracoviska uvádzané i v maďarskom jazyku.

⁴³ Regionálna veterinárna a potravinová správa Šaľa sa pridala medzi ostatné RVPS a predmetnú informáciu uvádza, a to v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

⁴⁴ Ide o Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany.

Tabuľka č. 51: Orgány štátnej správy, ktoré vo svojom sídle na viditeľnom mieste uvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny

orgán štátnej správy	počet orgánov, ktoré uvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny	v štátnom jazyku	podiel v %	v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %
okresné úrady	9	4 ⁴⁵	44 %	9	100 %
daňové úrady	16	0	0 %	16	100 %
colné úrady	13	0	0 %	13	100 %
RÚVZ	6	1	17 %	5	83 %
RVPS	8	1	12 %	7	88 %
ÚPSVR	16	2	12 %	12	75 %
archívy	5	0	0 %	5	100 %
SPOLU	73	8	11 %	69	95 %

Predmetná informácia je na 34 (38 %) orgánoch štátnej správy (7 okresných úradoch, 9 daňových úradoch, 7 colných úradoch, 2 RÚVZ, 4 RVPS, 4 ÚPSVR a v 1 archíve) zverejnená na úradnej tabuli; v 51 (57 %) orgánoch štátnej správy (6 okresných úradoch, 12 daňových úradoch, 9 colných úradoch, 4 RÚVZ, 7 RVPS, 9 ÚPSVR a 4 archívoch) zverejnená na informačnej tabuli; v prípade 13 (14 %) orgánov štátnej správy (6 okresných úradov, 3 RÚVZ, 2 ÚPSVR a 2 archívov) je zverejnená na webovom sídle a 8 (9 %) orgánov štátnej správy (1 okresný úrad, 6 ÚPSVR a 1 archív) ju zverejňuje na inom verejnom priestranstve v rámci úradu (napr. na dverách kancelárie, na chodbách, vo vestibule, na recepcii). 1 RÚVZ uviedol, že ju zverejňuje aj „ústnou komunikáciou“⁴⁶. 28 (31 %) orgánov štátnej správy (7 okresných úradov, 5 daňových úradov, 3 colné úrady, 4 RÚVZ, 3 RVPS, 3 ÚPSVR a 3 archívy) využíva viaceré možnosti zverejnenia informácie o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny.

Z uvedeného vyplýva, že v porovnaní s predchádzajúcim obdobím klesol počet orgánov štátnej správy, ktoré uvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny z 87 (98 %) na 73 (82 %). Nastal tak opačný trend oproti stúpajúcej tendencii v oblasti zverejňovania tejto informácie, ktorý bolo možné sledovať v rámci predchádzajúcich dotazníkových prieskumov: v roku 2016 48 orgánov (59 %), v roku 2018 56 orgánov (63 %) a v roku 2020 87 orgánov (98 %).⁴⁷ Vzhľadom napríklad na skutočnosť, že 4 okresné úrady, ktoré uviedli, že túto informáciu neuvádzajú, zároveň uviedli, že ju uvádzajú len v štátnom jazyku, je na mieste úvaha, či respondenti dotazníkov pochopili kladenú otázku a odpovedali na ňu relevantne.

Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny

V zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z. z. orgán štátnej správy vytvorí podmienky na uplatnenie práva komunikovať v ústnom a písomnom styku v jazyku národnostnej menšiny (v zmysle uvedeného odseku) adekvátnym spôsobom, pričom si môže určiť časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny. Túto zákonnú možnosť v sledovanom období

⁴⁵ V tomto zmysle odpovedali tie okresné úrady, ktoré uviedli, že predmetnú informáciu neuvádzajú: Okresný úrad Senec, Okresný úrad Levice, pracovisko Šahy a pracovisko Želiezovce, Okresný úrad Trebišov, pracovisko Kráľovský Chlmec a Okresný úrad Humenné, pracovisko Medzilaborce.

⁴⁶ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede. Uvedená forma nie je v súlade so zákonnými ustanoveniami.

⁴⁷ V roku 2012 ju zverejňovalo 77 % (96) orgánov štátnej správy. V tomto období existovala odlišná štruktúra a počet orgánov štátnej správy, ktoré splňali predmetnú zákonnú povinnosť, avšak po legislatívnej zmene v roku 2013 viaceré orgány štátnej správy zanikli alebo sa transformovali na nové orgány s odlišnou pôsobnosťou a kompetenciami.

využil 1 okresný úrad⁴⁸, 2 daňové úrady⁴⁹ a 1 archív⁵⁰, spolu 4 (4 %) orgány štátnej správy. Viaceré orgány štátnej správy uviedli, že určovanie časového priestoru nie je potrebné vzhľadom na to, že možnosť komunikovať v jazyku národnostnej menšiny vedia občanovi zabezpečiť počas celej pracovnej doby. V predchádzajúcom monitorovacom období si tento priestor určilo 6 orgánov štátnej správy (7 %) a v roku 2018 12 orgánov (13 %).

Písomné podania v jazyku národnostnej menšiny

Podľa § 2 zákona č. 184/1999 Z. z. orgány štátnej správy v obciach vymedzených zákonom od občanov prijímajú podania, písomné listiny a dôkazy v jazykoch národnostných menšín a na podania podané v jazykoch národnostných menšín poskytnú odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny.

Takéto podania evidovalo spolu 9 (10 %) orgánov štátnej správy: 2 okresné úrady⁵¹, a to v počte 1 v maďarskom jazyku v oblasti životného prostredia a 102 v rusínskom jazyku v oblasti organizačného odboru a inej oblasti, 1 RÚVZ⁵², a to v počte 2 z oblasti hygieny zariadenia pre deti a mládež, 3 ÚPSVR⁵³ v neevidovanom počte v oblasti hmotnej núdze, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a kompenzácií a 3 archívy⁵⁴ spolu v počte 31, a to z oblasti správnej agendy a bežné žiadosti o vydanie kópií. Oproti predchádzajúcemu obdobiu sa znížil počet orgánov štátnej správy, ktoré takéto podania registrovali (v roku 2020 ich bolo 12, resp. 13 %). Vzhľadom na neuvedenie počtu podaní evidovaných na 3 ÚPSVR nie je možná presná komparácia ich počtu s predchádzajúcim obdobím, no aj bez zohľadnenia počtu podaní uvedených úradov sa ich celkový počet udržiava oproti obdobiam zo začiatku monitorovania na vyšších úrovniach. V roku 2012 bolo evidovaných 18 podaní v jazyku národnostnej menšiny, v roku 2016 4 podania, v roku 2018 116 podaní, v roku 2020 279 podaní a v roku 2022 minimálne 136 (určite však viac, z toho 102 v rusínskom jazyku a minimálne 34 v maďarskom jazyku). Všetky uvedené orgány štátnej správy na takéto podania odpovedali v súlade so zákonom.

Úradná agenda

Zákon č. 184/1999 Z. z. v § 3 ods. 4 umožňuje používanie jazyka národnostnej menšiny aj v úradnej agende (najmä zápisnice, uznesenia, štatistiky, evidencie, bilancie, informácie určené pre verejnosť a agenda cirkví a náboženských spoločností určená pre verejnosť okrem matriky).

V sledovanom období túto zákonnú možnosť využil 1 (1 %) orgán štátnej správy, konkrétne okresný úrad⁵⁵ v oblasti pozemky a lesy a čiastočne 4 (4 %) orgány štátnej správy, konkrétne 2 okresné úrady⁵⁶ v oblasti všeobecnej vnútornej správy (napríklad pri prejednávaní priestupku), 1 RÚVZ⁵⁷, a to vo viacerých oblastiach⁵⁸ a 1 archív⁵⁹ v oblasti bádateľskej agendy

⁴⁸ Ide o Okresný úrad Levice, pracovisko Šahy a pracovisko Želiezovce

⁴⁹ Ide o Daňový úrad Nitra, pobočka Komárno a Daňový úrad Nitra, pobočka Nové Zámky.

⁵⁰ Ide o Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky.

⁵¹ Ide o Okresný úrad Galanta a Okresný úrad Medzilaborce

⁵² Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne

⁵³ Ide o Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, pracovisko Šamorín a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Dunajská Streda, pracovisko Veľký Meder.

⁵⁴ Ide o Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky a Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

⁵⁵ Ide o Okresný úrad Komárno.

⁵⁶ Ide o Okresný úrad Nové Zámky, pracovisko Štúrovo a Okresný úrad Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany.

⁵⁷ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne.

a pri štúdiu archívnych dokumentov. V predchádzajúcom období túto možnosť čiastočne využívalo 5 (6 %) orgánov štátnej správy (2 okresné úrady; 2 archívy a jeden RÚVZ), rovnako ako v roku 2020 a v roku 2018 ju čiastočne využívali 2 (2 %) orgány štátnej správy.

3.3.4 Dvojazyčné dokumenty (otázky 25 – 42 / 21 – 37)

V súlade s § 2 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z. orgán štátnej správy v obci vymedzenej osobitným predpisom poskytuje občanom úradné formuláre vydané v rozsahu jeho pôsobnosti na požiadanie dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. Orgány štátnej správy sú schopné plniť túto povinnosť vtedy, keď majú k dispozícii dvojazyčné formuláre a odbornú terminológiu v jazykoch národnostných menšín. V súlade s § 2 ods. 5 zákona č. 184/1999 Z. z. sa rodný list, sobášny list, úmrtný list, povolenia, oprávnenia, potvrdenia, vyjadrenia a vyhlásenia vydávajú v obci vymedzenej osobitným predpisom na požiadanie dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. V pochybnostiach je rozhodujúci text verejnej listiny v štátnom jazyku. Zároveň sa v súlade s § 2 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z. rozhodnutie orgánu štátnej správy v správnom konaní v obci vymedzenej osobitným predpisom v prípade, ak sa konanie začalo podaním v jazyku menšiny alebo na požiadanie, vydáva okrem štátneho jazyka v rovnopise aj v jazyku menšiny. V pochybnostiach je taktiež rozhodujúci text rozhodnutia v štátnom jazyku.

Úradné formuláre

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu majú pre občanov zabezpečené dvojazyčné úradné formuláre na 32 (36 %) orgánoch štátnej správy: 2 okresných úradoch, na jednom v maďarskom⁶⁰ a na jednom v rusínskom jazyku⁶¹, a to na katastrálnom odbore a v rusínskom jazyku aj v oblasti životného prostredia, pozemkov a lesov, na 11 daňových úradoch⁶², avšak vo všetkých prípadoch ide o poučenia k vyplneniu daňových tlačív, nie samotné formuláre, na 6 colných úradoch⁶³, a to v oblasti spotrebných daní, na 3 RÚVZ⁶⁴, a to v oblasti žiadostí, testov odbornej spôsobilosti a pod., na 6 RVPS⁶⁵, a to v oblasti hygieny potravín (ohlásenia, registrácie,

⁵⁸ Získavanie odbornej spôsobilosti na výkon epidemiologickej závažnej činnosti, edukačné materiály referátu výchovy k zdraviu, ústna komunikácia pri výkone štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontrole potravín, pri konzultáciách, edukačných aktivitách, epidemiologických vyšetreniach v ohnisku nákaz.

⁵⁹ Ide o Štátny archív v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Rimavská Sobota.

⁶⁰ Okresný úrad Košice-okolie, pracovisko Moldava nad Bodvou.

⁶¹ Ide o Okresný úrad Medzilaborce.

⁶² Ide o Daňový úrad Bratislava, pobočka Senec, Daňový úrad Trnava, pobočka Dunajská Streda, Daňový úrad Trnava, pobočka Galanta, Daňový úrad Trnava, kontaktné miesto Šamorín, Daňový úrad Nitra, pobočka Nové Zámky, Daňový úrad Nitra, kontaktné miesto Šahy, Daňový úrad Banská Bystrica, pobočka Rimavská Sobota, Daňový úrad Košice, pobočka Rožňava, Daňový úrad Košice, kontaktné miesto Moldava nad Bodvou, Daňový úrad Košice, kontaktné miesto Veľké Kapušany, Daňový úrad Košice, kontaktné miesto Kráľovský Chlmec.

⁶³ Ide o Colný úrad Trnava, pobočka Dunajská Streda, Colný úrad Trnava, pobočka Galanta, Colný úrad Trnava, stanica Veľký Meder, Colný úrad Nitra, pobočka Nové Zámky, Colný úrad Nitra, stanica Štúrovo a Colný úrad Košice, pobočka Rožňava.

⁶⁴ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne, Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rimavskej Sobote a Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rožňave.

⁶⁵ Ide o Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Dunajská Streda, Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Galanta, Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Komárno, Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Nové Zámky, Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Rimavská Sobota a Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Rožňava.

žiadanky) a v 4 archívoch⁶⁶, a to v jednom prípade aj bádateľský poriadok, vo všetkých prípadoch žiadosti. Čiastočne sú dvojazyčné formuláre zabezpečené na 20 (22 %) orgánoch verejnej správy: 4 okresných úradoch⁶⁷, a to na katastrálnom odbore, odbore živnostenského podnikania a odbore všeobecnej vnútornej správy (matričná činnosť), na 5 daňových úradoch⁶⁸, avšak vo všetkých prípadoch ide o poučenia k vyplneniu daňových tlačív, nie samotné formuláre, na 7 colných úradoch⁶⁹, taktiež poučenia v oblasti spotrebných daní, na 2 RÚVZ⁷⁰, na 1 RVPS⁷¹, a to v oblasti odboru zdravia, ochrany zvierat, ekológie a veterinárnej farmácie a odboru hygieny potravín a v 1 archíve⁷² v oblasti správnej agendy a žiadostí.

Tabuľka č. 52: Vydávanie dvojazyčných úradných formulárov

orgán štátnej správy	Zabezpečenie dvojazyčných úradných formulárov v rozsahu pôsobnosti					
	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
okresné úrady	2	14 %	4	29 %	8	57 %
daňové úrady	11	69 %	5	31 %	0	0 %
colné úrady	6	46 %	7	54 %	0	0 %
RÚVZ	3	50 %	2	33 %	1	17 %
RVPS	6	76 %	1	12 %	1	12 %
ÚPSVR	0	0 %	0	0 %	27	100 %
archívy	4	80 %	1	20 %	0	0 %
SPOLU	32	36 %	20	22 %	36	42 %

Pri porovnaní výsledkov z rokov 2012, 2016, 2018, 2020 a 2022 je viditeľný kontinuálny rast počtu orgánov štátnej správy, ktoré pre občanov zabezpečili dvojazyčné úradné formuláre a súčasne klesá počet orgánov štátnej správy, ktoré tieto formuláre nezabezpečili. V roku 2012 ich zabezpečilo 9 (7 %) orgánov štátnej správy, v roku 2016 4 (5 %, 3 (4 %) orgány čiastočne), v roku 2018 3 (3 %, 22 (25 %) čiastočne), v roku 2020 24 (27 %, 26 (29 %) čiastočne) a v roku 2022 32 (36 %) a 20 (22 %) čiastočne. Na druhej strane, v roku 2012 formuláre nezabezpečilo 112 (90 %) orgánov štátnej správy, v roku 2016 75 (91 %), v roku 2018 63 (71 %), v roku 2020 38 (43 %) a v roku 2022 36 (42 %).

⁶⁶ Ide o Štátny archív v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Rimavská Sobota, Štátny archív v Košiciach, pracovisko Archív Rožňava, Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky a Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

⁶⁷ Ide o Okresný úrad Dunajská Streda, Okresný úrad Galanta, Okresný úrad Rimavská Sobota a Okresný úrad Rožňava.

⁶⁸ Ide o Daňový úrad Nitra, pobočka Komárno, Daňový úrad Nitra, pobočka Štúrovo, Daňový úrad Nitra, kontaktné miesto Šaľa, Daňový úrad Nitra, kontaktné miesto Hurbanovo, Daňový úrad Nitra, kontaktné miesto Kolárovo

⁶⁹ Ide o Colný úrad Nitra, pobočka Štúrovo, Colný úrad Nitra, pobočka Komárno, Colný úrad Banská Bystrica, pobočka Rimavská Sobota, Colný úrad Michalovce, pobočka Čierna nad Tisou, Colný úrad Michalovce, pobočka Ubl'a, Colný úrad Michalovce, pobočka Veľké Slemence a Colný úrad Michalovce, pobočka Dobrá.

⁷⁰ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Dunajskej Strede a Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Galante.

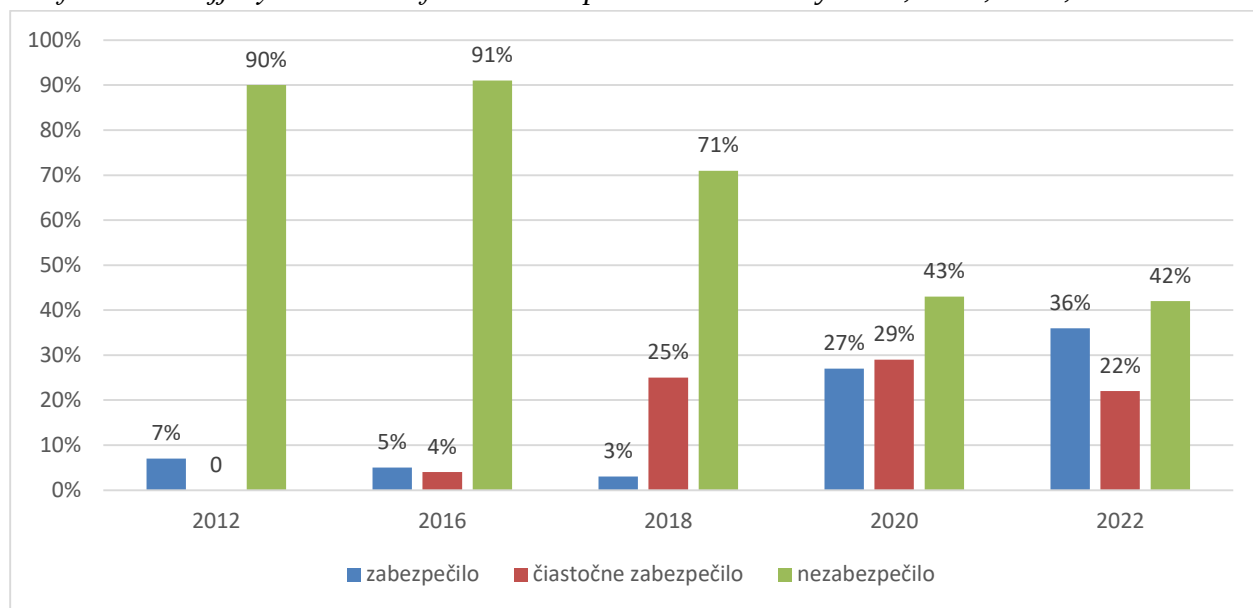
⁷¹ Ide o Regionálnu veterinárnu a potravinovú správu Senec.

⁷² Ide o Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno.

Tabuľka č. 53: Dvojazyčné úradné formuláre – porovnanie za obdobie rokov 2012, 2016, 2018, 2020 a 2022⁷³

obdobie	zabezpečilo	podiel v %	častočne zabezpečilo	podiel v %	nezabezpečilo	podiel v %
2012	9	7 %	-	-	112	90 %
2016	4	5 %	3	4 %	75	91 %
2018	3	3 %	22	25 %	63	71 %
2020	24	27 %	26	29 %	38	43 %
2022	32	36 %	20	22 %	36	42 %

Graf č. 17: Dvojazyčné úradné formuláre – porovnanie za roky 2012, 2016, 2018, 2020 a 2022

V sledovanom období boli doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov 1 archívu⁷⁴ (1 % orgánov štátnej správy), ktorý ich vydal v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny v sledovanom období 5 kusov. Ďalšie 2 archívy⁷⁵ (2 % orgánov štátnej správy) v sledovanom období vydali spolu 658 úradných formulárov na požiadanie dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku menšiny. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide o zníženie počtu orgánov, ktorým boli doručené žiadosti o vydanie úradných formulárov aj v jazyku národnostnej menšiny, a to z počtu 4 (5 %) z predchádzajúceho monitorovacieho obdobia na 1 (1 %), avšak o zvýšenie počtu formulárov vydaných aj v jazyku národnostnej menšiny, a to z 275 kusov za predchádzajúce obdobie na 663 za roky 2021 – 2022.

Verejné listiny

V sledovanom období boli 1 archívu⁷⁶ (1 % orgánov štátnej správy) doručené 3 žiadosti o vydávanie verejných listín, konkrétne potvrdení, ktoré daný archív vydal dvojazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny v počte 3 kusy. Ide o prvé zaznamenanie vydania verejnej listiny na základe žiadosti aj v jazyku národnostnej menšiny od roku 2016. V

⁷³ Zvyšné percento orgánov štátnej správy na predmetnú otázku neodpovedalo.

⁷⁴ Ide o Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky.

⁷⁵ Ide o Štátny archív v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Rimavská Sobota a Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

⁷⁶ Ide o Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

roku 2012 boli 3 rozhodnutia vyhotovené v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny a v roku 2016 to boli 2 rozhodnutia.

Správne konanie

V sledovanom období boli 2 archívom⁷⁷ (2 % orgánov štátnej správy) doručené podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými sa začalo správne konanie vedené aj v jazyku národnostnej menšiny. Uvedené archívy neuviedli ich počet.

Žiadnemu orgánu štátnej správy neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie dvojjazyčných rozhodnutí. Žiaden orgán štátnej správy nevydal v sledovanom období rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny.

Z porovnania výsledkov z rokov 2012, 2016, 2018, 2020 a 2022 vyplýva, že v predmetnej oblasti boli prvýkrát zaznamenané orgány štátnej správy, ktorým boli doručené podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými sa začalo správne konanie vedené aj v jazyku národnostnej menšiny. Rozhodnutia vyhotovené v rovnopise aj v jazyku národnostnej menšiny boli vydané nasledovne: v roku 2012 3, v rokoch 2016 a 2018 neboli vydané, v roku 2020 bolo vydané jedno rozhodnutie a v roku 2022 takéto rozhodnutia vydané neboli.

3.3.5 Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 43 – 45 / 38 – 40)

Zákon č. 184/1999 Z. z. ustanovením § 3 umožňuje, aby sa rokovanie orgánu štátnej správy v obci vymedzenej osobitným predpisom uskutočňovalo aj v jazyku národnostnej menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní.

Tabuľka č. 54: Jazyk rokovania orgánu štátnej správy

orgán štátnej správy	Používanie jazyka národnostnej menšiny na rokovaní orgánu štátnej správy					
	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
okresné úrady ⁷⁸	3	23 %	5	38 %	8	57 %
daňové úrady	0	0 %	4	25 %	12	75 %
colné úrady	0	0 %	4 ⁷⁹	31 %	9	69 %
RÚVZ	1	17 %	2	33 %	3	50 %
RVPS	1	12 %	1	12 %	6	76 %
ÚPSVR	5	19 %	6	22 %	16	59 %
archívy	0	0 %	2	40 %	3	60 %
SPOLU	10	11 %	24	27 %	57	64 %

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu sa na 10 (11 %) orgánoch štátnej správy na rokovaní používa jazyk národnostnej menšiny (vo všetkých prípadoch maďarský jazyk), na 24 (27 %) čiastočne a na 57 (64 %) sa na rokovaní jazyk národnostnej menšiny nepoužíva. 1 okresný úrad označil všetky tri možnosti, a to vzhľadom na skutočnosť, že každý odbor rokuje iným spôsobom.

⁷⁷ Ide o Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Nové Zámky a Štátny archív v Tmave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

⁷⁸ 1 okresný úrad označil všetky 3 možnosti – jazyk vedenia rokovania sa líši na jednotlivých odboroch okresného úradu.

⁷⁹ Vrátené colného úradu v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk.

Tabuľka č. 55: Jazyk, v ktorom sa vedie rokovanie orgánu štátnej správy

orgán štátnej správy	v štátnom jazyku	podiel v %	v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %	v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny	podiel v %
okresné úrady ⁸⁰	8	57 %	1	7 %	6	43 %
daňové úrady ⁸¹	15	94 %	0	0 %	2	12 %
colné úrady	10	77 %	0	0 %	3	23 %
RÚVZ	4	67 %	0	0 %	2	33 %
RVPS	6	76 %	0	0 %	2	24 %
ÚPSVR	25	93 %	0	0 %	2	7 %
archívy	5	100 %	0	0 %	0	0 %
SPOLU	73	82 %	1	1 %	17	19 %

Jazyk, v ktorom orgány štátnej správy v sledovanom období viedli rokovania, bol v 73 (82 %) štátny jazyk, v prípade 1 (1 %) orgánu štátnej správy jazyk národnostnej menšiny a v prípade 17 (19 %) orgánov štátnej správy sa rokovanie viedlo v jazyku národnostnej menšiny a v štátnom jazyku. 2 (2 %) orgány štátnej správy označili viac možností, a to vzhľadom na skutočnosť, že niektoré ich organizačné zložky viedli rokovanie iným spôsobom ako ostatné. Materiály si na rokovanie orgánov verejnej správy aj v jazyku národnostnej menšiny pripravujú zamestnanci 1 RVPS⁸² a čiastočne 4 (4 %) orgánov štátnej správy: 2 okresných úradov⁸³, 1 RÚVZ⁸⁴ a 1 archívu⁸⁵.

V porovnaní s predchádzajúcimi monitorovacími obdobiami došlo v tejto oblasti k zvýšeniu používania jazyka národnostnej menšiny. Pri používaní jazyka národnostnej menšiny na rokovaní došlo k posunu z 9 (11 %) orgánov štátnej správy v roku 2016, 6 (7 %) v roku 2018 a 8 (9 %) v roku 2020 na 10 (11 %) orgánov štátnej správy v roku 2022 a pri čiastočnom používaní zo 14 (17 %) orgánov štátnej správy v roku 2016, 16 (17 %) v roku 2018 a 17 (19 %) v roku 2020 na 24 (27 %) orgánov štátnej správy v sledovanom období. V prípade vedenia rokovania bol zaevidovaný orgán štátnej správy, ktorý viedol rokovanie v jazyku národnostnej menšiny⁸⁶, 17 (19 %) orgánov ho viedlo aj v jazyku národnostnej menšiny, čo predstavuje oproti roku 2020 mierny pokles (z 23, resp. 26 %), avšak nárast oproti roku 2018 zo 14 (16 %) orgánov štátnej správy a 16 (20 %) z roku 2016. Mierny nárast používania jazykov národnostných menšín nastal v oblasti prípravy materiálov na rokovanie, pričom roku 2016 si materiály v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny pripravovali zamestnanci 3 (3 %) orgánov štátnej správy, v roku 2018 1 (1 %) orgánu štátnej správy, v roku 2020 3 (3 %) orgánov štátnej správy, zatiaľ čo v roku 2022 si ich 1 orgán štátnej správy pripravoval materiály v jazyku národnostnej menšiny a 4 (4%) aj v jazyku národnostnej menšiny.

⁸⁰ 1 okresný úrad označil všetky 2 možnosti – jazyk vedenia rokovania sa líši na jednotlivých odboroch okresného úradu.

⁸¹ 1 daňový úrad označil 2 možnosti

⁸² Ide o Regionálna veterinárna a potravinová správa Galanta.

⁸³ Len niektoré odbory Okresného úradu Dunajská Streda a Okresného úradu Komárno.

⁸⁴ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne.

⁸⁵ Ide o Štátny archív v Trnave, pracovisko Archív Galanta (so sídlom v Šali).

⁸⁶ Ide o Okresný úrad Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany.

Tabuľka č. 56: Porovnanie používania jazykov národnostných menšín v oblasti rokovaní orgánov verejnej správy a prípravy materiálov na ne

obdobie	Používanie jazyka národnostnej menšiny na rokovaní orgánu štátnej správy			Vedenie rokovania orgánu štátnej správy v jazyku národnostnej menšiny			Príprava materiálov na rokovanie orgánu verejnej správy v jazyku národnostnej menšiny	
	áno	čiastočne	nie	áno	čiastočne	nie	áno	aj v jazyku n. m.
2016	9	14	58	0	16	65	0	3
2018	6	16	61	0	14	68	0	1
2020	8	17	64	0	23	66	0	3
2022	10	24	55	1	17	73	1	4

3.3.6 Informovanie verejnosti (otázky 46 – 52 / 41 – 47)

Zákon č. 184/1999 Z. z. orgánom štátnej správy v obciach vymedzených osobitným predpisom § 4 ods. 9 ukladá poskytovať informácie v rámci ich pôsobnosti o všeobecne záväzných právnych predpisoch na požiadanie popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Prostredníctvom prieskumu sa zistilo, že podobne ako v predchádzajúcich obdobiach žiadnemu orgánu štátnej správy neboli v sledovanom období doručené žiadosti o poskytnutie týchto informácií.

Zákon § 4 ods. 7 č. 184/1999 Z. z. orgánom štátnej správy v obciach vymedzených osobitným predpisom ukladá povinnosť uvádzať informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. V súlade so zákonom takéto informácie aj v jazyku národnostnej menšiny uvádza spolu 36 (40 %) orgánov štátnej správy, a to 7 okresných úradov (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou), 2 daňové úrady⁸⁷, 5 RÚVZ, 8 RVPS, 11 ÚPSVR a 3 archívy; čiastočne spolu 9 (12 %) orgánov štátnej správy, a to 2 okresné úrady, 3 daňové úrady, 2 ÚPSVR (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou) a 2 archívy. Predmetné informácie v súlade so zákonom neuvádza 41 (46 %) orgánov štátnej správy, a to 4 okresné úrady (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou), 11 daňových úradov⁸⁸, 13 colných úradov, 1 RÚVZ a 13 ÚPSVR. 2 okresné úrady a 1 ÚPSVR na predmetnú otázku neodpovedali.

Tabuľka č. 57: Uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny

orgán štátnej správy	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
okresné úrady	7	50 %	2	14 %	3	21 %
daňové úrady	2 ⁸⁹	12 %	3	19 %	11	69 %
colné úrady	0	0 %	0	0 %	13	100 %
RÚVZ	5	83 %	0	0 %	1	17 %
RVPS	8	100 %	0	0 %	0	0 %
ÚPSVR	11	41 %	2	7 %	13	48 %
archívy	3	60 %	2	40 %	0	0 %
SPOLU	36	40 %	9	10 %	41	46 %

⁸⁷ Všetky ostatné ich však uvádzajú vo forme piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

⁸⁸ Predmetné informácie však uvádzajú vo forme piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

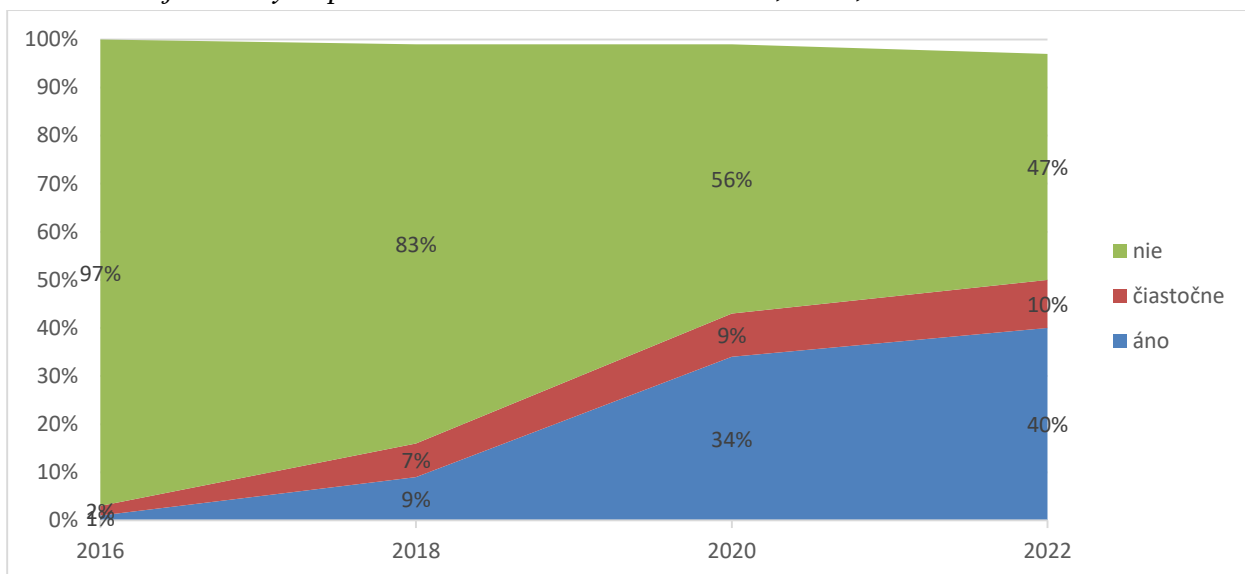
⁸⁹ Všetky ostatné ich však uvádzajú vo forme piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

Z porovnania z výsledkami dotazníkových prieskumov za predchádzajúce obdobia je viditeľné postupné zlepšovanie situácie v predmetnej oblasti. V roku 2016 si zákonnú povinnosť uvádzania predmetných informácií plnil 1 (1 %) orgán štátnej správy, v roku 2018 8 (9 %), v roku 2020 30 (34 %) a v roku 2022 36 (40 %) orgánov štátnej správy. Čiastočne uvedené informácie uvádzali 2 (2%) orgány štátnej správy v roku 2016, 6 (7 %) v roku 2018, 8 (9 %) v roku 2020 a 9 (11 %) orgánov štátnej správy v sledovanom období. Na druhej strane, v roku 2016 si túto zákonnú povinnosť neplnilo 86 (97 %) orgánov štátnej správy, v roku 2018 74 (83 %), v roku 2020 50 (56 %) a v sledovanom období 42 (47 %).

Tabuľka č. 58: Uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny – porovnanie za obdobie rokov 2016, 2018, 2020 a 2022

obdobie	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
2016	1	1 %	2	2 %	86	97 %
2018	8	9 %	6	7 %	74	83 %
2020	30	34 %	8	9 %	50	56 %
2022	36	40 %	9	10 %	42	47 %

Graf č. 18: Uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny – porovnanie za obdobie rokov 2016, 2018, 2020 a 2022

Zákon č. 184/1999 Z. z. ustanovením § 4 ods. 6 ustanovuje v obciach vymedzených osobitným predpisom možnosť uvádzať všetky nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti⁹⁰ aj v jazyku národnostnej menšiny. Uvedené nápisy a oznamy uvádza aj v jazyku národnostnej menšiny spolu 39 (47 %) orgánov štátnej správy, a to 7 okresných úradov, 3 daňové úrady, 6 colných úradov, 4 RÚVZ, 8 RVPS, 7 ÚPSVR a 4 archívy; čiastočne spolu 34 (38 %) orgánov štátnej správy, a to 4 okresné úrady, 13 daňových úradov, 6 colných úradov, 2 RÚVZ, 8 ÚPSVR a 1 archív. Túto zákonnú možnosť nevyužíva 14 (16 %) orgánov štátnej správy, a to 1 okresný úrad, 1 colný úrad a 11 ÚPSVR. 2 okresné úrady a 1 ÚPSVR na predmetnú otázku neodpovedali. 14 (16 %) orgánov štátnej správy tieto nápisy a oznamy

⁹⁰ Najmä v predajniach, na športoviskách, v reštauračných zariadeniach, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, autobusových staniciach a železničných staniciach.

zverejňuje na svojom webovom sídle, 26 (29 %) na úradnej a 30 (34 %) na informačnej tabuli, 8 orgánov štátnej správy na inom mieste, a to väčšinou vo vstupných priestoroch, na vchodových dverách, prípadne vo forme dvojazyčných informačných letákov, miestnej televízie a tlači. 22 (25 %) orgánov štátnej správy využíva na zverejnenie nápisov a oznamov určených na informovanie verejnosti aj v jazyku národnostnej menšiny kombináciu uvedených možností.

Tabuľka č. 59: Uvádzanie nápisov a oznamov určených na informovanie verejnosti aj v jazyku národnostnej menšiny

orgán štátnej správy	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
okresné úrady	7	50 %	4	29 %	1	7 %
daňové úrady	3	19 %	13	81 %	0	0 %
colné úrady	6	46 %	6	46 %	1	8 %
RÚVZ	4	67 %	2	33 %	0	0 %
RVPS	8	100 %	0	0 %	0	0 %
ÚPSVR	7	26 %	8	30 %	11	41 %
archívy	4	80 %	1	20 %	0	0 %
SPOLU	39	44 %	34	38 %	14	16 %

V porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami nenastali v sledovanej oblasti výraznejšie zmeny. V roku 2018 nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti aj v jazyku národnostnej menšiny uvádzalo 17 (19 %) orgánov štátnej správy, v roku 2020 41 (46 %), v roku 2022 39 (44 %). Čiastočne boli v tejto oblasti používané jazyky národnostných menšín v roku 2018 v 28 (32 %) orgánoch štátnej správy, v roku 2020 v 39 (44 %) a v roku 2022 v 34 (38 %) orgánoch štátnej správy. Predmetné nápisy a oznamy aj v jazyku národnostnej menšiny neuvádzalo v roku 2018 43 (48 %) orgánov štátnej správy, v roku 2020 9 (10 %) a v roku 2022 14 (16 %) orgánov štátnej správy.

Tabuľka č. 60: Uvádzanie nápisov a oznamov určených na informovanie verejnosti aj v jazyku národnostnej menšiny – porovnanie za obdobie rokov 2018, 2020 a 2022

orgán štátnej správy	áno	podiel v %	čiastočne	podiel v %	nie	podiel v %
2018	17	19 %	28	32 %	43	48 %
2020	41	46 %	39	44 %	9	10 %
2022	39	44 %	34	38 %	14	16 %

Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a kompetencie a popis organizačnej štruktúry, miesto, čas a spôsob, akým možno získať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie, miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené, postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať, prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe, sadzobník správnych poplatkov, ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií) zverejnilo aj v jazyku národnostnej menšiny 10 (11 %) orgánov štátnej správy, a to 1 okresný úrad, 3 RÚVZ, 2 RVPS, 1 ÚPSVR a 3 archívy; čiastočne 17 (19 %) orgánov štátnej správy, a to 8 okresných úradov, 2 colné úrady, 3 RÚVZ, 3 RVPS, 1 ÚPSVR a vôbec nezverejnilo 57 (64 %) orgánov štátnej správy, a to 4 okresné úrady, 16 daňových úradov, 10

colných úradov, 3 RVPS, 22 ÚPSVR a 2 archívy. Na predmetnú otázku neodpovedal 1 okresný úrad, 1 colný úrad a 3 ÚPSVR. V tejto oblasti nastal mierny posun k zvýšeniu používania jazykov národnostných menšín. Dôležité informácie popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny nezverejnilo v roku 2016 63 (77 %) orgánov štátnej správy, v roku 2018 70 (79 %), v roku 2020 60 (67 %) a v roku 2022 57 (64 %) orgánov štátnej správy.

Tabuľka č. 61: Zverejnenie dôležitých informácií (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod. aj v jazyku národnostnej menšiny) – porovnanie za obdobie rokov 2016, 2018, 2020 a 2022

obdobie	áno	podiel v %	čistočne	podiel v %	nie	podiel v %
2016	1	1 %	14	17 %	63	77 %
2018	5	6 %	13	15 %	70	79 %
2020	19	21 %	9	10 %	60	67 %
2022	10	11 %	17	19 %	57	64 %

3.3.7 Záverečné otázky (otázky 53 – 58 / 48 – 53)

Vytváranie podmienok pre používanie maďarského a rusínskeho jazyka v úradnom styku vyhodnotil 1 okresný úrad⁹¹, 1 daňový úrad⁹², 1 RÚVZ⁹³ a 2 ÚPSVR⁹⁴ (vrátane ÚPSVR pôsobiaceho v obci, kde sa používa rusínsky jazyk), spolu 5 (6%) ako problémové. Naopak ako bezproblémové ho vnímajú zamestnanci 57 (64 %) orgánov štátnej správy (4 okresných úradov, 13 daňových úradov, 11 colných úradov, 2 RÚVZ, 5 RVPS, 17 ÚPSVR a 5 archívov). Zamestnanci 27 (30 %) označili vytváranie podmienok pre používanie jazykov národnostných menšín za čiastočne problémové (ide o 9 okresných úradov, 2 daňové úrady, 2 colné úrady, 3 RÚVZ, 3 RVPS a 8 ÚPSVR). V porovnaní s výsledkami prieskumov za predchádzajúce obdobia došlo v tejto oblasti k miernemu poklesu počtu orgánov štátnej správy, ktoré vnímajú uvedenú oblasť ako problematickú, a k zvýšeniu počtu orgánov štátnej správy, ktoré ju hodnotia ako bezproblémovú.

Tab. č. 62: Vytváranie podmienok pre používanie maďarského a rusínskeho jazyka v úradnom styku – porovnanie za obdobie rokov 2016, 2018, 2020⁹⁵ a 2022

obdobie	bezproblémové	podiel v %	čiastočne problémové	podiel v %	problémové	podiel v %
2016	45	55 %	20	24 %	11	13 %
2018	43	48 %	30	34 %	12	14 %
2020	56	63 %	26	29 %	7	8 %
2022	57	64 %	27	30 %	5	6 %

⁹¹ Ide o Okresný úrad Senec.

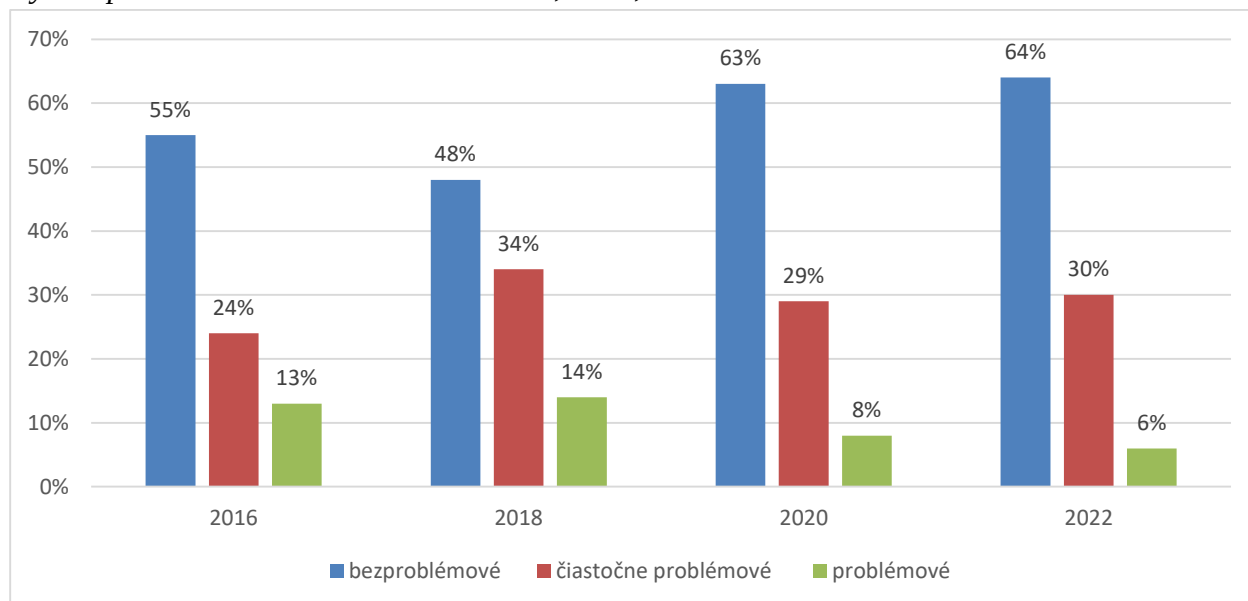
⁹² Ide o Daňový úrad Nitra, pobočka Komárno.

⁹³ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Rimavskej Sobote.

⁹⁴ Ide o Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Revúca, pracovisko Tornaľa a Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Stropkov, pracovisko Medzilaborce.

⁹⁵ Zvyšné percento orgánov štátnej správy na otázku neodpovedalo.

Graf č. 19: Vytváranie podmienok pre používanie maďarského a rusínskeho jazyka v úradnom styku – porovnanie za obdobie rokov 2016, 2018, 2020⁹⁶ a 2022

Za hlavné problémy vytvárania podmienok pre používanie maďarského a rusínskeho jazyka v úradnom styku označilo 13 (15 %) orgánov štátnej správy nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov (3 okresné úrady, 3 daňové úrady, 3 RÚVZ, 1 RVPS a 3 ÚPSVR), 7 (8 %) orgánov štátnej správy nedostatočné množstvo finančných prostriedkov (3 okresné úrady, vrátane okresného úradu pôsobiaceho v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk, 2 RÚVZ, 1 RVPS a 1 ÚPSVR) a 14 (16 %) orgánov štátnej správy nedostatočnú odbornú podporu (6 okresných úradov, 1 daňový úrad, 2 colné úrady, 2 RÚVZ a 3 ÚPSVR). 8 orgánov štátnej správy uviedlo kombináciu vyššie uvedených faktorov. 12 (13 %) orgánov štátnej správy uviedlo iné dôvody: 1 okresný úrad⁹⁷ podľa odpovede na otázku „nezaznamenal žiadnu požiadavku z radov klientov o využívanie maďarského jazyka“, ostatné považujú za náročné používanie jazyka národnostnej menšiny vo vysoko odborných textoch, v oblastiach, ktoré upravuje legislatíva dostupná len v štátnom jazyku, chýba im odborná terminológia v jazyku národnostnej menšiny, resp. jej jednotnosť, jednoznačnosť a ustálenosť, poukazujú na finančnú náročnosť využívania prekladateľských, resp. tlmočnických služieb, kritizujú „proces zabezpečenia tlmočnických a prekladateľských služieb v rámci „Rámcovej zmluvy“ MV SR“ a nedodanie jednotných formulárov a ich prekladov svojim nadriadeným orgánom a v prípade rusínskeho jazyka poukazujú na skutočnosť, že zamestnanci pracoviska neovládajú kodifikovaný rusínsky jazyk slovom ani písmom, ide skôr o používanie rusínskeho dialektu.

Spomedzi oslovených 89 orgánov štátnej správy bol podľa výsledkov dotazníkového prieskumu doručený podnet v oblasti prerokúvania správnych deliktov na úseku používania jazykov národnostných menšín len 1 okresnému úradu⁹⁸ (1 %). Išlo o nezverejnenie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov Slovenskej republiky, ktoré sa v súlade s § 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z. uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. Okresný úrad v nadväznosti na doručenie podnetu opakovane požiadal

⁹⁶ Zvyšné percento orgánov štátnej správy na otázku neodpovedalo.

⁹⁷ Ide o Okresný úrad Senec

⁹⁸ Ide o Okresný úrad Galanta.

príslušné centrum podpory o dodanie nových informačných tabuliek, ktoré by boli v súlade so zákonom a dočasne preložil pôvodné označenia. V porovnaní s počtom podnetov doručených orgánom štátnej správy nedošlo k výraznejším zmenám (v predchádzajúcom období to boli 2 podnety doručené 2 orgánom, v roku 2018 1 podnet a v roku 2016 takýto podnet evidovaný nebol).

Informácie za jednotlivé orgány štátnej správy

Okresné úrady

V obciach vymedzených osobitným predpisom vykonáva komunikáciu s občanmi spolu 14 okresných úradov alebo ich pracovísk, z toho 12 v obciach s maďarskou národnostnou menšinou a 2 okresné úrady v meste s rusínskou národnostnou menšinou. Z uvedených sa jeden zrejme v rámci dotazníka nevyjadroval k pracovisku v obci, ktorá sa nachádza v osobitnom predpise, ale k svojmu pôsobisku v meste, na ktoré sa pôsobnosť relevantných ustanovení zákona č. 184/1999 Z. z. nevzťahuje a teda ho nevyplnil relevantne. Uvedená skutočnosť, od ktorej sa odvíjajú dáta získané za jeden z dvoch okresných úradov pôsobiacich v meste s rusínskou národnostnou menšinou, má vplyv na výsledky prieskumu vzťahujúce sa k používaniu tohto jazyka.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie obce v jazyku národnostnej menšiny uvedené popri názve obce v štátnom jazyku na budovách orgánov štátnej správy malo v súlade so zákonom uvedené 13 (93 %) okresných úradov, z toho jeden okresný úrad so sídlom v meste s rusínskou národnostnou menšinou, rovnako ako označenie okresného úradu umiestneného na budovách v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny. Jeden (7 %) okresný úrad si túto povinnosť nesplnil.⁹⁹ Z uvedených okresných úradov 7 (50 %) uvádza svoje označenie v jazyku národnostnej menšiny rovnakým písmom ako v štátnom jazyku (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou) a 5 (36 %) menším písmom. Jeden okresný úrad na predmetnú otázku neodpovedal. S výnimkou 2 okresných úradov, ktorých označenie sa veľkosťou písma vyrovnalo označeniu v štátnom jazyku a 1 okresného úradu, ktorý zrejme uviedol údaje za svoje sídlo, ktoré nie je umiestnené v obci uvedenej v osobitnom predpise, v predmetnej oblasti zmeny nenastali.

Úradný styk (otázky 7 – 24)

Z 572 zamestnancov okresných úradov a ich pracovísk komunikujúcich s občanmi v obciach uvedených v osobitnom predpise 173 (30 %) ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 124 (22 %) len slovom, z toho 485 zamestnancov pôsobí v obciach s maďarskou národnostnou menšinou, pričom 172 (35 %) z nich ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 96 (20 %) len slovom. Spomedzi 87 zamestnancov okresných úradov, ktoré pôsobia aj v meste s rusínskou národnostnou menšinou 1 (1 %) zamestnanec ovláda rusínsky jazyk slovom a písmom a 28 (32 %) len slovom. Jeden okresný úrad na predmetné otázky neodpovedal. Oproti predchádzajúcemu obdobiu, kedy 209 (31 %) zamestnancov ovládalo jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 127 (18 %) slovom, nenastali výrazné zmeny.

⁹⁹ Ide o Okresný úrad Humenné, pracovisko Medzilaborce.

Jazykové kompetenčné vzdelávanie zamerané na udržiavanie a zdokonaľovanie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise sa v sledovanom období realizovalo pre zamestnancov 10 (71 %) okresných úradov, z toho 1 v meste s rusínskou národnostnou menšinou. Spolu ho absolvovalo 43 (8 %) zamestnancov (z toho 37 v maďarskom jazyku a 6 v rusínskom jazyku). V predchádzajúcom období sa ho zúčastnilo spolu 74 zamestnancov 12 okresných úradov, z toho jeden v meste s rusínskou národnostnou menšinou. Zamestnanci 5 (50 %) okresných úradov hodnotili toto vzdelávanie ako veľmi užitočné (z toho zamestnanci 1 okresného úradu pôsobiaceho v meste s rusínskou národnostnou menšinou) a zamestnanci 5 (50 %) okresných úradov ako užitočné.¹⁰⁰

Zamestnanci 1 okresného úradu, podobne ako v predchádzajúcom období, nepovažovali za potrebné sa jazykového kompetenčného vzdelávania zúčastniť, zamestnanom dvoch ďalších okresných úradov nebolo ponúknuté (z toho 1 pôsobí v obci, v ktorej sa používa maďarský jazyk a 1 v obci, v ktorej sa používa rusínsky jazyk). Zamestnanci 10 (71 %) okresných úradov oň majú záujem aj v ďalšom období. V predchádzajúcom období tento záujem deklarovali zamestnanci 12 okresných úradov. 1 okresný úrad odpoveď neuviedol. Viac o kompetenčnom vzdelávaní je uvedené v podkapitole 3.3.3 Úradný styk.

Trináť (93 %) okresných úradov zabezpečuje podľa výsledkov dotazníkového prieskumu možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny (v predchádzajúcom období 9 – 64 %), 4 (29 %) prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb, v oboch kategóriách po 1 úrade v meste, v ktorom sa používa rusínsky jazyk. 3 (21 %) z uvedených okresných úradov zabezpečujú používanie jazyka národnostnej menšiny kombináciou uvedených možností.

Informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny zverejnilo na viditeľnom mieste v sídle orgánu 9 (64 %) okresných úradov (oproti 13 z predchádzajúceho obdobia), všetky z nich v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. 7 (50 %) okresných úradov túto informáciu uvádza na úradnej tabuli, 6 (43 %) na informačnej tabuli, 6 (43 %) na webovom sídle, 1 (7 %) na dverách kancelárie, z toho 7 (50 %) okresných úradov využíva kombináciu týchto možností. 4 (29 %) okresné úrady si túto zákonnú povinnosť neplnia. V oboch kategóriách je jeden okresný úrad pôsobiaci v meste v ktorom sa používa rusínsky jazyk.

Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny si určil jeden (7 %) okresný úrad.¹⁰¹ Písomné podania v jazyku národnostnej menšiny prijali 2 okresné úrady¹⁰², a to v počte 1 v maďarskom jazyku v oblasti životného prostredia a 102 v rusínskom jazyku v oblasti organizačného odboru a iné. Na tieto podania boli poskytnuté odpovede aj v jazyku národnostnej menšiny. Oproti predchádzajúcemu obdobiu ide o dvojnásobný nárast v celkovom počte takýchto podaní.

Okresný úrad Komárno (7 %) využíval v sledovanom období možnosť viesť úradnú agendu vymedzenú zákonom popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, 2 (14 %)

¹⁰⁰ V predchádzajúcom období ho za veľmi užitočné označili zamestnanci 4 okresných úradov a za užitočné zamestnanci 8 okresných úradov.

¹⁰¹ Ide o Okresný úrad Levice, pracovisko Šahy a pracovisko Želiezovce.

¹⁰² Ide o Okresný úrad Galanta a Okresný úrad Medzilaborce

okresné úrady¹⁰³ túto možnosť využili čiastočne (v predchádzajúcom období 1 okresný úrad). Išlo o oblasť všeobecnej vnútornej správy a pozemky a lesy.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 26 – 42)

Dvojazyčné formuláre boli v sledovanom období zabezpečené na 2 (14 %) okresných úradoch¹⁰⁴, na 1 aj v maďarskom a na 1 aj v rusínskom jazyku a na 4 (36 %) okresných úradoch čiastočne, a to v oblastiach živnostenského podnikania, všeobecnej vnútornej správy (matričná činnosť), kataster, správne konania v maďarskom jazyku a v oblasti životného prostredia, pozemkov a lesov, katastra a iné v rusínskom jazyku. V predchádzajúcom období mali formuláre aj v jazyku národnostnej menšiny čiastočne zabezpečené 3 okresné úrady. V sledovanom období neboli žiadnemu okresnému úradu doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných formulárov a žiaden ich na požiadanie nevydal (v predchádzajúcom období boli doručené dvom okresným úradom, pričom 1 okresný úrad vydal 4 takéto formuláre aj v rusínskom jazyku).

Žiadnemu okresnému úradu neboli doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných verejných listín alebo rozhodnutí. Žiadnemu okresnému úradu neboli doručené podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny. Žiaden okresný úrad nevydal v sledovanom období rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny. Situácia sa oproti predchádzajúcemu obdobiu v uvedenej oblasti nezmenila.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 43 – 45)

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu 3 (21 %) okresné úrady, z toho jeden v meste s rusínskou národnostnou menšinou, používali na svojom rokovaní aj jazyk národnostnej menšiny a 5 (36 %) okresných úradov ho používalo čiastočne¹⁰⁵. Jeden (7 %) okresný úrad¹⁰⁶ vedie svoje rokovania v jazyku národnostnej menšiny a 6 (43 %) aj v jazyku národnostnej menšiny (z toho jeden v meste s rusínskou národnostnou menšinou). Zamestnanci 2 (14 %) okresných úradov si pripravujú materiály na rokovanie aj v jazyku národnostnej menšiny. Oproti predchádzajúcemu obdobiu došlo k miernemu zlepšeniu v každej kategórii približne o 1 okresný úrad.

Informovanie verejnosti (otázky 46 – 52)

Sedem (50 %) okresných úradov uvádza informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny a 2 (14 %) okresné úrady ich tak uvádzajú čiastočne. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide o zlepšenie situácie v prípade 2 okresných úradov, ktoré začali tieto informácie uvádzať aj v jazyku národnostnej menšiny. Tri (21 %) okresné úrady si túto zákonnú povinnosť v sledovanom období podľa výsledkov dotazníkového prieskumu neplnili¹⁰⁷.

¹⁰³ Ide o Okresný úrad Nové Zámky, pracovisko Štúrovo a Okresný úrad Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany

¹⁰⁴ Ide o Okresný úrad Košice-okolie, pracovisko Moldava nad Bodvou a Okresný úrad Medzilaborce.

¹⁰⁵ Z toho 1 okresný úrad označil obidve možnosti, v prípade každého odboru je situácia rozdielna.

¹⁰⁶ Ide o Okresný úrad Michalovce, pracovisko Veľké Kapušany.

¹⁰⁷ Ide o Okresný úrad Nové Zámky, pracovisko Štúrovo, Okresný úrad Rožňava a Okresný úrad Humenné, pracovisko Medzilaborce.

Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti boli v jazyku národnostnej menšiny uvádzané na 7 (50 %) okresných úradoch, z toho na jednom v meste s rusínskou národnostnou menšinou. Čiastočne boli uvádzané na 4 (29 %) okresných úradoch. Jeden (7 %) okresný úrad predmetné nápisy a oznamy v jazyku národnostnej menšiny neuvádzal a jeden (7 %) okresný úrad otázku neodpovedal. Šesť (43 %) okresných úradov uvádzalo takéto nápisy a oznamy na webovom sídle; 7 (50 %) na úradnej tabuli a 6 (43 %) na informačnej tabuli. Sedem (50 %) z uvedených okresných úradov využívalo kombináciu možností zverejnenia predmetných textov, z toho jeden v meste s rusínskou národnostnou menšinou.

Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) boli aj v jazyku národnostnej menšiny zverejnené na 1 (7 %) okresnom úrade v meste s rusínskou národnostnou menšinou a čiastočne boli zverejnené na 8 (57 %) okresných úradoch. 4 (29 %) okresné úrady tieto informácie v jazyku národnostnej menšiny nezverejňujú. Jeden (7 %) okresný úrad na otázku neodpovedal. Žiadnemu okresnému úradu neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisov popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 53 – 58)

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotili ako bezproblémové zamestnanci 4 (29 %) okresných úradov, z toho jedného so sídlom v meste s rusínskou národnostnou menšinou. 9 (64 %) okresných úradov, z toho jeden okresný úrad pôsobiaci aj v meste s rusínskou národnostnou menšinou, hodnotilo vytváranie podmienok za čiastočne problémové. 1 (7 %) okresný úrad ich považoval za problémové.¹⁰⁸ Ako dôvod uviedol, že nezaznamenal žiadnu požiadavku z radov klientov o využívanie maďarského jazyka v úradnom styku a ak by záujem bol, určite by nastal problém, nakoľko okresný úrad Senec nedisponuje súdnym tlmočníkom. 9 okresných úradov, ktoré označili uvedenú oblasť za čiastočne problémovú, vníma ako dôvody daného stavu nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov (3 – 21 %), nedostatočné množstvo finančných prostriedkov (3 – 21 %) a nedostatočnú odbornú podporu (6 – 43 %). Okresné úrady ako ďalšie dôvody uviedli problémy s odbornou terminológiou v jazyku národnostnej menšiny, nedodanie tlačív a formulárov MV SR a proces zabezpečenia tlmočnických a prekladateľských služieb v rámci „Rámcovej zmluvy“ MV SR.

Jeden podnet týkajúci sa porušenia zákona č. 184/1999 Z. z. bol doručený jednému (7 %) okresnému úradu¹⁰⁹. Išlo o nezverejnenie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov, ktoré sa v súlade s § 4 ods. 7 zákona č. 184/1999 Z. z. uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny. Okresný úrad požiadal príslušné centrum podpory o dodanie nových informačných tabuliek (opätovne) a dočasne preložil pôvodné označenia. V predchádzajúcom období bol okresným úradom rovnako doručený 1 podnet týkajúci sa porušenia zákona č. 184/1999 Z. z.

¹⁰⁸ Ide o Okresný úrad Senec.

¹⁰⁹ Ide o Okresný úrad Galanta.

Daňové úrady

V obciach s maďarskou národnostnou menšinou sa nachádza 16 sídiel, pobočiek alebo kontaktných miest daňových úradov.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Všetkých 16 daňových úradov malo označenie obce a označenie úradu umiestnené na svojich budovách aj v jazyku národnostnej menšiny, pričom všetky toto označenie uvádzali rovnakým písmom. Rovnaký stav bol sledovaný už v predchádzajúcom monitorovacom období.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Z celkového počtu 474 zamestnancov relevantných daňových úradov, ich pobočiek a kontaktných miest 100 (21%) ovládalo jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 130 (27 %) slovom. Oproti minulému obdobiu bol pozorovaný mierny pokles z 22 % zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 36 % zamestnancov slovom. Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie prejavili zamestnanci 6 (38 %) daňových úradov, čo je oproti predchádzajúcemu obdobiu dvojnásobný nárast.

Pätnásť (94 %) daňových úradov uviedlo, že používanie maďarského jazyka v úradnom styku zabezpečilo prostredníctvom svojich zamestnancov a 4 (25 %) prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb, pričom 3 daňové úrady uviedli kombináciu uvedených možností.

Všetkých 16 daňových úradov si podľa výsledkov dotazníkového prieskumu splnilo zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania maďarského jazyka v sídle orgánu, pričom túto informáciu všetky uviedli v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny. Oproti predchádzajúcemu obdobiu tak vzrástol počet daňových úradov plniacich si svoju zákonnú povinnosť o 1 (6 %). Deväť (56 %) daňových úradov predmetnú informáciu zverejnilo na úradnej tabuli a 12 (75 %) na informačnej tabuli. 5 daňových úradov ju zverejnilo na oboch tabuliach. Dva (13 %) daňové úrady si určili časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny, v predchádzajúcom období si ho určilo 5 (31 %) daňových úradov. Ani v tomto monitorovacom období žiaden daňový úrad neregistroval písomné podanie od občanov v maďarskom jazyku a nevyužíval možnosť viesť úradnú agendu vymedzenú zákonom č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu malo 11 (69 %) daňových úradov zabezpečené dvojazyčné úradné formuláre v rozsahu svojej pôsobnosti a 5 (31 %) ich malo zabezpečené čiastočne. V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že vo všetkých prípadoch išlo o poučenia k vybraným alebo všetkým daňovým tlačivám a nie o samotné úradné formuláre (daňové tlačivá). V predchádzajúcom monitorovacom období deklarovalo úplné zabezpečenie úradných formulárov aj v jazyku národnostnej menšiny 31 % daňových úradov a 69 % čiastočné.

Rovnako ako v predchádzajúcom období neboli žiadnemu daňovému úradu doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov a verejných listín a žiaden daňový úrad

ich ani nevydal. Žiadnemu daňovému úradu neboli doručené podania v maďarskom jazyku, ktorými by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny a žiaden daňový úrad nevydal rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v maďarskom jazyku.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

Rovnako ako v predchádzajúcom monitorovacom období 12 (75 %) daňových úradov nepoužívalo na rokovaní maďarský jazyk a na 4 (25 %) daňových úradoch sa na rokovaní používal aj jazyk národnostnej menšiny čiastočne. Rokovanie viedlo 15 (94 %) daňových úradov v štátnom jazyku a 2 (13 %) daňové úrady v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny. Jeden daňový úrad označil obidve uvedené možnosti, keďže každá organizačná zložka rokuje osobitne. Oproti predchádzajúcemu obdobiu došlo v tejto oblasti k poklesu počtu daňových úradov, ktoré vedú svoje rokovania aj v maďarskom jazyku o 2 (13 %). Materiály na rokovanie sa rovnako ako v predchádzajúcom období pripravovali v štátnom jazyku na všetkých 16 daňových úradoch.

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Dva (13 %) daňové úrady v rámci dotazníkového prieskumu uviedli, že informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, 3 (19 %) daňové úrady ich takto uvádzali čiastočne a 11 (69 %) ich neuvádzalo. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že 14 (88 %) daňových úradov, všetky, ktoré uviedli, že predmetné informácie uvádzajú čiastočne alebo neuvádzajú aj v jazyku národnostnej menšiny, ich uvádzalo prostredníctvom piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti boli v maďarskom jazyku čiastočne uvádzané na 13 (81 %) daňových úradoch a úplne uvádzané na 3 (19 %). Oproti predchádzajúcemu obdobiu ide o nárast o 1 daňový úrad (6 %), ktorý uvádza tieto nápisy a oznamy aj v jazyku národnostnej menšiny. Z uvedeného počtu ich 1 (6 %) daňový úrad uvádzal na webovom sídle, 3 (19 %) na úradnej tabuli a 3 (19 %) na informačnej tabuli, z toho 1 (6 %) daňový úrad uviedol kombináciu uvedených možností a 10 (63 %) daňových úradov na predmetnú otázku neodpovedalo.

Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) nezverejňuje aj v jazyku národnostnej menšiny žiaden daňový úrad, čo oproti výsledkom predchádzajúceho dotazníkového prieskumu predstavuje pokles o 1 (6 %) prípad, kedy boli zverejnené a 1 (6 %), kedy boli zverejnené čiastočne. Žiadnemu daňovému úradu neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 48 – 53)

Vytváranie podmienok pre používanie maďarského jazyka v úradnom styku hodnotilo 13 (81 %) daňových úradov ako bezproblémové (v predchádzajúcom období 11 (69 %) daňových úradov). Dva (13 %) daňové úrady hodnotili vytváranie podmienok ako čiastočne problémové (v predchádzajúcom období 4 - 25 %). Jeden (6 %) daňový úrad ich rovnako ako v predchádzajúcom období považoval za problémové. Všetky 3 daňové úrady, ktoré hodnotili tieto podmienky ako problémové alebo čiastočne problémové ich zdôvodnili nedostatočným

počtom kvalifikovaných zamestnancov, 1 okrem toho aj nedostatočnou odbornou podporou a 1 poukázal na zložitosť odborného prekladu legislatívy, ktorá je vydávaná v štátnom jazyku.

Colné úrady

Dotazníkové zisťovanie sa vzťahovalo na 13 colných úradov alebo ich pobočiek a staníc, z toho 12 v obciach s maďarskou národnostnou menšinou a jeden v obci s rusínskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Všetkých 13 colných úradov malo na svojich budovách označenie obce aj úradu uvedené v súlade so zákonom popri názve obce v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, a to rovnakým písmom ako v štátnom jazyku. Situácia sa bola rovnaká aj v predchádzajúcom monitorovacom období.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Spomedzi 314 zamestnancov, ktorí komunikujú s občanmi v obciach vymedzených osobitným predpisom ovláda jazyka národnostnej menšiny 91 (29 %) slovom a písmom a 117 (37 %) len slovom. Z uvedených zamestnancov 277 pracuje v obciach s maďarskou národnostnou menšinou, z nich 91 (33 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 104 (38 %) len slovom. V meste s rusínskou národnostnou menšinou pôsobí 37 zamestnancov, z ktorých žiaden neovláda rusínsky jazyk písmom a 13 (35 %) ho ovláda slovom. Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie podobne ako v predchádzajúcom monitorovacom období deklarovali zamestnanci 2 (15 %) colných úradov a neprejavili zamestnanci 11 (85 %) colných úradov, z toho v jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou.

V rámci dotazníkového zisťovania 11 (85 %) colných úradov uviedlo, že používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku zabezpečilo prostredníctvom svojich zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny (o 1 viac ako v predchádzajúcom období), z toho v jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou. Dva (15 %) colné úrady uviedli, že zatiaľ nebola požiadavka komunikovať v maďarskom jazyku.¹¹⁰

Všetky colné úrady si podľa výsledkov dotazníkového prieskumu rovnako ako v predchádzajúcom období plnili zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v sídle orgánu, všetky v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny. Sedem (54 %) colných úradov, z toho v jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou, informáciu uviedlo na úradnej tabuli a 9 (69 %) colných úradov na informačnej tabuli; z uvedených dva colné úrady (15 %) využitím kombinácie uvedených spôsobov.

Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny si podobne ako v predchádzajúcom období neurčil žiaden colný úrad. Žiaden colný úrad neevidoval písomné podanie od občanov v jazyku národnostnej menšiny (v predchádzajúcom období evidoval 1 colný úrad 2 písomné podania v rusínskom jazyku). Žiaden colný úrad, rovnako ako v predchádzajúcom období, nevedol úradnú agendu vymedzenú zákonom č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

¹¹⁰ Ide o Colný úrad Trnava, pobočka Galanta a Colný úrad Nitra, pobočka Nové Zámky.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Dvojazyčné úradné formuláre boli podľa výsledkov dotazníkového prieskumu (rovnako ako v predchádzajúcom období) zabezpečené na 6 (46 %) colných úradoch a na 7 (54 %) boli zabezpečené čiastočne. V prípade 4 colných úradov, ktoré uviedli, že majú dvojazyčné formuláre zabezpečené úplne, boli zabezpečené v oblasti spotrebných daní, v prípade ostatných to boli aj vysvetlivky/ poučenia na vyplňanie formulára, všeobecné podanie, kontrola finančných prostriedkov pri prestupe štátnej hranice, v rusínskom jazyku (zabezpečené čiastočne) to bola ohlasovacia povinnosť a poučenie na vyplnenie daňového priznania.

Rovnako ako v predchádzajúcom období, žiadnemu colnému úradu neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov a verejných listín. Žiaden colný úrad taktiež nevydal dvojazyčné verejné listiny. Žiadnemu colnému úradu neboli doručené podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny. Žiaden colný úrad nevydal v sledovanom období rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

V rámci dotazníkového prieskumu 4 (31 %) colné úrady uviedli, že na rokovaní čiastočne používajú aj jazyk národnostnej menšiny (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou) a 9 (69 %) colných úradov ho na rokovaní nepoužíva vôbec. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa jazyk národnostnej menšiny objavil v rámci 1 colného úradu, ktorý ho na rokovaní predtým nepoužíval. Tri (23 %) colné úrady vedú svoje rokovania aj v jazyku národnostnej menšiny (z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou). Materiály na rokovanie sa, rovnako ako v predchádzajúcom období, pripravovali výlučne v štátnom jazyku na všetkých 13 colných úradoch.

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom uvádzali popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny podľa výsledkov dotazníkového prieskumu na 4 (31 %) colných úradoch a neuvádzali na 9 (69 %) colných úradoch, z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou. Týchto 9 colných úradov uviedlo, že predmetné informácie uvádza prostredníctvom piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti v jazyku národnostnej menšiny boli uvádzané na 6 (46 %) colných úradoch, z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou a čiastočne na 6 (46 %) colných úradoch (v predchádzajúcom období úplne na 4 a čiastočne na 8). Jeden (8 %) colný úrad predmetné informácie neuvádzal. Dva (15 %) colné úrady uvádzali predmetné oznamy na úradnej tabuli a 5 (38 %) colných úradov na informačnej tabuli. Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) neboli zverejnené na 11 (85 %) colných úradoch, z toho v jednej obci s rusínskou národnostnou menšinou, a čiastočne boli zverejnené na 2 (15 %) colných úradoch (v predchádzajúcom období to bolo o 1 colný úrad viac). V sledovanom období žiaden colný úrad neevidoval žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 48 – 53)

Jeden (85 %) colných úradov, z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou, označilo vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku za bezproblémové. Dva (15 %) colné úrady ho považovali za čiastočne problémové, obidva uviedli ako dôvod nedostatočnú odbornú podporu. V predchádzajúcom období 1 colný úrad uviedol, že túto oblasť hodnotí ako problematickú, v sledovanom období ju takto nehodnotil žiaden colný úrad. V sledovanom období nebol žiadnemu colnému úradu doručený podnet týkajúci sa porušenia zákona č. 184/1999 Z. z. (v predchádzajúcom období boli colnému úradu v obci s rusínskou národnostnou menšinou doručené 2 takéto podnety).

Regionálne úrady verejného zdravotníctva

Spomedzi 36 úradov pôsobiacich na území Slovenskej republiky má 6 sídlo v mestách s maďarskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie obce a úradu v jazyku národnostnej menšiny malo uvedené popri názve obce a úradu na svojich budovách v súlade so zákonom všetkých 6 RÚVZ, z toho 4 (67 %) rovnakým písmom a 2 (33 %) menším ako v štátnom jazyku. V uvedenej oblasti pribudol oproti predchádzajúcemu obdobiu 1 RÚVZ, ktorý uvádza aj označenie obce v jazyku národnostnej menšiny.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Na 6 RÚVZ so sídlom v obci vymedzenej osobitným predpisom pracuje spolu 204 zamestnancov, z toho 56 (27 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 53 (26 %) len slovom. Pomer zamestnancov ovládajúcich jazyk národnostnej menšiny sa oproti predchádzajúcemu obdobiu výraznejšie nezmenil. Podobne ako v predchádzajúcom období zamestnanci 3 (50 %) RÚVZ deklarovali záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie a zamestnanci 3 (50 %) ho neprejavili. Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu všetkých 6 RÚVZ zabezpečilo používanie maďarského jazyka v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov.

Všetkých 6 RÚVZ si, podobne ako v predchádzajúcom období, splnilo zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania maďarského jazyka v úradnom styku, z toho 5 (83 %) RÚVZ uviedlo predmetnú informáciu aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 (17 %) RÚVZ v štátnom jazyku. Dva (33 %) RÚVZ zverejnili túto informáciu na úradnej tabuli, 4 (67 %) na informačnej tabuli, 3 (50 %) na webovom sídle a 1 (17 %) uviedol, že ju oznamuje aj ústnou komunikáciou. Štyri (67 %) RÚVZ využívajú kombináciu uvedených možností.

Žiaden RÚVZ si neurčil časový priestor na vybavovanie vecí v maďarskom jazyku. Na 1 (17 %) RÚVZ boli registrované 2 písomné podania v maďarskom jazyku z oblasti hygieny (v predchádzajúcom období 1). Na predmetné podanie bola poskytnutá odpoveď. Úradnú agendu v maďarskom jazyku čiastočne viedol opäť 1 (17 %) RÚVZ v oblasti edukačných a konzultačných aktivít; v odbornej spôsobilosti na epidemiologicky závažné činnosti; pri výkone štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Podobne ako v predchádzajúcom období podľa dotazníkového prieskumu 3 (50 %) RÚVZ zabezpečili pre občanov dvojazyčné úradné formuláre v rozsahu svojej pôsobnosti, 2 (33 %) RÚVZ čiastočne a 1 (17 %) RÚVZ predmetné formuláre nezabezpečil (v predchádzajúcom období ich nezabezpečili 2 RÚVZ a 1 ich zabezpečil čiastočne). Takmer všetky dvojazyčné formuláre predstavujú žiadosti z rôznych oblastí. Žiadnemu RÚVZ neboli v sledovanom období (ani v predchádzajúcom) doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov a verejných listín. Žiaden RÚVZ taktiež nevydal dvojazyčné verejné listiny. Žiadnemu RÚVZ neboli doručené podania v maďarskom jazyku, ktorými by sa začalo správne konanie a žiaden RÚVZ nevydal v sledovanom období rozhodnutie v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

Zamestnanci jedného (17 %) RÚVZ v sledovanom období používali na svojom rokovaní aj maďarský jazyk a zamestnanci 2 (33 %) RÚVZ ho používali čiastočne (v predchádzajúcom období ho používali 3 RÚVZ čiastočne). Podobne ako v predchádzajúcom období 2 (33 %) RÚVZ viedli rokovanie v štátnom jazyku a v jazyku národnostnej menšiny a 4 (67 %) RÚVZ v štátnom jazyku. Materiály na rokovanie sa pripravovali čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny na jednom (17 %) RÚVZ.¹¹¹

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Informácie, nápisy a oznamy týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom boli popri štátnom jazyku uvádzané aj v jazyku národnostnej menšiny opäť na 5 (83 %) RÚVZ a na jednom (17 %) RÚVZ neboli uvádzané.¹¹² Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti boli aj v jazyku národnostnej menšiny uvádzané na 4 (67 %) RÚVZ a čiastočne boli uvádzané na 2 (33 %) RÚVZ. Štyri (67 %) RÚVZ uvádzali predmetné nápisy a oznamy na webovom sídle, 1 (17 %) na úradnej tabuli, 3 (50 %) na informačnej tabuli a jeden RÚVZ využíval na ich zverejnenie dvojazyčné informačné letáky, miestnu televíziu a tlač. Štyri (67 %) RÚVZ využili kombináciu uvedených možností. Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) boli zverejnené aj v jazyku národnostnej menšiny na 3 (50 %) RÚVZ a čiastočne na 3 (50 %). Oproti predchádzajúcemu obdobiu, kedy neboli na 1 RÚVZ v jazyku národnostnej menšiny zverejnené vôbec, tak boli aspoň čiastočne zverejnené na každom relevantnom RÚVZ. Žiadnemu RÚVZ neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 48 – 53)

Vytváranie podmienok pre používanie maďarského jazyka v úradnom styku hodnotili 2 (33 %) RÚVZ ako bezproblémové, čo je zlepšenie oproti predchádzajúcemu obdobiu, kedy takto uvedenú oblasť nehodnotil žiaden RÚVZ. Tri (50 %) RÚVZ ho vníma ako čiastočne problémové a 1 RÚVZ (17 %), podobne ako v predchádzajúcom období, ako problémové. 3 (50 %) RÚVZ

¹¹¹ Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Komárne.

¹¹² Ide o Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Galante.

uviedli ako dôvod nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov, 2 (33 %) nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, 3 (50 %) nedostatočnou odbornou podporou a 1 RÚVZ sa odvolal na „vysoko odborné preklady rozhodnutí, ktorých správna štylizácia je z právneho hľadiska veľmi dôležitá si vyžaduje finančné nároky na zabezpečenie tlmočníka“. Tri (50 %) z uvedených RÚVZ uviedli kombináciu uvedených faktorov. Žiadnemu RÚVZ nebol ani v tomto období doručený podnet vo veci používania maďarského jazyka.

Regionálne veterinárne a potravinové správy

V obciach vymedzených osobitným predpisom má sídlo 8 RVPS, všetky v mestách s maďarskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie obce a orgánov v jazyku národnostnej menšiny má na svojich budovách uvedené popri názve v štátnom jazyku všetkých 8 RVPS, 7 (88 %) rovnakým písmom a 1 (12 %) menším písmom. Oproti predchádzajúcemu obdobiu v tejto oblasti nenastali zmeny.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Na 8 RVPS, na ktoré sa vzťahoval dotazníkový prieskum, pracuje 160 zamestnancov, z ktorých 45 (28 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 29 (18 %) len slovom (v predchádzajúcom období to bolo 45 (26 %) slovom a písmom a 25 (14 %) slovom). Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie prejavili zamestnanci 3 (38 %) RVPS, neprejavili zamestnanci 4 (50 %) RVPS a 1 (12 %) na otázku neodpovedal. Oproti predchádzajúcemu obdobiu ide o rozšírenie záujmu na ďalšiu RVPS. Všetky RVPS zabezpečujú používanie maďarského jazyka v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny a 2 (25 %) aj využitím tlmočnických alebo prekladateľských služieb.

Všetky RVPS si splnili zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v sídle orgánu (v predchádzajúcom období ju nesplnila 1 RVPS). 7 RVPS (88 %) túto informáciu uviedlo štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 (12 %) RVPS v štátnom jazyku, 4 (50 %) z nich na úradnej tabuli a 7 (88 %) na informačnej tabuli; 3 z uvedených RVPS kombináciou týchto možností.

Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny si opäť neurčila žiadna RVPS. Žiadna RVPS v sledovanom období neregistrovala písomné podania v jazyku národnostnej menšiny. Žiadna RVPS nevedla úradnú agendu vymedzenú zákonom č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu 7 (88 %) RVPS malo zabezpečené dvojazyčné formuláre a 1 (12 %) RVPS ich mala zabezpečené čiastočne (v predchádzajúcom období ich malo úplne zabezpečené 6 RVPS a čiastočne 2). Jedna RVPS uviedla, že ich zabezpečuje Štátna veterinárna a potravinová správa SR. Predmetné formuláre sa týkali nasledovných oblastí: hygiena potravín a zdravie zvierat; ohlásenia, registrácie a žiadanky.

Žiadnej RVPS nebola doručená žiadosť o vydanie dvojazyčných úradných formulárov (v predchádzajúcom období bola doručená 1 RVPS). Žiadnej RVPS neboli v sledovanom období

doručené žiadosti o vydanie verejných listín ani podania v maďarskom jazyku, ktorými by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny. Žiadna RVPS nevydala v sledovanom období rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

Na rokovaní 1 (12 %) RVPS sa podľa výsledkov dotazníkového prieskumu používa aj maďarský jazyk, na rokovaní 1 (12 %) ďalej sa používa čiastočne. Na 2 RVPS (25 %) sú rokovania vedené okrem štátneho jazyka aj v maďarskom jazyku, na ostatných 6 (75 %) len v štátnom jazyku. Materiály na rokovanie si zamestnanci 1 (12 %) RVPS pripravovali aj v maďarčine. Vo všetkých troch oblastiach došlo k zvýšeniu počtu RVPS, ktoré používajú na rokovaní maďarský jazyk, vedú v ňom rokovania a pripravujú si v ňom materiály, v porovnaní s predchádzajúcim obdobím o 1 (12 %) RVPS.

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Všetky RVPS mali v sledovanom období informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov uvádzané na miestach prístupných pre verejnosť aj v maďarskom jazyku.¹¹³ V tejto oblasti ide oproti predchádzajúcemu obdobiu o výrazné zlepšenie, keďže v roku 2020 boli na 3 (37,5 %) RVPS predmetné informácie uvádzané aj jazyku národnostnej menšiny, čiastočne boli takto uvádzané na dvoch (25 %) RVPS a neboli uvádzané na 3 (37,5 %) RVPS.

Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti v maďarskom jazyku boli uvádzané na všetkých RVPS (v predchádzajúcom období na 5 (63 %) RVPS, čiastočne boli uvádzané na dvoch (25 %) RVPS a neboli uvádzané na jednej (12 %) RVPS). Šesť (75 %) RVPS ich zverejnilo na úradnej tabuli a 5 (63 %) RVPS na informačnej tabuli; 3 (38 %) z týchto RVPS využili kombináciu uvedených spôsobov. Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) boli zverejnené na 2 (25 %) RVPS aj v jazyku národnostnej menšiny a na 3 (38 %) boli takto zverejnené čiastočne. Ide tak o zvýšenie počtu RVPS, ktoré dôležité informácie aspoň čiastočne zverejňujú aj v jazyku národnostnej menšiny, a to o 3 (38 %) RVPS. Žiadnej RVPS neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 48 – 53)

Rovnako ako v predchádzajúcom období vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotilo 5 (63 %) RVPS ako bezproblémové. Tri (38 %) RVPS hodnotili tieto podmienky ako čiastočne problémové, a to z dôvodu nedostatočného počtu kvalifikovaných zamestnancov, nedostatočného množstva finančných prostriedkov a pretože „vysoko špecifické odborné texty v jazyku národnostných menšín a ich výklad aj z právneho hľadiska voči stránkam vyžaduje až expertnú úroveň znalosti jazyka národnostnej menšiny.“ Žiadnej RVPS nebol ani v tomto monitorovacom období doručený podnet vo veci používania maďarského jazyka.

¹¹³ Jedna RVPS uviedla, že používa „medzinárodne uznané piktogramy sú na miestach prístupných pre verejnosť podľa nariadenia vlády SR č. 387/2006 Z. z.“ o požiadavkách na zaistenie bezpečnostného a zdravotného označenia pri práci.

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

V Slovenskej republike je 27 obcí vymedzených osobitným predpisom, v ktorých sa nachádza sídlo alebo pracovisko ÚPSVR, z toho je 26 obcí s maďarskou národnostnou menšinou a jedna s rusínskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie obce a úradu v jazyku národnostnej menšiny malo na svojich budovách uvedené popri názve obce a úradu v štátnom jazyku uvedené všetkých 27 ÚPSVR, a to vo všetkých prípadoch rovnakým písmom. Oproti predchádzajúcemu obdobiu ide o zlepšenie v danej oblasti o 1 ÚPSVR, ktorý v predchádzajúcom období nebol označený v súlade so zákonom.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Na relevantných ÚPSVR a ich pracoviskách pracuje spolu 1 312 zamestnancov, z ktorých 448 (34 %) ovláda jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 238 (18 %) len slovom; v obciach s maďarskou národnostnou menšinou pracuje 1 290 zamestnancov, z ktorých 448 (35 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 235 (18 %) len slovom, v obci s rusínskou národnostnou menšinou má pracovisko 22 (14 %) zamestnancov, z ktorých žiaden neovláda rusínsky jazyk slovom a písmom a 3 ho ovládajú len slovom.¹¹⁴ V predchádzajúcom období bol celkový počet zamestnancov úradov práce a ich pracovísk 1 421, z ktorých 444 (31 %) ovládalo jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom a 371 (27 %) slovom.

Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie prejavili zamestnanci 16 ÚPSVR, z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou (v predchádzajúcom období celkovo 9 ÚPSVR). Všetkých 27 ÚPSVR zabezpečilo používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov komunikujúcich v jazyku národnostnej menšiny.

Zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny v sídle orgánu si splnilo 16 (59 %) ÚPSVR (podľa výsledkov predchádzajúceho prieskumu všetkých 27), z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou. Dvanásť (44 %) túto informáciu uviedlo v štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 (4 %) v dotazníku uviedol, že len v jazyku národnostnej menšiny. Štyri (15 %) ÚPSVR predmetnú informáciu zverejnili na úradnej tabuli, 9 (33 %) na informačnej tabuli, 2 (7 %) na webovom sídle a 4 (15 %) na iných verejných priestranstvách v rámci úradu; 3 (11 %) z týchto ÚPSVR využili kombináciu uvedených možností.

Časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny si neurčil žiaden ÚPSVR. Štyri (15 %) ÚPSVR evidovali neuvedený počet podaní v maďarskom jazyku, a to v oblasti hmotnej núdze, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a kompenzácií. V predchádzajúcom období 6 (22 %) ÚPSVR prijalo 204 podaní. Tri (75 %) z uvedených ÚPSVR na predmetné podania neposkytli odpovede okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny a 1 (25 %) ich poskytol čiastočne. Žiaden ÚPSVR nevedol úradnú agendu popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

¹¹⁴ Predmetné pracovisko uviedlo, že neovládajú spisovný rusínsky jazyk, ale len dialekt.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Žiaden ÚPSVR nezabezpečil dvojazyčné formuláre v rozsahu svojej pôsobnosti aj v jazyku národnostnej menšiny a žiadnemu neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov a verejných listín a ani podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny. Žiaden ÚPSVR nevydal v sledovanom období rozhodnutia v správnom konaní v rovnopise v jazyku národnostnej menšiny. Výsledky dotazníkového prieskumu sa v tejto oblasti nelíšia od výsledkov za predchádzajúce obdobie.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

Na rokovaníach 5 (19 %) ÚPSVR sa podľa výsledkov dotazníkového prieskumu používa aj maďarský jazyk, na rokovaníach 6 (22 %) ÚPSVR sa používa čiastočne, čo oproti predchádzajúcemu obdobiu predstavuje nárast zo 4 (15 %), na rokovaníach ktorých sa používal jazyk národnostnej menšiny a 3 (11 %), kde sa používal čiastočne. Rokovania sa viedli aj v maďarčine na 2 (7 %) ÚPSVR (v predchádzajúcom období to bolo 8 – 30 %). Na žiadnom ÚPSVR sa, podobne ako v predchádzajúcom období, materiály na rokovanie nepripravovali v jazyku národnostnej menšiny.

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov uvádzalo na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny 11 (41 %) ÚPSVR a 2 (7 %) ich uvádzali čiastočne aj maďarskom alebo rusínskym jazykom. V jazyku národnostnej menšiny ich vôbec neuvádzalo 13 (48 %) ÚPSVR, zatiaľ čo v predchádzajúcom období to bolo 11 (41 %).

Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti uvádzalo aj v maďarskom jazyku 7 (26 %) ÚPSVR a 8 (29 %) čiastočne, čo predstavuje oproti predchádzajúcemu obdobiu pokles o 2 ÚPSVR, ktoré v tejto oblasti používali jazyk národnostnej menšiny aspoň čiastočne. Päť (19 %) ÚPSVR ich uvádzalo na úradnej tabuli, 4 (15 %) na informačnej tabuli a 4 (15 %) na inom verejnom priestranstve v rámci svojej budovy. Štyri z uvedených ÚPSVR využili kombináciu týchto možností. Jedenásť (41 %) ÚPSVR, z toho 1 v obci s rusínskou národnostnou menšinou, predmetné nápisy a oznamy v jazyku národnostnej menšiny neuvádzali.

Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) zverejnil aj v maďarskom jazyku 1 (4 %) ÚPSVR a 1 (4 %) ÚPSVR čiastočne. Žiadnemu ÚPSVR neboli v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 50 – 55)

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotilo 17 (63 %) ÚPSVR ako bezproblémové, 8 (30 %) ako čiastočne problémové a 2 (7 %), vrátane ÚPSVR v obci s rusínskou národnostnou menšinou, ich považoval za problémové. V predchádzajúcom období ich takto hodnotil 1 (4 %) ÚPSVR. Tri (11 %) ÚPSVR ako dôvod, prečo je vytváranie týchto podmienok problematické, označili nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov, 1 (4 %) ÚPSVR nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, 3 (11 %) nedostatočnú odbornú podporu a ďalšie finančnú náročnosť

prekladateľských resp. tlmočnických služieb, absenciu ustálenej a jednoznačnej odbornej terminológie pri prekladoch legislatívnych textov uverejnených v štátnom jazyku a ÚPSVR pôsobiaci v meste s rusínskou národnostnou menšinou poukázal na skutočnosť, že jeho zamestnanci ovládajú len rusínske dialekty, a nie spisovný rusínsky jazyk. Žiadnemu ÚPSVR nebol doručený žiaden podnet týkajúci sa porušenia zákona č. 184/1999 Z. z.

Archívy

V rámci siete štátnych archívov a ich pracovísk pôsobí 5 pracovísk v obciach s maďarskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 1 – 6)

Označenie obce a archívu v jazyku národnostnej menšiny uvedené majú na svojich budovách popri názve v štátnom jazyku všetky archívy, z toho 1 (20 %) rovnakým písmom a 4 (80 %) menším.

Úradný styk (otázky 7 – 20)

Na 5 relevantných pracoviskách štátnych archívov pracuje spolu 26 zamestnancov, z ktorých 20 (77 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 2 (8 %) len slovom.¹¹⁵ Oproti predchádzajúcemu obdobiu došlo k zvýšeniu podielu zamestnancov ovládajúcich maďarský jazyk, pričom 16 (62 %) ho ovládalo slovom a písmom a 5 (19 %) len slovom. Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie prejavili zamestnanci 4 (80 %) archívov, zatiaľ čo v predchádzajúcom období zamestnanci 2 archívov.

Všetky archívy zabezpečovali v sledovanom období možnosť používania maďarského jazyka v úradnom styku prostredníctvom svojich zamestnancov, jeden aj prostredníctvom bývalého zamestnanca. Jeden archív (20 %) si určil čas na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny. Všetkých 5 archívov si taktiež splnilo zákonnú povinnosť zabezpečiť na viditeľnom mieste informáciu o možnostiach používania maďarského jazyka v úradnom styku, všetky aj v jazyku národnostnej menšiny. Jeden (20 %) archív ju uverejnil na úradnej tabuli, 4 (80 %) na informačnej tabuli, 2 (40 %) na webovom sídle; z toho 2 kombináciou uvedených možností a 1 (20 %) pri vstupe na dverách.

V sledovanom období zaznamenali 3 (60 %) archívy spolu 31 podaní od občanov v maďarskom jazyku. Podania sa týkali správnej agendy, genealógie, výskumu, a predstavovali aj žiadosti o vydanie kópií. Archívy odpovedali na podania aj v jazyku národnostnej menšiny. V predchádzajúcom monitorovacom období takéto podania v počte 9 evidoval 1 (20 %) archív. Podobne ako v predchádzajúcom období 2 (40 %) archívy viedli v sledovanom období svoju úradnú agendu popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny, a to v bádateľskej agende a pri štúdiu archívnych dokumentov.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 21 – 37)

Oproti predchádzajúcemu monitorovaciemu obdobiu vzrástol počet archívov, ktoré pre občanov zabezpečili dvojazyčné úradné formuláre, a to z 2 (40 %) na 4 (80 %), pričom v predchádzajúcom období ich mali 2 (40 %) archívy zabezpečené čiastočne a 1 (20 %) vôbec,

¹¹⁵ V Štátnom archíve v Nitre, pracovisku Archív Komárno ovládajú maďarský jazyk slovom a písmom všetci zamestnanci, v ostatných 4 archívoch sa ním aspoň dohovoria všetci zamestnanci okrem 1.

zatiaľ čo v súčasnosti ich má čiastočne zabezpečený aj posledný piaty archív (20 %), ktorému doposiaľ chýbali. Jeden (20 %) z archívov disponuje bádateľským poriadkom aj v maďarskom jazyku, ostatné bádateľskými listami a rôznymi žiadosťami. Tri (60 %) archívy vydali v sledovanom období spolu 663 úradných formulárov na požiadanie a 1 (20 %) archív evidoval 3 žiadosti o potvrdenia, na ktoré odpovedal v súlade so zákonom. V predchádzajúcom období boli jednému archívu doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov, ktoré boli vydané v počte 270 kusov. Žiadnemu archívu neboli doručené podania v maďarskom jazyku, ktorým by sa začalo správne konanie v jazyku národnostnej menšiny. Žiaden štátny archív neevidoval žiadosti o vydanie dvojazyčných rozhodnutí a žiaden ich v sledovanom období nevydal.

Rokovanie úradu / pracoviska (otázky 38 – 40)

V sledovanom období používali na svojom rokovaní aj maďarský jazyk zamestnanci 2 (40 %) archívov (v predchádzajúcom období zamestnanci 1 archívu). Všetky archívy viedli rokovanie v štátnom jazyku (v predchádzajúcom období 1 aj v maďarskom jazyku). Materiály na rokovanie si zamestnanci 1 (20 %) archívu pripravovali čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny.

Informovanie verejnosti (otázky 41 – 47)

Informácie, nápisy a oznamy týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR uvádzali na miestach prístupných pre verejnosť v obciach vymedzených osobitným predpisom popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny 3 (60 %) archívy a 2 (40 %) archívy čiastočne¹¹⁶. V predchádzajúcom období neboli uvádzané v 4 (80 %) archívoch a čiastočne boli uvádzané v jednom (20 %) archíve. Nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti v jazyku národnostnej menšiny uvádzali 4 (80 %) archívy a čiastočne ich uvádzal 1 (20 %) archív, z toho 3 (60 %) na webovom sídle, 2 (40 %) na úradnej tabuli, 4 (80 %) na informačnej tabuli a 2 (40 %) na iných miestach vo verejných priestranstvách svojej budovy. Štyri z uvedených archívov využili kombináciu jednotlivých možností.

Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) zverejnili popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny 3 (60 %) archívy. Žiaden archív neevidoval žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 48 – 53)

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku opätovne hodnotilo všetkých 5 archívov ako bezproblémové. Žiadnemu archívu nebol doručený podnet vo veci používania maďarského jazyka.

Štátna správa – závery

Vytváranie podmienok pre používanie maďarského a rusínskeho jazyka v úradnom styku hodnotí v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami viac orgánov štátnej správy ako bezproblémovú.

¹¹⁶ Jeden archív uviedol, že ich zabezpečuje prostredníctvom piktogramov, a teda bez použitia jazyka.

V oblasti označenia v jazyku národnostnej menšiny došlo k stavu, kedy už 99 % orgánov štátnej správy uvádza svoje označenie vrátane označenia obce aj v jazyku národnostnej menšiny. Pomer zamestnancov týchto orgánov, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny slovom a písmom, sa nezmenil, pomer zamestnancov, ktorí ho ovládajú len slovom, oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne klesol, no v porovnaní so staršími údajmi je stále vyšší.

V oblasti úradného styku došlo k zvýšeniu počtu orgánov štátnej správy, ktoré zabezpečujú možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom interných zamestnancov, a to na 96 % orgánov štátnej správy. Záujem o jazykové kompetenčné vzdelávanie sa celkovo zvýšil, avšak klesol v prípade okresných úradov, ktorých zamestnanci ho ako jediní mali možnosť absolvovať. V sledovanom období podľa výsledkov prieskumu klesol počet orgánov štátnej správy, ktoré uvádzajú informáciu o možnostiach používania jazyka národnostnej menšiny (z 98 % na 82 %). Znížil sa počet orgánov štátnej správy, ktoré registrovali podania v jazyku národnostnej menšiny, avšak výrazne sa zvýšil počet evidovaných podaní v rusínskom jazyku (102).

Od začiatku sledovania zabezpečovania dvojazyčných úradných formulárov je viditeľný kontinuálny rast počtu orgánov štátnej správy, ktoré ich zabezpečujú (36 % a 22 % čiastočne). Došlo však k zníženiu počtu orgánov, ktorým boli doručené žiadosti o vydanie takýchto formulárov, a to z 5 % na 1 %, no o zvýšenie počtu formulárov vydaných aj v jazyku národnostnej menšiny (z 275 kusov na 663). Prvýkrát boli zaznamenané orgány štátnej správy, ktorým boli doručené podania v jazyku národnostnej menšiny, ktorými sa začalo správne konanie vedené aj v jazyku národnostnej menšiny. Žiadosti o vydanie dvojazyčného rozhodnutia neboli evidované.

Čo sa týka rokovaní orgánov štátnej správy, došlo k zvýšeniu používania jazyka národnostnej menšiny na rokovaní. V prípade vedenia rokovania bol sledovaný mierny pokles oproti predchádzajúcemu obdobiu, hodnoty však boli stále vyššie ako počas starších sledovaných období. Mierny nárast používania jazykov národnostných menšín nastal v oblasti prípravy materiálov na rokovanie v jazyku národnostnej menšiny.

Viditeľné je postupné zlepšovanie situácie v oblasti uvádzania informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny. V porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami nenastali výraznejšie zmeny v oblasti nápisov a oznamov na informovanie verejnosti.

3.4 Organizačné zložky ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranných zborov

Ak príslušníci ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, iných ozbrojených zborov, Hasičského a záchranného zboru a obecnej polície ovládajú jazyk národnostnej menšiny, v obci vymedzenej osobitným predpisom môžu v zmysle § 7 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z. používať pri komunikácii s občanmi SR, ktorí patria k národnostnej menšine, jazyk národnostnej menšiny. Úrad vlády SR v súlade s § 7a zákona č. 184/1999 Z. z. poskytuje pri vykonávaní tohto zákona odbornú a metodickú pomoc orgánom verejnej správy a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov.

Zoznam organizačných zložiek Hasičského a záchranného zboru, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených síl Slovenskej republiky a iných ozbrojených zborov, v ktorých sa v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku pri komunikácii používa aj jazyk národnostnej menšiny je súčasťou prílohy č. 9.

3.4.1 Organizačné zložky Hasičského a záchranného zboru

Hasičský a záchranný zbor je zriadený zákonom č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov, ktorý zároveň upravuje aj postavenie, úlohy, organizáciu a riadenie Hasičského a záchranného zboru. Na základe žiadosti úradu splnomocnenca MV SR identifikovalo okresné riaditeľstvá Hasičského a záchranného zboru, v ktorých sa popri štátnom jazyku v súlade so zákonom č. 184/1999 Z. z. používa v úradnom styku aj jazyk národnostnej menšiny. Vyplnený dotazník zaslalo všetkých 6 oslovených subjektov, všetky so sídlom v mestách s maďarskou národnostnou menšinou.

Označenia v jazyku národnostnej menšiny (otázky 2 – 6)

Všetky relevantné okresné riaditeľstvá mali v súlade so zákonom uvedené označenie obce a orgánu štátnej správy na svojich budovách aj v maďarskom jazyku, z toho 3 (50 %) rovnakým písmom a 3 (50 %) menším.

Úradný styk (otázky 7 – 21)

Uvedené okresné riaditeľstvá majú spolu 380 príslušníkov, z ktorých 89 (23 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 124 (33 %) len slovom, pričom v jednom prípade¹¹⁷ ovládajú maďarský jazyk aspoň slovom všetci príslušníci. V predchádzajúcom období z 349 príslušníkov ovládalo maďarský jazyk 68 (19 %) slovom a písmom a 126 (36 %) len slovom.

Príslušníci 4 (67 %) okresných riaditeľstiev používajú pri výkone služobného styku čiastočne aj jazyk národnostnej menšiny, príslušníci 2 (33 %) ho nevyužívajú v služobnom styku vôbec.¹¹⁸ Pri komunikácii s občanmi, ktorí patria k národnostnej menšine ho používajú príslušníci 2 (33 %) okresných riaditeľstiev a príslušníci 4 (67 %) okresných riaditeľstiev ho využívajú čiastočne. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide o mierne zvýšenie používania maďarského jazyka v služobnom styku, pričom v predchádzajúcom období ho príslušníci jedného (17%) okresného riaditeľstva používali a príslušníci 5 (83 %) okresných riaditeľstiev ho používali čiastočne.

Všetky okresné riaditeľstvá zabezpečujú možnosť používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku prostredníctvom vlastných zamestnancov a okrem toho 2 (33 %) okresné riaditeľstvá aj prostredníctvom tlmočnických alebo prekladateľských služieb zabezpečených prostredníctvom rámcovej dohody MV SR. V predchádzajúcom období 1 (17 %) okresné riaditeľstvo uviedlo, že používanie maďarského jazyka nezabezpečuje. Žiadne okresné riaditeľstvo neurčuje časový priestor na vybavovanie vecí v jazyku národnostnej menšiny.

Podobne ako v predchádzajúcom období všetkých 6 (100 %) okresných riaditeľstiev uvádza na viditeľnom mieste v sídle svojho orgánu informáciu o možnostiach používania maďarského jazyka v ústnej i písomnej forme v úradnom styku, a to všetky aj v jazyku národnostnej menšiny. Túto informáciu uvádzajú všetky okresné riaditeľstvá na informačnej tabuli a 3 (50 %) z nich na vstupných dverách do budovy. Žiadne okresné riaditeľstvo ani v tomto období neregistrovalo písomné podania od občanov v maďarskom jazyku a nepoužívalo tento jazyk v úradnej agende.

¹¹⁷ Ide o Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru Dunajská Streda

¹¹⁸ Ide o Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru Nové Zámky a Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru Komárno.

Dvojazyčné dokumenty (otázky 22 – 37)

Oproti predchádzajúcemu obdobiu došlo k zabezpečeniu dvojazyčného formulára (záznam o odovzdaní miesta zásahu, podľa vyjadrenia 2 okresných riaditeľstiev jediný používaný formulár v rámci Hasičského a záchranného zboru) na 3 (50 %) okresných riaditeľstvách. Ďalšie 3 (50 %) ním ani v sledovanom období nedisponujú.

Ani v sledovanom období neboli žiadnemu okresnému riaditeľstvu doručené žiadosti o vydanie dvojazyčných úradných formulárov, verejných listín alebo rozhodnutí, prípadne podania, ktorými by sa začalo konanie v jazyku národnostnej menšiny.

Rokovanie organizačnej zložky záchranného zboru (otázky 39 – 41)

Podobne ako v prechádzajúcom období dve (33 %) okresné riaditeľstvá uviedli, že čiastočne rokujú aj v maďarskom jazyku a príslušníci jedného (17 %) okresného riaditeľstva vedú svoje rokovania aj v jazyku národnostnej menšiny. Príslušníci žiadneho okresného riaditeľstva nepripravujú materiály na rokovania v jazyku národnostnej menšiny.

Informovanie verejnosti (otázky 42 – 48)

Informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR sú aj v maďarskom jazyku zverejnené na miestach prístupných pre verejnosť v správe 5 (83 %) okresných riaditeľstiev, jedno (17 %) ich uvádza prostredníctvom piktogramov, a teda bez použitia jazyka. Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti zverejňujú aj v maďarskom jazyku 4 (67 %) okresné riaditeľstvá, jedno (17 %) ich zverejňuje čiastočne a jedno (17 %) len v štátnom jazyku, z toho v prípade jedného (17 %) okresného riaditeľstva na webovom sídle a na úradnej tabuli, 5 (83 %) ich uvádza na informačnej tabuli a 2 (33 %) aj na vchodových dverách, pričom 3 (50 %) okresné riaditeľstvá používajú kombináciu uvedených možností. Dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) uvádzalo aj v jazyku národnostnej menšiny 1 (17 %) okresné riaditeľstvo, 2 (33 %) čiastočne a 3 (50 %) ich v maďarskom jazyku neuvádzali vôbec.

Žiadnemu okresnému riaditeľstvu neboli ani v sledovanom období doručené žiadosti o vydanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostnej menšiny.

Záverečné otázky (otázky 49 – 54)

Dve (33 %) okresné riaditeľstvá vnímali v sledovanom období vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku ako bezproblémové (v predchádzajúcom období ho tak nevnímalo žiadne okresné riaditeľstvo). Ostatné 4 (67 %) ho označili ako čiastočne problémové (v predchádzajúcom období všetky), a to 3 (50 %) z dôvodu nedostatočného počtu kvalifikovaných zamestnancov a nedostatočného množstva finančných prostriedkov. Jedno (17 %) okresné riaditeľstvo uviedlo, že zamestnanci ovládajúci jazyk národnostnej menšiny neovládajú odbornú terminológiu a právne predpisy v jazyku národnostnej menšiny. Žiadnemu okresnému riaditeľstvu nebol ani v sledovanom období doručený podnet z dôvodu porušenia zákona č. 184/1999 Z. z.

3.4.2 Organizačné zložky Zboru väzenskej a justičnej stráže

Zbor väzenskej a justičnej stráže je v súlade so zákonom č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov ozbrojený zbor, ktorý plní úlohy súvisiace s výkonom väzby, výkonom trestu odňatia slobody, ochranou a strážením objektov zboru a ochranou poriadku a bezpečnosti v súdnych objektoch. Organizačne ho tvoria generálne riaditeľstvo, ústavy na výkon väzby, ústavy na výkon trestu odňatia slobody, ústav na výkon trestu odňatia slobody pre mladistvých a nemocnica pre obvinených a odsúdených a príslušníci zboru. V rámci dotazníkového prieskumu bol oslovený jeden Ústav na výkon trestu odňatia slobody (ďalej aj ako „ústav“), ktorý sídli v obci maďarskou národnostnou menšinou. Znenie dotazníka je súčasťou prílohy č. 6.

Úradný styk (otázky 2 – 4)

Z 254 príslušníkov ústavu 88 (35 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 32 (13 %) len slovom. Oproti predchádzajúcemu obdobiu došlo v tejto oblasti k poklesu počtu zamestnancov, ktorý ovládajú maďarský jazyk, a to z 117 (47 %) ovládajúcich maďarský jazyk slovom a písmom a 32 (13 %) len slovom. Príslušníci ústavu, ktorí ovládali jazyk národnostnej menšiny v ňom čiastočne komunikovali s občanmi patriacimi k maďarskej národnostnej menšine.

Informovanie verejnosti (otázky 5 – 7)

Podobne ako v predchádzajúcom období sú informácie, nápisy a oznamy týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov na miestach prístupných pre verejnosť v správe ústavu, a nápisy a oznamy určené na informovanie verejnosti a dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) uvádzané aj v jazyku národnostnej menšiny

Záverečné otázky (otázky 8 – 11)

Ani v sledovanom období neboli oslovenému ústavu doručené podnety z dôvodu porušenia zákona č. 184/1999 Z. z.

3.4.3 Organizačné zložky ozbrojených síl Slovenskej republiky

Ozbrojené sily sa v zmysle zákona č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov vytvárajú na zachovanie mieru, zaručovanie obrany SR a na plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná. Na plnení úloh ozbrojených síl sa podieľajú aj štátni zamestnanci a zamestnanci, ktorí tvoria civilný personál ozbrojených síl. V rámci prieskumu bolo oslovených 6 vojenských jednotiek Ozbrojených síl SR (ďalej aj „OS SR) v obciach s maďarskou národnostnou menšinou, z toho 4 vojenské jednotky Vzdušných síl OS SR a dve vojenské jednotky Pozemných síl OS SR. Znenie dotazníka pre OS SR je súčasťou prílohy č. 6.

Úradný styk (otázky 2 – 4)

Z 813 príslušníkov vojenských útvarov 57 (7 %) ovláda maďarský jazyk slovom a písmom a 97 (12 %) len slovom, pričom na 1 vojenskej jednotke¹¹⁹ neovláda maďarský jazyk ani jeden príslušník. Oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne poklesol podiel príslušníkov, ktorí ovládajú maďarský jazyk. Pred dvoma rokmi ho z 848 príslušníkov 51 (6 %) ovládalo slovom a písmom a 120 (14 %) len slovom. Príslušníci vojenských útvarov OS SR, ktorí ovládali maďarský jazyk, používali tento jazyk pri komunikácii s občanmi maďarskej národnosti na 3 (50 %) útvaroch, na ďalších dvoch (33 %) čiastočne a na jednom (17 %) ho nepoužívali.

Informovanie verejnosti (otázky 5 – 7)

Päť (83 %) vojenských útvarov uvádzalo informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov na miestach prístupných pre verejnosť (napr. ploty oddeľujúce verejný priestor od priestoru ozbrojených síl) aj v jazyku národnostnej menšiny a jeden (17 %) útvar ich uvádza čiastočne aj v maďarčine. V predchádzajúcom období ich aj v jazyku národnostnej menšiny uvádzali 4 (67 %) vojenské útvary a dva (33 %) ju neuvádzali. Nápis a oznamy určené na informovanie verejnosti, ktoré sú v správe organizačnej zložky ozbrojených síl, uvádzajú v maďarskom jazyku 3 (50 %) útvary (v predchádzajúcom období dva (33 %) útvary). Žiaden útvar v sledovanom období neuvádzal dôležité informácie (spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci, a pod.) aj v jazyku národnostnej menšiny, pričom v predchádzajúcom období ich takto uvádzal jeden (17 %) vojenský útvar.

Záverečné otázky (otázky 8 – 11)

Žiadnemu vojenskému útvaru OS SR neboli ani v sledovanom období doručené podnety z dôvodu porušenia zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

3.5 Prokuratúry a súdy

3.5.1 Postavenie a pôsobnosť vybraných okresných prokuratúr a súdov vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z.

V rámci tohtoročného dotazníkového prieskumu sa po prvýkrát zisťoval stav používania jazykov národnostných menšín aj na úrovni okresných prokuratúr a súdov, ktoré majú sídlo v obciach podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z. išlo konkrétne o tieto subjekty: Okresná prokuratúra Galanta, Okresná prokuratúra Dunajská Streda, Okresná prokuratúra Komárno, Okresná prokuratúra Nové Zámky, Okresná prokuratúra Rimavská Sobota, Okresná prokuratúra Rožňava a Okresný súd Dunajská Streda, Okresný súd Galanta, Okresný súd Komárno, Okresný súd Nové Zámky, Okresný súd Rimavská Sobota a Okresný súd Rožňava. Všetky dotknuté subjekty sa nachádzajú v obciach s maďarskou národnostnou menšinou. Uvedené subjekty majú vo vzťahu k zákonu č. 184/1999 Z. z. celkom odlišné postavenie ako orgány štátnej správy, ktoré sú analyzované v predchádzajúcej časti tejto správy a používanie jazykov menšín vo vzťahu k nim upravujú prioritne iné právne predpisy procesnoprávnej povahy (napríklad: zákon č. 160/2015 Z. z. – Civilný sporový poriadok a zákon č. 301/2005 Z. z. – Trestný poriadok). Dotazníkový prieskum sa preto zameriaval prioritne na oblasť vizuálnej dvojjazyčnosti

¹¹⁹ Prevádzková jednotka Kolíňanský vrch/Protiletadlová raketová brigáda/Vzdušné sily OS SR, ktorá má 2 príslušníkov.

a komunikácie s občanmi, príslušníkmi národnostných menšín, priamo v konaní. Dotazník pozostával z 15 otázok a tvorí prílohu č. 7 tejto správy.

3.5.2 Prokuratúry

3.5.2.1 Vizualna dvojjazyčnosť

Dotazníkový prieskum uskutočnený v rámci zisťovania stavu používania jazykov menšín na úrovni dotknutých okresných prokuratúr ukázal, že 4 (67 %) respondenti uvádzajú označenie okresnej prokuratúry na budove, v ktorej sídli, aj v jazyku národnostnej menšiny. Len jeden z nich uvádza vo svojom označení okrem názvu obce v štátnom jazyku aj označenie obce v jazyku národnostnej menšiny. Jeden (17 %) z respondentov uviedol, že v budove okresnej prokuratúry uvádza úradné hodiny aj v jazyku národnostnej menšiny. Ani jeden respondent na informatívnej tabuli v budove okresnej prokuratúry neuvádza všeobecné informácie aj v jazyku národnostnej menšiny, avšak 3 (50 %) respondenti uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť, ktoré sú v správe pracoviska okresnej prokuratúry, informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR čiastočne aj v jazyku národnostnej menšiny.

3.5.2.2 Komunikácia

Dotknuté okresné prokuratúry majú celkom 116 zamestnancov, pričom 22 (19 %) z nich ovláda maďarský jazyk aj slovom a písmom, a 24 (21 %) slovom. Z uvedeného vyplýva, že aspoň slovom ovláda maďarský jazyk 40 % (46) zamestnancov dotknutých okresných prokuratúr. Považujeme za potrebné poukázať na skutočnosť, že ani jeden respondent neuviedol, že nemá zamestnanca, ktorý maďarský jazyk ovláda aspoň slovom. 5 (83 %) respondentov uviedlo, že právo používania jazyka národnostnej menšiny v styku s občanmi zabezpečuje v prípade potreby prostredníctvom svojich zamestnancov, pričom 2 (33 %) z nich ho zabezpečujú aj prostredníctvom tlmočníkov a prekladateľov. Druhú možnosť respondenti podľa nášho názoru spájali s komunikáciou v trestnom konaní v zmysle § 28 Trestného poriadku.

Na dvoch (33 %) okresných prokuratúrach boli v sledovanom období registrované písomné podnety od občanov aj v jazyku národnostnej menšiny. Tieto podnety sa týkali oblasti trestného a správneho práva. Jedna okresná prokuratúra v sledovanom období čiastočne vydala rozhodnutia na podania napísané v jazyku menšiny okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny.

3.5.3 Súd

3.5.3.1 Vizualna dvojjazyčnosť

Dotazníkový prieskum uskutočnený v rámci zisťovania stavu používania jazykov menšín na úrovni dotknutých okresných súdov ukázal, že 4 (67 %) respondenti uvádzajú označenie okresného súdu na budove, v ktorej sídli, aj v jazyku národnostnej menšiny. Len jeden z nich uvádza v označení okrem názvu obce v štátnom jazyku aj označenie obce v jazyku národnostnej menšiny. Ani jeden respondent neuvádza informácie týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku menšiny.

3.5.3.2 Komunikácia

Dotknuté okresné sudy majú celkom 437 zamestnancov, pričom 128 (29 %) z nich ovláda maďarský jazyk aj slovom a písmom, a 83 (19 %) len slovom. Z uvedeného vyplýva, že aspoň slovom ovláda maďarský jazyk 48 % (211) zamestnancov dotknutých okresných súdov. Považujeme za potrebné poukázať na skutočnosť, že ani jeden respondent neuviedol, že nemá zamestnanca, ktorý maďarský jazyk ovláda aspoň slovom. 2 respondenti uviedli, že právo používania jazyka národnostnej menšiny v styku s občanmi zabezpečuje v prípade potreby prostredníctvom svojich zamestnancov, 3 ho zabezpečujú prostredníctvom tlmočníkov a prekladateľov a 1 respondent uviedol obe z uvedených možností.

Na dvoch okresných súdoch boli v sledovanom období registrované písomné podnety od občanov aj v jazyku národnostnej menšiny, a to v počte viac ako 50 podaní. Presný počet nie je možné vyčísliť, keďže 1 respondent uviedol, že osobitnú evidenciu podaní napísaných v jazykoch národnostných menšín nevedie. Tieto podnety sa týkali oblasti civilného, trestného a obchodného práva. Jeden okresný súd čiastočne vydal rozhodnutia na podania napísané v jazyku menšiny okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny, a to v počte 10 rozhodnutí v sledovanom období.

Záver

Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022 je v poradí šiestou správou predloženou vláde SR v súlade s § 7a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. Táto správa v nadväznosti na tie predchádzajúce predstavuje porovnanie rozsahu aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z. v časových radoch, čo umožňuje analýzu faktorov ovplyvňujúcich používanie jazykov národnostných menšín. Po prvýkrát sa správa zamerala aj na ďalšie subjekty – okresné sudy a okresné prokuratúry – ktorým zákon č. 184/1999 Z. z. neukladá povinnosti priamo, avšak bežný občan s nimi dochádza do kontaktu. Prieskum metodicky nadväzuje na spôsob spracovania údajov použitý v predchádzajúcich správach, ktorý smeroval k identifikácii tých oblastí, v ktorých sa vyskytujú nedostatky pri používaní jazykov národnostných menšín v aplikačnej praxi. Samozrejme porovnateľnosť dát v určitej miere skresľuje mierna zmena dotazníkov spočívajúca v reakcii na novelu zákona č. 184/1999 Z. z. účinnú od 1. januára 2022.

Správa mapuje vývoj vnútroštátneho legislatívneho a inštitucionálneho rámca používania jazykov národnostných menšín v sledovanom období a taktiež na medzinárodnoprávny rámec používania jazykov národnostných menšín. Primárnym cieľom správy bolo zosumarizovať stav používania jazykov národnostných menšín orgánmi verejnej správy a organizačnými zložkami Hasičského a záchranného zboru, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených síl Slovenskej republiky a iných ozbrojených zborov v porovnaní s výsledkami predchádzajúcich prieskumov. Časť správy, ktorá prezentuje výsledky rozsiahleho dotazníkového prieskumu, mapuje aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. zo strany dotknutých subjektov v období rokov 2021 a 2022 (do 1. júla).

Základné zistenia:

Správa mapuje u všetkých sledovaných subjektov tri kategórie jazykových práv vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z.:

- a) jazykové práva, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie je správnym deliktom podľa § 7b zákona č. 184/1999 Z. z.;
- b) jazykové práva, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie nie je správnym deliktom podľa zákona č. 184/1999 Z. z.;
- c) jazykové práva, ktorých uplatňovanie stanovuje zákon č. 184/1999 Z. z. ako možnosť.

Súčasťou správy je aj samostatná príloha č. 11, ktorá obsahuje zoznam a počet konkrétnych nedostatkov v používaní zákona č. 184/1999 Z. z. identifikovaných na základe dotazníkového prieskumu.

Zákon č. 184/1999 Z. z. v § 7b ods. 1 definuje jazykové práva, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie je správnym deliktom. Správneho deliktu na úseku používania jazykov národnostných menšín sa dopustí orgán verejnej správy v obci podľa § 2 ods. 1 ak:

- neumožní občanovi, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, komunikovať v ústnom a písomnom styku v jazyku národnostnej menšiny alebo ho o takejto možnosti neinformuje (§ 2 ods. 3);
- na požiadanie občana, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, nevydá rovnopis rozhodnutia a rodný list, sobášny list alebo úmrtný list aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 4 a 5);

- nezabezpečí svoje označenie na budove, v ktorej sídli, aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 6);
- neposkytne na požiadanie úradný formulár vydaný v rozsahu jeho pôsobnosti aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 2 ods. 7);
- nezabezpečí na svojom území označenie obce v jazyku národnostnej menšiny vo svojej pôsobnosti v prípadoch ustanovených v § 4 ods. 1;
- nezabezpečí uvedenie informácií, nápisov a oznamov vo svojej pôsobnosti (podľa § 4 ods. 7 prvej vety)¹²⁰;
- nezabezpečí na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku národnostnej menšiny (§ 4 ods. 9);
- neposkytne úradu vlády informácie a písomné podklady (podľa § 7a ods. 3).

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že celkovo v 793 prípadoch v oblastiach definovaných vyššie mohlo dôjsť k pochybeniam pri uplatňovaní zákona č. 184/1999 Z. z. (pozri prílohu č. 11 k správe; v roku 2020 to bolo 781, v roku 2018 to bolo 1 267 a v roku 2016 to bolo 1 712 prípadov). V súvislosti s uvedeným číslom je však potrebné poukázať na skutočnosť, že v tomto roku zaznamenal úrad splnomocnenca oveľa väčšiu návratnosť vyplnených dotazníkov ako v minulom prieskume (pozn.: najmä vo vzťahu k právnickým osobám zriadeným orgánmi územnej samosprávy).

Ďalšia kategória jazykových práv, ktorých dodržiavanie je povinné a ich nedodržanie nie je správnym deliktom podľa zákona č. 184/1999 Z. z., zahŕňa nasledovné práva:

- poskytnutie odpovede orgánom verejnej správy na podanie napísané v jazyku národnostnej menšiny aj v jazyku národnostnej menšiny;
- vydávanie povolení, oprávnení, potvrdení, vyjadrení a vyhlásení na požiadanie aj v jazyku národnostnej menšiny;
- vydávanie rozhodnutia orgánom verejnej správy v správnom konaní aj v jazyku národnostnej menšiny, ak sa konanie začalo podaním v jazyku národnostnej menšiny;
- vydávanie rozhodnutia orgánom verejnej správy v správnom konaní na požiadanie aj v jazyku národnostnej menšiny;
- zverejnenie dôležitých informácií uvedených na úradnej tabuli obce, na webovom sídle obce a vo vydávanej periodickej tlači aj v jazyku národnostnej menšiny.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že pri dodržiavaní jazykových práv v tejto kategórii môže dochádzať k pochybeniam v 590 prípadoch (pozri prílohu č. 11 k správe; v minulom prieskume v 612 prípadoch). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že napríklad v prípade orgánov štátnej správy došlo v tejto kategórii k výraznému zlepšeniu (zo 71 prípadov na 3 prípady), zatiaľ čo vo vzťahu k právnickým osobám k nárastu prípadov pochybení, čo ale taktiež súvisí s výrazným nárastom počtu právnických osôb, ktoré zaslali vyplnené dotazníky

Jazykové práva, ktorých uplatňovanie stanovuje zákon č. 184/1999 Z. z. ako možnosť, zahŕňajú:

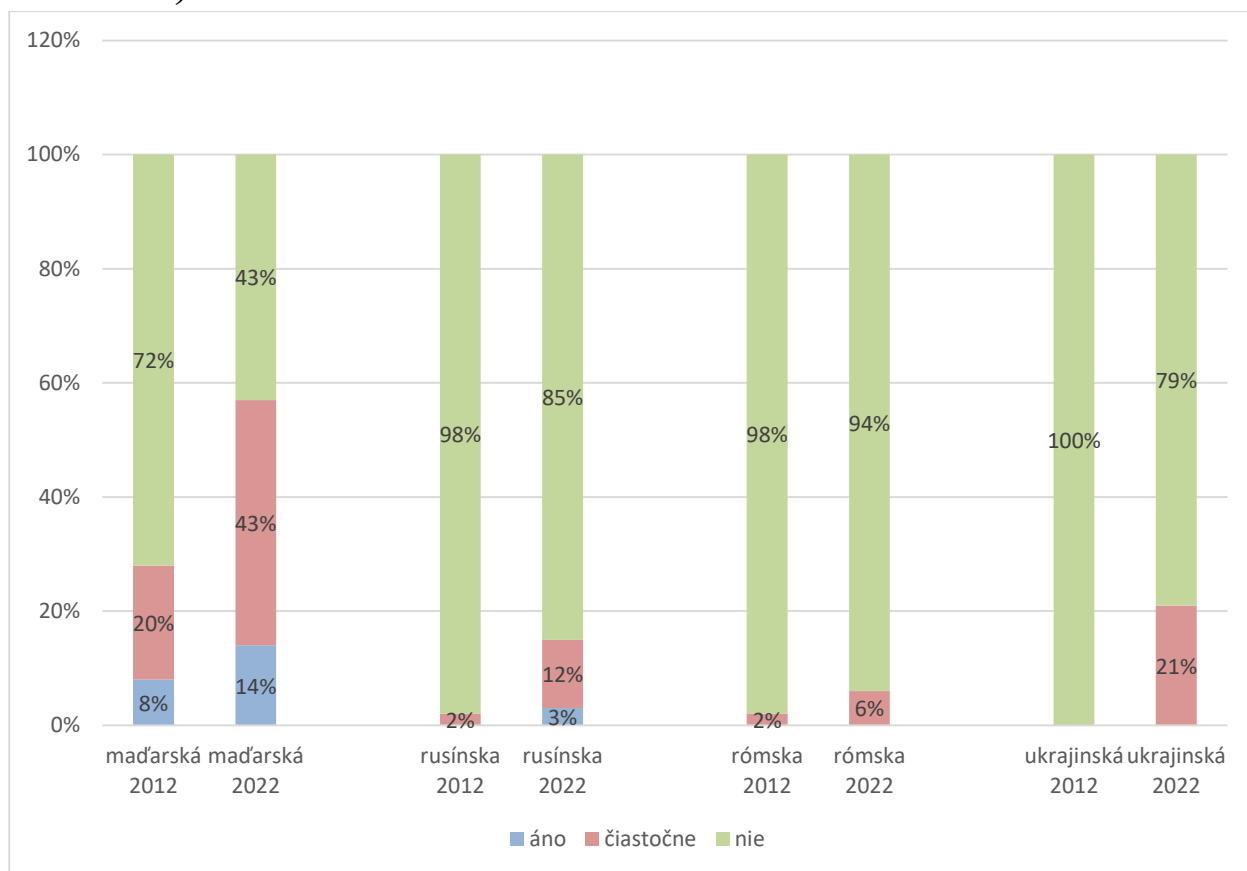
¹²⁰ Správneho deliktu na úseku používania jazykov menšín sa dopustí právnická osoba alebo fyzická osoba podnikateľ, ktorá neuvedie nápis alebo oznam podľa § 4 ods. 7 aj v jazyku menšiny, ak ide o nápis alebo oznam obsahujúci informáciu týkajúcu sa ohrozenia života, zdravia, majetku alebo bezpečnosti občanov Slovenskej republiky.

- označenie aj v jazyku národnostnej menšiny pri označení železničnej stanice, autobusovej stanice, letiska a prístavu;
- označenie ulíc v obci aj v jazyku národnostnej menšiny;
- označenie miestnych geografických značení v obci aj v jazyku národnostnej menšiny;
- vedenie úradnej agendy, najmä zápisníc, uznesení, štatistík, evidencií, bilancií, informácií určených pre verejnosť a agendy cirkví a náboženských spoločností určených pre verejnosť okrem matriky aj v jazyku národnostnej menšiny;
- vedenie kroniky obce aj v jazyku národnostnej menšiny;
- používanie aj jazyka národnostnej menšiny príslušníkmi obecnej polície v služobnom styku;
- používanie aj jazyka národnostnej menšiny príslušníkmi obecnej polície, ozbrojených bezpečnostných zborov, iných ozbrojených zborov, Hasičského a záchranného zboru, ktorí ovládajú jazyk národnostnej menšiny pri komunikácii s občanmi Slovenskej republiky, ktorí patria k národnostnej menšine;
- používanie aj jazyka národnostnej menšiny poslancami obecného zastupiteľstva na rokovaní obecného zastupiteľstva;
- rokovanie orgánu verejnej správy aj v jazyku národnostnej menšiny;
- vydávanie všeobecne záväzných nariadení orgánom verejnej správy aj v jazyku národnostnej menšiny;
- zverejňovanie oznamov určených na informovanie verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení aj v jazyku národnostnej menšiny;
- uvádzanie nápisov na pamätníkoch, pomníkoch a pamätných tabuliach aj v jazyku národnostnej menšiny.

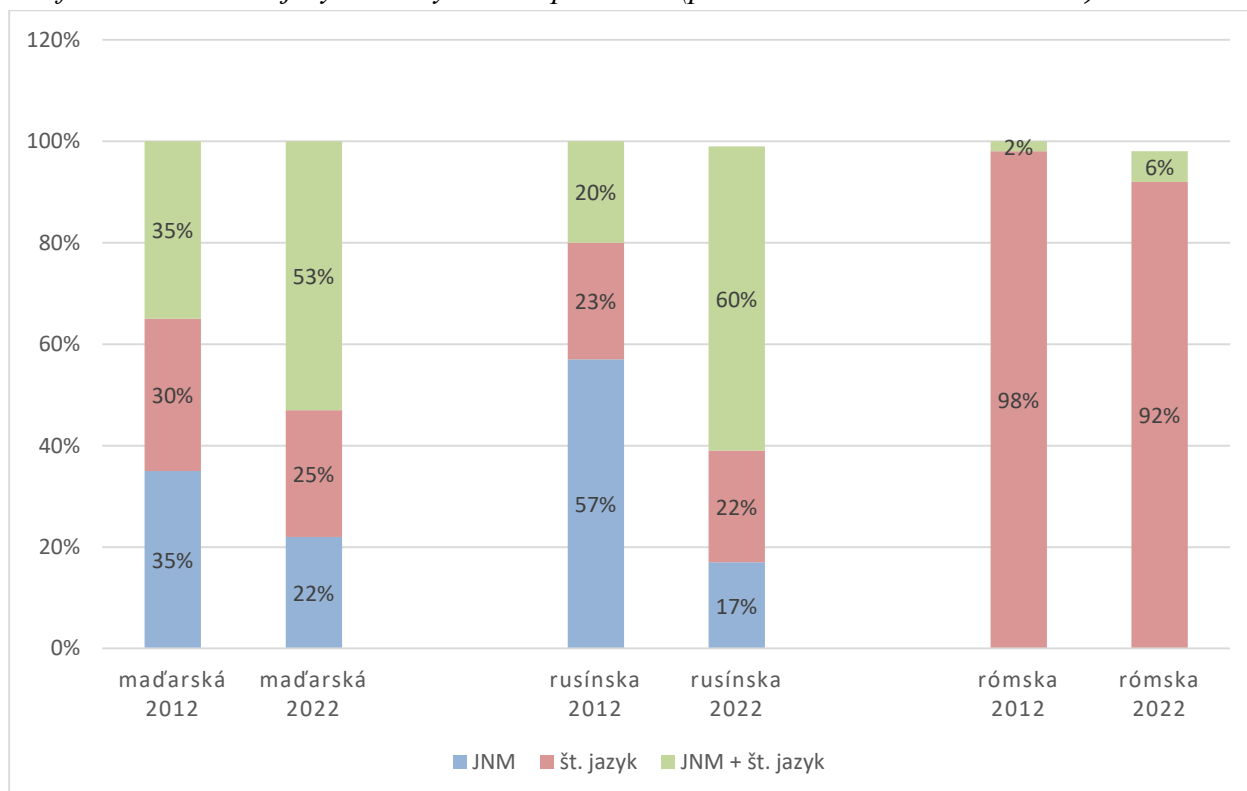
Z výsledkov prieskumu vyplýva, že jazykové práva v tejto kategórii sa využívajú v 2 675 prípadoch (v minulom prieskume v 2 359 prípadoch), čiastočne v 1 327 prípadoch (v minulom prieskume v 1 096 prípadoch) a nevyužívajú v 2 580 prípadoch (v minulom prieskume v 2 294 prípadoch; pozri prílohu č. 11 k správe). Uvedené výsledky súvisia taktiež so zvýšenou návratnosťou vyplnených dotazníkov ako aj so zmenou dotazníka, najmä vo vzťahu k zákonným možnostiam, ktoré boli do právneho poriadku zavedené poslednou novelou zákona č. 184/1999 Z. z., ktorá je účinná od 1. januára 2022 (možnosť použitia informačných dopravných značiek slúžiacich na navádzanie účastníkov cestnej premávky s názvami vyznačených cieľov aj v jazyku menšiny).

Pri porovnaní výsledkov prieskumu s monitorovaniami za predchádzajúce obdobia je možné sledovať zlepšovanie stavu aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z. a postupné znižovanie prípadov, keď mohlo dôjsť k správne mu deliktu vzhľadom na zvýšený počet respondentov. Hoci sa môže zdať, že zmeny nie sú v porovnaní s prieskumom uskutočnenom v minulom období výrazné, užitočnosť realizácie pravidelného prieskumu by sme radi demonštrovali poukazom na vývoj niektorých oblastí používania jazykov menšín od roku 2012, v ktorom bola vypracovaná vôbec prvá správa o používaní jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky.

Graf č. 20: Používanie jazyka príslušnej národnostnej menšiny v úradnej agende obcí - porovnanie rokov 2012 a 2022 (kategória „neodpovedali“ nie je zahrnutá v grafickom znázornení¹²¹)

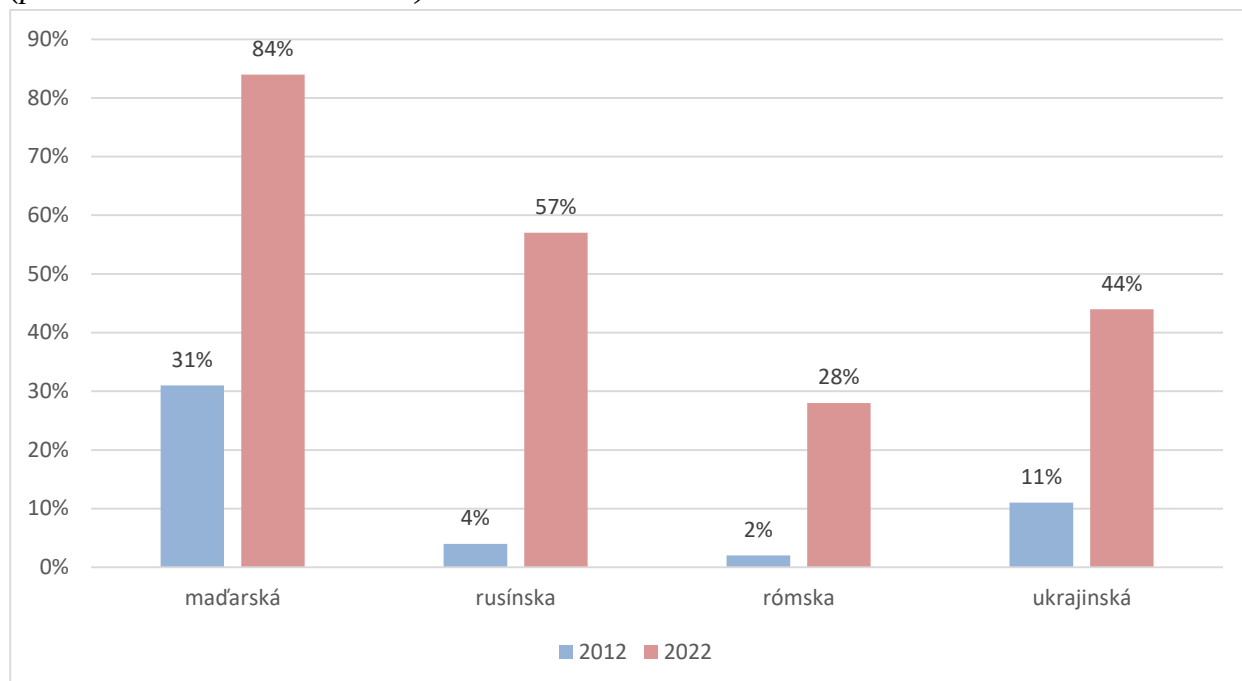

Graf č. 21: Rokovací jazyk obecných zastupiteľstiev (porovnanie rokov 2012 a 2022)

¹²¹ V prípade obce s nemeckou národnostnou menšinou nedošlo v tejto oblasti k žiadnej zmene.

Graf č. 22: Uvádzanie informácie o možnosti používania jazyka národnostnej menšín (porovnanie rokov 2012 a 2022)

Z uvedeného vyplýva, že cieľavedomé a sústavné úsilie vynaložené v oblasti zlepšenia aplikačnej praxe používania jazykov národnostných menšín má hmatateľné výsledky, ktoré sa odzrkadľujú vo výsledkoch uvedených prieskumov.

V prípade obcí došlo podľa výsledkov prieskumu oproti predchádzajúcemu obdobiu k zlepšeniu aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z., a to najmä u obcí s maďarskou, rusínskou a rómskou národnostnou menšinou a v obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou a v obci s nemeckou národnostnou menšinou sa situácia síce zlepšila, ale nie tak výrazne ako pri zvyšných obciach.

Orgány miestnej štátnej správy oproti predchádzajúcim obdobiam taktiež zlepšili aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. V oblasti označenia v jazyku národnostnej menšiny došlo k stavu, kedy už 99 % orgánov štátnej správy uvádza svoje označenie vrátane označenia obce aj v jazyku národnostnej menšiny. Vo všeobecnosti boli jazyky národnostných menšín používané v úradnom styku orgánov štátnej správy vo väčšej miere. Viditeľné je aj postupné zlepšovanie situácie v oblasti uvádzania informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny.

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotila viac ako polovica obcí a orgánov štátnej správy ako bezproblémové, 12 % obcí a orgánov štátnej správy ako problémové a 28 % čiastočne problémové¹²². Oproti minulému prieskumu vzrástol počet obcí, ktoré hodnotili vytváranie podmienok ako problémové a taktiež vzrástol počet obcí, ktoré ho označili za bezproblémové. Nárast v oboch kategóriách bol pravdepodobne zaznamenaný z dôvodu nárastu návratnosti dotazníkov. V prípade orgánov štátnej bol posun oproti minulému prieskumu zaznamenaný v tom, že viac orgánov štátnej správy hodnotilo vytváranie podmienok ako bezproblémové a menej ako problémové.

¹²² Bližšie pre obce pozri str. 61

Bližšie pre orgány štátnej správy pozri str. 90 - 91

Ako dôvody problémového stavu uviedlo najviac obcí nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, ako ďalší problém uvádzali nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov, menej obcí uviedlo nedostatočnú odbornú podporu, niektoré z obcí nedostatok času a nedostatok zamestnancov alebo veľké množstvo úloh v rôznych oblastiach.

Za hlavné problémy vytvárania podmienok pre používanie jazykov menšín v úradnom styku označila väčšina orgánov štátnej správy nedostatočnú odbornú podporu a nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov. Ako ďalší dôvod uvádzali nedostatočné množstvo finančných prostriedkov alebo kombináciu vyššie uvedených faktorov. Orgány štátnej správy uvádzali aj iné dôvody, napr. neexistenciu požiadaviek z radov klientov, náročnosť používania jazyka národnostnej menšiny v odborných textoch a oblastiach, ktoré upravuje legislatíva dostupná len v štátnom jazyku, absenciu odbornej terminológie v jazyku národnostnej menšiny, resp. jej jednotnosť, jednoznačnosť a ustálenosť, finančnú a administratívnu náročnosť využívania prekladateľských, resp. tlmočnických služieb a absenciu jednotných formulárov a ich prekladov. V prípade rusínskeho jazyka je to neznalosť kodifikovaného rusínskeho jazyka zo strany zamestnancov.

Odporúčania aplikačnej praxe:

Táto správa ukazuje, že napriek zlepšeniu situácie pretrvávajú v aplikačnej praxi zákona č. 184/1999 Z. z. značné rezervy. Na základe výsledkov tohtoročného dotazníkového prieskumu a v nadväznosti na závery predchádzajúcich správ navrhujeme, aby:

- sa viac prihliadalo na jazykové kompetencie uchádzačov pri prijímaní do zamestnania,
- sa viac podporoval rozvoj jazykového kompetenčného vzdelávania zamestnancov zameraného na zlepšenie ovládania odbornej terminológie v jazykoch národnostných menšín,
- za účelom zabezpečenia kontinuity výkonu predmetnej agendy najmä na úrovni orgánov štátnej správy (na jednotlivých ministerstvách, ako aj na kompetentných úradoch miestnej štátnej správy) zvážili možnosť zriadenia pozície referenta zodpovedného za dodržiavanie menšinových jazykových práv,
- sa posilnila metodická a odborná pomoc Úradu vlády SR,
- došlo k zriadeniu kompenzačného fondu, z ktorého by mohli najmä orgány územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadené právnické osoby čerpať finančné prostriedky na krytie nákladov spojených s plnením povinností, ktoré im ukladá zákon č. 184/1999 Z. z. Doposiaľ tento zákon uvedeným subjektom síce ukladá povinnosti, ktoré sú však v súčasnosti povinné hradiť z vlastného rozpočtu. Na tento pretrvávajúci problém reflektovala vláda SR v roku 2021, keď uložila úlohu pripraviť a vydať metodické usmernenie k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín orgánmi verejnej správy. Uvedené metodické usmernenie bolo vydané koncom roka 2021 vedúcim úradu vlády SR a splnomocnencom vlády¹²³. Uvedený návrh sa premietol do úlohy B.1 návrhu

¹²³ Materiál je dostupný na:

https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3578/metodicke_usmernenie_uv_sr_k_financnemu_zabezpeceniu.pdf

uznesenia vlády SR k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022.

Plnenie ústavného práva občanov patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám používať ich jazyk v úradnom styku v súčasnosti úzko súvisí s vytvorením adekvátnych možností v rámci postupnej elektronizácie komunikácie občana so štátom. V súvislosti s prechodom výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci do elektronickej podoby:

- je potrebné aby gestori dotknutých aktivít reflektovali na existenciu jazykových práv príslušníkov národnostných menšín a uvažovali o nich ako o prirodzenej súčasť modernej demokratickej spoločnosti.

Výsledky predloženej správy svedčia o tom, že aj v nasledujúcom období pretrváva potreba nadviazať na začatú spoluprácu a aktivity a v súčinnosti s relevantnými ministerstvami, orgánmi štátnej správy, obcami i samotnými občanmi SR patriacimi k národnostným menšinám pokračovať v odstraňovaní zostávajúcich nedostatkov a posilniť poskytovanie odbornej a metodologickej pomoci zo strany úradu vlády pri aplikácii zákona č. 184/1999 Z. z.

Zoznam príloh

- Príloha č. 1: Dotazník pre orgány územnej samosprávy (obce) o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 2: Dotazník pre právnické osoby zriadené územnou samosprávou o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 3: Dotazník pre okresné úrady o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 4: Dotazník pre orgány štátnej správy o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 5: Dotazník pre organizačné zložky Hasičského a záchranného zboru o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 6: Dotazník pre organizačné zložky Ozbrojených síl a Zboru väzenskej a justičnej stráže o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 7: Dotazník pre okresné sudy/okresné prokuratúry o používaní jazykov národnostných menšín
- Príloha č. 8: Zoznam orgánov štátnej správy a ich organizačných zložiek, v ktorých sa v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku v úradnom písomnom styku používa aj jazyk národnostnej menšiny
- Príloha č. 9: Zoznam organizačných zložiek Hasičského a záchranného zboru, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených síl Slovenskej republiky a iných ozbrojených zborov, v ktorých sa v zmysle zákona č. 184/1999 Z. z. popri štátnom jazyku pri komunikácii používa aj jazyk národnostnej menšiny
- Príloha č. 10: Zoznam príslušných okresných súdov a príslušných okresných prokuratúr, ktoré majú sídlo v obci podľa zákona č. 184/1999 Z. z.
- Príloha č. 11: Zoznam a počet konkrétnych nedostatkov v používaní zákona č. 184/1999 Z. z. identifikovaných na základe dotazníkového prieskumu